

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΟΓ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1996

ΑΡΙΘ. 15

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ

ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὴν τακτικὴν Συνέλευσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (1-4 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.) γενομένην καὶ πάλιν λόγου περὶ τῶν ἀνευθύνων ἰσχυρισμῶν, ὅτι δῆθεν τινὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελοῦν μέλη τῆς Μασσωνίας,

Ὅμοφῶνως καὶ ἐνυπογράφως διακηρύσσομεν:

α. ἐνστερνιζόμεθα καὶ ἐπιβεβαίωμέν τὰς κατὰ τῆς Μασσωνίας, ὡς παγανιστικῆς θρησκείας, ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῶν ἐτῶν 1933 καὶ 1972, κατ' ἀκολουθίαν δὲ

β. οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἔχει οἰανδήποτε σχέσιν μὲ τὸν Μασσωνισμόν, τὸν ὁποῖον ἀνεπιφυλάκτως καὶ πάλιν καταδικάζομεν ὡς ἀντίχριστον σύστημα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος

† Ὁ Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονύσιος

† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσοστόμος

† Ὁ Κορίνθου Παντελεῖμων

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος

† Ὁ Κασσανδρείας Συνέσιος

† Ὁ Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας καὶ Μήλου
Δωρόθεος

† Ὁ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Θεόκλητος

† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεῖμων

† Ὁ Δράμας Διονύσιος

† Ὁ Πατρῶν Νικόδημος

† Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας Ἀυγουστίνος

† Ὁ Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Ἱερόθεος

† Ὁ Λαγκαδᾶ Σπυρίδων

† Ὁ Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου Ἀπόστολος

† Ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Νικηφόρος

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Σεραφεῖμ

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεόφιλος

† Ὁ Σταγῶν καὶ Μετεώρων Σεραφεῖμ

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντώνιος

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου Προκόπιος

† Ὁ Νέας Κρήνης καὶ Καλαμαριάς Προκόπιος	† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγίου Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου Νικόδημος
† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Γεώργιος	† Ὁ Ἡλείας Γερμανὸς
† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονύσιος	† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Ἱερώνυμος
† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Ἀγαθόνικος	† Ὁ Σερρών καὶ Νιγρίτης Μάξιμος
† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος Βαρθολομαῖος	† Ὁ Κερκύρας καὶ Παξῶν Τιμόθεος
† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου Σπυρίδων	† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Ἀλέξανδρος
† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς Δαμασκηνὸς	† Ὁ Μηθύμνης Χρυσόστομος
† Ὁ Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθιμος	† Ὁ Θήρας, Ἀμοργοῦ καὶ Νήσων Παντελεήμων
† Ὁ Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ Χριστόδουλος	† Ὁ Ἐλευθερουπόλεως Εὐδόκιμος
† Ὁ Χαλκίδος Χρυσόστομος	† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀλμωπίας Χρυσόστομος
† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Κλεόπας	† Ὁ Ἀργολίδος Ἰάκωβος
† Ὁ Παροναξίας Ἀμβρόσιος	† Ὁ Κίτρους καὶ Κατερίνης Ἀγαθόνικος
† Ὁ Νέας Σμύρνης Ἀγαθάγγελος	† Ὁ Φωκίδος Ἀθηναγόρας
† Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος	† Ὁ Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεστιάδος Νικηφόρος
† Ὁ Πειραιῶς Καλλίνικος	† Ὁ Μυτιλήνης, Ἐρεσσοῦ καὶ Πλωμαρίου Ἰάκωβος
† Ὁ Ἰωαννίνων Θεόκλητος	† Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος
† Ὁ Περιστερίου Χρυσόστομος	† Ὁ Λήμνου Ἱερόθεος
† Ὁ Γρεβενῶν Σέργιος	† Ὁ Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καὶ Πολυκάστρου Δημήτριος
† Ὁ Κεφαλληνίας Σπυρίδων	† Ὁ Λαρίσης καὶ Τυρνάβου Ἰγνάτιος
† Ὁ Ζακύνθου Χρυσόστομος	† Ὁ Νέας Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Κωνσταντῖνος
† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Ἀμβρόσιος	† Ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης Παντελεήμων
† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Ἀλέξιος	† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτης Ἀνδρέας
† Ὁ Ἀττικῆς Παντελεήμων	† Ὁ Ξάνθης καὶ Περιθεωρίου Παντελεήμων
† Ὁ Καρπενησίου Νικόλαος	† Ὁ Νικαίας Ἀλέξιος
† Ὁ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν Διονύσιος	† Ὁ Ναυπάκτου καὶ Ἀγ. Βλασίου Ἱερόθεος
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Μελέτιος	† Ὁ Ἐλασσῶνος Βασίλειος
† Ὁ Κυθήρων Ἰάκωβος	† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Εὐσέβιος
† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Εὐστάθιος	† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνός, Ἀρχιγραμματεὺς.

Σχεδιάσμα - Μνημόνιον ἐπισημάνσεων καὶ παραινέσεων πρὸς φοιτητὰς

1. Προλεγόμενα.

Ἀφορμὴ στὸ νὰ γραφῆ τὸ κατωτέρω Σχεδιάσμα - Μνημόνιον ἐδόθη ἐκ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος νὰ δεξιωθῆ ὑπερεκατὸν νέους φοιτητὰς καὶ φοιτητριάς τῆς περιοχῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως του, οἱ ὅποιοι εἰσήλθον στὶς Ἀνώτατες Σχολές. Στὴν δεξιῶσι αὐτῇ, ἡ ὁποία ἐγένε τὴν 26ῃ Σεπτεμβρίου 1996

Τοῦ κ. **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικοῦ Μέλους τῆς «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

στὴν Ἱ. Μονὴ Ἁγίου Βλασίου Μεγαρίδος, προσήλθον μὲ ἐντυπωσιακὴν προθυμία οἱ πλείστοι τῶν προσκληθέντων, ἀνταποκρινόμενοι στὴν στοργικὴ πρόσκλησι τοῦ Σεβασμιωτάτου. Παρηκολούθησαν μὲ κατάνυξι τὸν τελεσθέντα ἐσπερινὸ καὶ ἤκουσαν μερικὲς ἐπισημάνσεις καὶ παραινέσεις τοῦ γράφοντος, στὸν ὁποῖο ὁ Σεβασμιώτατος Ἅγιος Μεγάρων ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ τὸν καλέσῃ νὰ ὀμιλήσῃ σχετικῶς. Ἡ ὀμιλία αὐτῇ μὲ κάποιες διευρύνσεις παρουσιάζεται κατωτέρω, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δείκτης παροχῆς — πρὸς σπουδαστὰς τῆς τριτοβαθμίου ἐκπαιδεύσεως — ὠρισμένων ἀπόψεων, ἐπισημάνσεων καὶ παραινέσεων.

Εἶναι ἐλπιδοφόρον, ὅτι οἱ φορεῖς τοῦ ἀφορῶντος στοὺς νέους ποιμαντικοῦ καὶ διδακτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πολλοὶ καὶ εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν ἀκόμη περισσότεροι. Τὰ Ἰδρύματα Νεότητος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ μερικῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τὰ Ἐνοριακὰ Κέντρα (οἱ Ἐστῆες ἢ Ἐπιτροπῆς) Νεότητος, πού ὑπάρχουν στὶς πλείστες τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φοιτητικὰ Οἰκοτροφεία ἢ οἱ Φοιτητικοὶ Ξενῶνες αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Ὑπηρεσίαι Φοιτητικῶν Ὑποτροφιῶν τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Ἐπιμορφωτικὰ Σεμινάρια τὰ Τμήματα ὀργανώσεως Φοιτητικῶν Χορωδιῶν, Ἐκθέσεων καὶ Πολιτιστικῶν Ἐκδηλώσεων αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ Ἐνώσεις Χριστιανῶν Ἐπιστημόνων οἱ Ἐνοριακοὶ Κύκλοι Με-

λέτης τῆς Ἁγίας Γραφῆς οἱ Ραδιοφωνικοὶ Σταθμοὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἱερῶν Μητροπόλεων οἱ ἐλπιδοφόρες προσπάθειες Ἐκκλησιαστικῶν Τηλεοπτικῶν Σταθμῶν τὰ Γραφεῖα τῶν Κληροδοτημάτων, τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεία Ἱερῶν Μητροπόλεων τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Ἐντυπα (περιοδικὰ, ἐφημερίδες, φυλλάδια) οἱ Πνευματικοὶ Ἐξομολόγοι οἱ Ἱερεῖς τῶν Ἀνοτάτων Σχολῶν καὶ τὰ Πανεπιστημιακὰ Παρεκκλήσια ἢ Θρησκευτικὴ Ὑπηρεσία τοῦ Στρατοῦ καὶ οἱ Στρατιωτικοὶ Ἱερεῖς τὰ Πανελλήνια Ἱερὰ Προσκυνήματα οἱ συνεργαζόμενοι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας φορεῖς τῆς Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως καὶ πολλοὶ ἄλλοι παράγοντες ὀργανώνουν ἤδη ἢ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ὀργανώνουν διὰ τοὺς φοιτητὰς λατρευτικὰ συνάξεις, διαλέξεις, συνέδρια, πνευματικὰ συμπόσια κ.τ.τ. εἴτε ἐξ ἀφορμῆς τῆς εἰσόδου τῶν στὶς Ἀνώτατες Σχολές, εἴτε ἐξ αἰτίας τῆς ἐνάργεως ἢ λήξεως τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους, εἴτε κατὰ τὶς περιόδους τῶν διακοπῶν τῶν Χριστουγέννων ἢ τοῦ Πάσχα ἢ τοῦ θέρους, εἴτε ἐξ ἄλλων ἀφορμῶν.

Νομίζομεν, ὅτι ἡ κατωτέρω παρουσιαζομένη ὑπόμνησις σχεδίασματος ἐπισημάνσεων καὶ παραινέσεων πρὸς φοιτητὰς, πού διαμορφώθηκαν καὶ δοκιμάσθηκαν διδακτικῶς μέσα στὰ πλαίσια μακροχρονίου ἐμπειρίας ἐκ τῆς ἐπαφῆς μὲ τὴν σπουδάζουσα νεολαία, θὰ ἦταν δυνατόν νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐγκόλπιον βοήθημα γιὰ τὴν ὑπόδειξι τῆς κατευθύνσεως τοῦ προσανατολισμοῦ τῶν φοιτητῶν. Εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ παροχὴ ἐπισημάνσεων καὶ παραινέσεων στοὺς φοιτητὰς καὶ ἡ παραδοχὴ ἐκείνων ἀπὸ αὐτοὺς ἢ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ γίνετα ὄχι ὑπὸ τὸν ὀδοστρωτῆρα τῆς ὁμοιομορφίας μὲ δουλικὴ ἐξάρτησι ἐκ τοῦ παρεχομένου στὴ συνέχεια σχεδίασματος - μνημονίου, ἀλλὰ μὲ ἐλεύθερο διάλογο, μὲ προσθαφαιρέσεις καὶ μὲ προσαρμογὴ στὶς ἐκάστοτε συγκεκριμένους πνευματικὰς συνθήκας καὶ ἀνάγκες τῶν φοιτητῶν καὶ στὴν ἐκάστοτε ποιότητα τοῦ δυναμικοῦ τῶν φορέων τοῦ καθοδηγητικοῦ καὶ συμβουλευτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας.

Πρὸς τὴν σπουδάζουσα λοιπὸν νεολαία τῆς τριτοβαθμίου ἐκπαιδεύσεως θὰ ἢ μπορούσαμε νὰ πούμε δειγματοληπτικῶς τὰ ἐξῆς, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἰσχύουν γιὰ ὅλους καὶ σὲ μερικὰ

σημεία περισσότερο για τους φοιτητές της Θεολογίας.

2. Για τις ανώτατες σπουδές απαιτείται «κλίσις» και «κλήσις».

Διὰ νὰ εἶναι ἑκατονταπλασίονες οἱ καρποὶ τῶν σπουδῶν, πρέπει αὐτὲς νὰ ἀνταποκρίνονται σὲ εἰδικὴ «κλίσις» καὶ «κλήσις». Πρέπει ὁ κλάδος, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ νέος προετοιμάζει τὶς σπουδές του, νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς ἰδιαιτέρες κλίσεις, τάσεις, ροπὲς καὶ νοσταλγίες του καὶ νὰ τοῦ προκαλῆ ἱκανοποίησι καὶ χαρὰ. Τοῦτο θὰ ἐπιτυγχανόταν εὐκολώτερον ἐὰν ὑπῆρχαν ἀνεπτυγμένες προσπάθειες καὶ ὑπηρεσίες γιὰ ἐπαγγελματικὸν προσανατολισμό. Ὅπως θὰ ἔλεγεν ὁ Μέγας Βασίλειος, «δεῖ μετὰ πολλῆς περισκέψεως δοκιμάζεσθαι πρὸς τί ἕκαστος ἐπιτηδεῖως ἔχει καὶ οὕτως ἐγχειρίζεσθαι». Ἐπιγραμματικῶς τονίζει καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «Ὅτω δὲ τύχη χαίρων ἕκαστος καὶ προστρέχων, τούτου καὶ τὴν τέχνην δοκιμάζεσθαι».

Εἶναι λυπηρὸν, ὅτι οἱ ἐκπαιδευτικὲς συνθήκες καὶ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα εἰσαγωγῆς στὶς Ἀνώτατες Σχολές δὲν ἐπιτρέπουν σὲ πλείστες περιπτώσεις τὴν ἱκανοποίησι τῶν ἐνδομύχων προδιαθέσεων καὶ τῶν πόθων τῶν νέων σπουδαστῶν. Ἔτσι οἱ νέοι εἰσάγονται συχνὰ στὶς Σχολές, στὶς ὁποῖες τοὺς στέλλει ὁ ἠλεκτρονικὸς ὑπολογιστὴς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἡ ἐγγραφὴ σὲ μία Σχολὴ δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα «κλίσεως». Ἄλλὰ μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ κατὰ κάποιον τρόπο ἀποτέλεσμα «κλήσεως» ἐκ μέρους τοῦ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος καὶ ἐκ μέρους τοῦ ὑπάρχοντος — ἔστω ἀπαράδεκτου — ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος; Μήπως ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καλεῖ ἔτσι μερικοὺς νέους νὰ ἀκολουθήσουν σπουδές, γιὰ τὶς ὁποῖες θὰ ἔλθῃ σὸ προσεχὲς μέλλον ἡ «κλίσις» καὶ ἡ ἐσωτερικὴ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις γι' αὐτές; Ἡ πείρα μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ αὐτὴ μεταστροφή ἔχει συμβῆ πολλές φορές. Αὐτὸ εὐχόμεθα νὰ συμβαίῃ σὲ ὅλους τοὺς φοιτητάς, οἱ ὁποῖοι εἰσάγονται εἰς Σχολήν, ἡ ὁποία δὲν ἦταν στὶς πρώτες προτιμήσεις των.

Ἄλλὰ τί θὰ συμβῆ, ὅταν δὲν γίνῃ ἡ μεταστροφή καὶ δὲν ἔλθῃ ἡ «κλίσις»; Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ διὰ νὰ προσπαθῆσῃ ὁ νέος νὰ ἀποφύγῃ ἰσόβια ἐσωτερικὴ διάσπασι καὶ βασανιστικὸ ψυχικὸ διχασμό, ἐπιδιώκοντας ἀλλαγὴν Σχολῆς καὶ ἐπαγγελματικοῦ προσανατολισμοῦ. Ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν ἀλλαγὴ αὐτὴ εἶναι περισσότερο ἀναγκαία, ὅταν ὁ ἐσωτερικὸς διχασμὸς δὲν σχετίζεται μόνον πρὸς ἐ-

πιστημονικὲς ἢ ἐπαγγελματικὲς προτιμήσεις, ἀλλὰ καὶ εἰσέρχεται στὴ σφαῖρα τοῦ κοσμοθεωρητικοῦ καὶ βιοθεωρητικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ συγκλονίσει ὀλόκληρη τὴν ὑπαρξί. Ἡ ἀσυνέπεια σὲ ζητήματα πίστεως καὶ ἠθικῆς δὲν συμβιβάζεται μὲ τὴν ιδιότητα λ.χ. τοῦ φοιτητοῦ τῆς Θεολογίας, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀθεϊστικὴν κοσμοθεωρία ἢ ἔχει ἐμπλακὴ στὰ δίκτυα τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ. Ἄντι νὰ ὑποφέρῃ ὁ νέος αὐτὸς ἀπὸ τὸ μαρτύριο τῆς ἐσωτερικῆς διασπάσεως καὶ ἀνειλικρινείας ἢ ἀπὸ τὸν σκανδαλισμὸ καὶ τὰ σχόλια ἰδίως ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μὲ μεγεθυντικὸν καὶ συγκεντρωτικὸν φακὸν παρακολουθοῦν τὴν ζωὴν του εἴτε ζητώντας κάποιον λυτρωτικὸν μῆνυμα εἴτε ἀφορμὴν βλασφημίας ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ τῆς Ἐκκλησίας, ἀντὶ τῶν θλιβερῶν αὐτῶν ἐπιπτώσεων, ὁ φοιτητὴς αὐτὸς τῆς Θεολογίας θὰ ἦταν προτιμότερον νὰ προσπαθῆσῃ νὰ ἀλλάξῃ Σχολήν ἢ ἐπαγγελματικὴν κατεύθυνσι.

3. Ἴσοτιμία τῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων.

Ὁ φοιτητὴς πρέπει νὰ ἀξιολογῇ ὀρθῶς τὴν ἐπιστῆμην του. Πρέπει νὰ ἔχῃ συνείδησιν, ὅτι ἡ διάκρισις τῶν ἐπιστημῶν σὲ ἀνθρωπιστικὲς καὶ μὴ ἀνθρωπιστικὲς δὲν εἶναι ἐπιτυχής. Ὅλες οἱ ἐπιστῆμες εἶναι ἀνθρωπιστικὲς, διότι ἱκανοποιοῦν βαθεῖα ἀνθρωπίνην ἀνάγκην, τὴν τάσιν πρὸς τὸ «εἰδέναι» ὅλες συναρτῶνται πρὸς τὸ ἀνθρώπινο «πράττειν» καὶ ἐξυπηρετοῦν θεωρητικὲς ἢ πρακτικὲς, πνευματικὲς ἢ ὕλικες ἀνάγκες τοῦ ὕλικοπνευματικοῦ ἀνθρώπου. Ἐπομένως ὅλες οἱ ἐπιστῆμες εἶναι οὐσιαστικῶς ἰσότητες, διότι ἡ καθεμιά μέσα σὲ συγκεκριμένα πλαίσια ἐξετάζει ἢ ἀξιολογεῖ ἢ ἀξιοποιεῖ ἓνα τμῆμα τῆς πραγματικότητος.

Ἄς ἐπιτραπῆ νὰ στρέψωμεν ἰδιαίτερος τὸ βλέμμα μας στὴν περίπτωσι τοῦ φοιτητοῦ τῆς Θεολογίας, ὁ ὁποῖος νοιώθει ἱκανοποίησι καὶ χαρὰ γιὰ τὴν «κλήσι» καὶ «κλίσι» του. Ὅπως πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἔχομε τονίσει σὲ ὁμιλία πρὸς φοιτητάς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἀποψη καθαρῶς κοσμικῆ ἢ ρεαλιστικῆ ἢ ἐπιστημονικῆ ὁ πραγματικὸς θεολόγος δὲν νοιώθει σὲ τίποτε νὰ ὑστερῇ σὲ σύγκρισιν πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν, οἱ ὁποῖοι ἐρευνοῦν διάφορα τμήματα τῆς ὄντολογικῆς πραγματικότητος. Ἄν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἱκανοποιημένος καὶ ἐπιτυχημένος ὁ γεωφυσικός, πὺ ἀσχολεῖται μὲ τὴ μελέτη μᾶς πτυχῆς τοῦ εἶναι, π.χ. τῆς καταστρεπτικῆς λάβας τῶν ἠφαιστειῶν ἂν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι εὐχαριστημένος ὁ ζωολόγος, πὺ ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὶς σαῦρες, τὰ φίδια, τὰ ἐρπετά, τοὺς κροκοδεί-

λους, τις κατσαρίδες, τὰ ποντίκια, τὰ κουνούπια κ.τ.λ. ἢ ὁ φυτολόγος, πού μελετᾶ, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τις τσουκνίδες καὶ τὰ δηλητηριώδη φυτὰ· ἐὰν χαίρη ἐκτιμήσεως ὁ χημικός, πού ἐρευνᾶ ἀκόμη καὶ βρωμερές ἢ δηλητηριώδεις χημικὲς οὐσίες, ἐξ ἴσου ἀξιοσέβαστοι εἶναι οἱ ἐπιστήμονες, πού ἐρευνοῦν μερικὲς πτυχὲς ἢ τὴν ὁλότητα τοῦ πνευματικοῦ σύμπαντος, τὸ ὁποῖο, κατὰ τὸν Goethe, εἶναι εὐρύτερο καὶ ὠραιότερο ἀπὸ τὸν ὑλικὸ κόσμο. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς κατέχουν ἀναμφιβόλως τὴν πρώτη θέσι οἱ θεολόγοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐξ ἴσου ἢ καὶ περισσότερο ρεαλιστές, διότι ἔρχονται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ ὄντως ὄν, μὲ τὴν ὑψίστη ὄντολογικὴ καὶ ἀξιολογικὴ πραγματικότητα, πού εἶναι ὁ Θεός, καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ μύχια βάθη τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, πού εἶναι ἡ κορωνὴ τῆς δημιουργίας, μὲ τὸ καθολικώτερο ἀνθρωπολογικὸ φαινόμενο, πού εἶναι ὁ λόθος γιὰ τὴν ἀθυπέρβασι, τὴ λύτρωσι, τὴ σωτηρία, τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῆ σκλαβιᾶ καὶ τὴν ἐνοχὴ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ φοιτητὴς λοιπὸν τῆς Θεολογίας καὶ «κατὰ κόσμον» νοιώθει ἢ πρέπει νὰ νοιώθει χαρούμενος καὶ ἱκανοποιημένος. Ὅχι μόνον δὲν ἔχει ἢ δὲν πρέπει νὰ ἔχη συναίσθημα μειονεξίας ἢ κατωτερότητος, ἀλλ' ἀντιθέτως μὲ ὑγιὲς αὐτοσυναίσθημα «κανχᾶται ἐν Κυρίῳ», ἐπειδὴ μὲ ἀληθινὴ εὐρύτητα ὀριζόντων μελετᾶ τὴν ὑλικο-πνευματικὴν πραγματικότητα στὶς καθολικώτατες καὶ εὐρύτατες διαστάσεις τῆς καὶ στὶς ἐσώτατες ὄντικες συναρτήσεις καὶ ρίζες τῆς. Ἡ πραγματικότης αὐτὴ γιὰ τὸν θεολόγο κορυφώνεται στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς θεανθρωπίνης αὐτῆς κοινωνίας τῶν προσώπων, πού ἐπικοινωνοῦν μὲ τὸν Οὐράνιο Πατέρα ἐνωμένα μὲ τὸν Χριστὸ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.

4. Ἀπαιτεῖται συνεχῆς προσπάθεια, ἐντατικὴ μελέτη καὶ ἀξιοποίησις τοῦ χρόνου.

Ἡ εἴσοδος σὲ μίαν Ἀνωτάτη Σχολὴ σημαίνει ἐπιβράβευσι πολυετῶν κόπων καὶ ἐλπιδοφόρο ξεκίνημα γιὰ μίαν καινούρια μορφωτικὴ καὶ πνευματικὴ πορεία. Γιὰ νὰ ἐπιτύχη ὁ φοιτητὴς στοὺς ἀγῶνες του, χρειάζεται ἰδιαίτερα προσπάθεια.

Ἐν πρώτοις ὁ νέος πρέπει νὰ ἔχη κατανοήσει τὸν κύριον σκοπὸ τῆς τριτοβαθμίου ἢ πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι διπλός. Πρῶτον πρέπει νὰ ἀποκτήσῃ ἓνα *minimum*, ἓνα ἐλάχιστο ποσὸ γνώσεων στὸν εἰδικὸ τομέα, τὸν ὁποῖο διάλεξε ἢ δέχθηκε γιὰ τὶς σπουδὲς του. Δεύτερον καὶ σπουδαιότερον πρέπει νὰ γνωρίσῃ τὶς γενικὲς καὶ εἰδικὲς μεθόδους τοῦ ἐπιστη-

μονικῶς σκέπτεσθαι καὶ ἐργάζεσθαι εἰς τρόπον ὥστε, χρησιμοποιῶν ὁ ἴδιος μὲ αὐτενέργειαν τὴν ἐπιστημονικὴ μεθοδολογία στὸ ἐγγὺς ἢ στὸ ἀπώτερον μέλλον ἀφ' ἑνὸς νὰ κρίνῃ, ἀξιολογῇ καὶ ἀξιολογῇ τὶς ἐξελιξίσεις στὸν κλάδο του καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἀποκτήσῃ ἢ καὶ νὰ παραγάγῃ — μὲ ἐρευνητικὴν ἐργασία — καινούριες γνώσεις στὸν τομέα τοῦ ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντός του. Γι' αὐτὸ, τὸ νὰ σπαταλᾷ ὁ φοιτητὴς τὴν ζωτικότητα καὶ τὸν χρόνο του σὲ ἄσχετες πρὸς τὴν σπουδὴ δραστηριότητες καὶ νὰ περιορίζῃ τὴν ὅλη του προσπάθεια στὴν μελέτη ὠρισμένου ἀριθμοῦ σελίδων ἐξεταστῆς ὕλης ὀλίγες μόνον ἡμέρες πρὸ τῶν ἐξετάσεων ἀποτελεῖ ἐπικίνδυνον ἀποπροσανατολισμὸ, ὑποβάθμισι καὶ ἐκφυλισμὸ τῶν σπουδῶν καὶ κατολίσθησι αὐτῶν σὲ ἐπίπεδο κατώτερο τοῦ ἐπιπέδου τῶν σπουδῶν στὸ Λύκειο.

Πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου αὐτοῦ καὶ πρὸς πραγματοποίησιν τῶν προσωπικῶν ὀραματισμῶν τῶν σπουδαστῶν καὶ τῶν εὐγενῶν ὀνείρων τῶν συγγενῶν των, ἀπαιτεῖται — ὄχι μόνον ὀλίγες ἡμέρες πρὸ τῶν ἐξετάσεων, ἀλλὰ κατὰ τὴ διάρκεια ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους — νὰ ἔρχονται οἱ φοιτηταὶ μὲ χαρὰν σὲ προσωπικὴν ἐπαφὴ καὶ διαλογικὴν ἢ κριτικὴν ἀντιπαράθεσι πρὸς τὰ εἰδικὰ γνωστικὰ ἀντικείμενα καὶ προβλήματα τοῦ κλάδου των, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀληθεύῃ καὶ γι' αὐτοὺς ἡ ἐπισήμανσις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ὁ Μ. Βασίλειος στὴν ὁμιλία του «Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων»: «Τοῖς γὰρ ἐπιμελῶς ἐξ ἐκάστου τὴν ὠφέλειαν ἀθροίζουσιν, ὡσπερ τοῖς μεγάλαις τῶν ποταμῶν, πολλαὶ γίνεσθαι πολλαχόθεν αἱ προσθήκαι πεφύκασιν» («Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων», τόμ. 54, Ἀθήναι, 1976, σ. 210).

Πρέπει νὰ προσπαθοῦν νὰ νοιώσουν ὅ,τι ἐνοίωθε ὁ Ἀριστοτέλης, ὅταν ἔλεγεν: «Ἡ θεωρία τὸ ἥδιον καὶ τὸ ἄριστον». Πρέπει νὰ φιλοδοξήσουν νὰ νοιώθουν ἀπὸ τὶς σπουδὲς τους τὴ μέθη τῆς πνευματικῆς ἐκείνης ἀγαλλιάσεως, ἢ ὁποία ἔκανε λ.χ. τὸν φιλόσοφο Fichte, ὅταν αὐτὸς σπούδαζε τὴν καντιανὴ φιλοσοφία, νὰ γράφῃ στὸν ἀδελφὸ του: «Αὐτὲς ἦταν οἱ εὐτυχέστερες ἡμέρες, τὶς ὁποῖες ἔζησα ποτέ. Θλιμμένος ἀπὸ τὴ μίαν ἡμέρα στὴν ἄλλη ἀπὸ τὴν προσπάθεια γιὰ τὴν ἐξοικονόμησι τοῦ ἄρτου, ἤμουν τότε ἴσως ἓνας ἀπὸ τοὺς πρὸ εὐτυχισμένους ἀνθρώπους ἐπάνω σ' ὁλόκληρη τὴ γῆ».

(Συνεχίζεται)

Ἀντιφώνησις κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου (10.9.1996)

Μακαριώτατε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Σύεδροι τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Μὲ τὴν τέλεσιν τῆς ἔκπαλαι καθιερωμένης τελετουργικῆς Ἀκολουθίας ἐπὶ τῇ ἐναρξί τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ μὲ τὴν κατ' αὐτὴν ἐπίκλησιν τοῦ θείου φωτισμοῦ καὶ τῆς βοηθείας τοῦ παναγάθου Θεοῦ, τοῦ συγκροτοῦντος τὸν θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μεσσηνίας
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

μὲ τὴν ἐμπρέπουσαν Προσφώνησιν τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος, ἤρχισε σήμερον τὰς ἐργασίας αὐτῆς ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς 140ῆς Συνοδικῆς Περιόδου, δωδεκαμήνου διαρκείας, κατὰ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Πρὸς χάριν τῆς Ἱστορίας, σημειῶνω ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἀρξαμένη 140ῆ Συνοδικὴ Περίοδος δὲν εἶναι ἀκριβῆς ὡς πρὸς τὴν ἀρίθμησιν, ἡ ὁποία ἀρίθμησις ἤρχισεν ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου τοῦ 1852 ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος ἐκδοθέντος ΣΑ' «Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἐπὶ Βασιλείᾳ Ὁθωνος. Δὲν εἶναι δὲ ἀκριβῆς ἡ ἀρίθμησις, εἶναι ὅμως ἡ παραδεδεγμένη, διότι ἤδη ἀπὸ τῆς Συνοδικῆς Περιόδου 1886-1887, καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1923, 1925 καὶ 1943 παρενεβλήθησαν ἀλλοιώσεις εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν Συνοδικῶν Περιόδων, εἴτε ἐκ λάθους, εἴτε ἐξ ἔξωθεν προελθουσῶν περιστάσεων.

Συνεκλήθημεν, λοιπόν, κατὰ τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Νόμος 590/1977), διὰ νὰ προσφέρωμεν τὰς κανονικὰς καὶ ὑπευθύνους ὑπηρεσίας ἡμῶν ἀπὸ τῆς σκοπιάς τοῦ Συνοδικοῦ Συνέδρου, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος, ἐντὸς βεβαίως τοῦ πλαισίου τῶν ἀρμοδιοτήτων τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου.

Γνωρίζομεν ἐπακριβῶς ὅτι εἴμεθα συνεχισταὶ τοῦ ἐν γένει Συνοδικοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1833, μετὰ τὴν Παλιγγε-

σίαν τοῦ Ἔθνους ἡμῶν, ὅτε, ὄχι μὲ τὸν ἐμπρόποντα τρόπον, αὐτοανεκηρύχθη Αὐτοκέφαλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνεχίζεται ἔκτοτε τὸ ἔργον τοῦτο τῶν ἐκάστοτε Συνοδικῶν Συνέδρων, μὲ Πρόεδρον τὸν ἐκάστοτε Ποιμενάρχην τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν. Ἀνάγομεν, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, τὴν σκέψιν καὶ τὴν μνήμην ἡμῶν, μὲ ὁδηγὸν τὴν Ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ πολυσχιδὲς καὶ πολυσύνθετον καὶ πάντοτε ἐπίπονον ἔργον, ὄχι μόνον τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῆς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, κατὰ τὰ 163 ἔτη μέχρι σήμερον, ἀπὸ τῆς ἐναρξέως τῆς λειτουργίας τοῦ Συνοδικοῦ συστήματος. Εἶναι δὲ γνωστὸν, ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, εἴτε Πατριαρχικῶν, εἴτε Αὐτοκεφάλων, εἴτε Αὐτονόμων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἔχει ὡς ἄξονα αὐτῆς τὸ ἔργον τῶν Ἱερῶν αὐτῶν Συνόδων, ἀκολουθοῦν δὲ ἡ Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῶν ἐν λόγῳ Ἐκκλησιῶν, καὶ ἐν συνεχείᾳ ἄλλα ἐπὶ μέρους κεφάλαια.

Ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Σύνοδος, εἶναι γνωστὸν ὅτι, εὐρίσκειται ἐνώπιον πολλῶν προβλημάτων, οἱ δὲ σημερινοὶ καιροὶ εἶναι χαλεποί, καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας προεκτείνεται καὶ εἰς ἄλλους τομείς, πέραν τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἱεροῦ ποιμαντικοῦ καὶ τοῦ διοικητικοῦ ἔργου αὐτῆς, ἐν μέσῳ ποικίλων καὶ πρωτοφανῶν καὶ ἐνίοτε περιέργων κοινωνικῶν ἀνακατατάξεων καὶ διεθνῶν κρατικῶν συσχετισμῶν. Ὅμως, τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν περικυκλοῦντων σήμερον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος προβλημάτων δὲν εἶναι σύγχρονόν τι καὶ τοπικὸν φαινόμενον, δεδομένου ὅτι ἀδιάλειπτα ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν τὰ ἐν τῇ καθόλου Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ θείου Ἰδρυτοῦ συστάσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον, ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη. Ἡ Ἀρχαία, ἡ Μέση καὶ ἡ Νέα Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία εἶναι μάρτυρες ἀψευδεῖς τοῦ ἱστορικοῦ τούτου φαινομένου. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν καὶ ἐπιγραμματικὸν τὸ συμπέρασμα τοῦ συγχρόνου Ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου Φιλαρέτου Βαφείδου, ὁ ὁποῖος, εἰς τὸ τέλος τῆς πολυτίμου καὶ πολυσελίδου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας (του) ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων», παρατηρεῖ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς αὐτολεξεῖ: «Τὰς ἡττας — ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ — δια-

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΚΑΙ Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ*

Ἔτσι προέκυψε μιὰ τερατώδης καταναλωτική κοινωνία, μιὰ Λερναία ὕδρα εὐδαιμονισμού, μιὰ κατάσταση ἀναρχισμού καὶ βίας, οἰκονομικῆς ἀβεβαιότητος καὶ πολιτικῆς ἀσταθείας. Ἡ ἐλπίδα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, γιὰ ἀνατολή μιᾶς νέας περιόδου διαφωτισμοῦ καὶ Ἀναγεννήσεως, ἔσβησε.

Ἡ Ἑλλάδα δὲν ἄργησε νὰ δεχθεῖ τὴν εἰσβολὴ τῶν ρευμάτων ποὺ ἀλλοίωσαν τὰ ἦθη, τὴ νοοτροπία καὶ τὸ πνεῦμα τῆς Εὐρώπης. Τὰ δέχθηκε σὰν φερτὲς ὕλες, σὰν ἀπόβλητα ποὺ κατέκλυσαν τὸν ἰδιωτικὸ καὶ δημόσιο βίον, τὴν πολιτικὴ ζωὴ, τὴν οἰκογένεια. Ἡ εἰσβολὴ χρησιμοποίησε πολλὰ εἰσόδους καὶ πολλοὺς φορεῖς. Τὰ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 646 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

δέχονται νίκαι, τοὺς κλύδωνας γαλήνης, τὴν ἀμάθειαν ἐπιστήμη, τὴν ἀπιστίαν πίστις, τὴν ἠθικὴν κατάρπτωσιν ἠθικὴ ἀνύψωσις καὶ τάνάπαλιν' ἀλλ' ἐν τῇ ἀκατασχέτῳ ταύτῃ μεταβολῇ ἐν μόνον δὲν διαφεύγει τὸ ὄμμα τοῦ προσεκτικοῦ καὶ εὐσεβοῦς παρατηρητοῦ, ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπιβλέπουσα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τῶν ποικίλων ἀντιθέσεων καὶ ἐναντιοτήτων καθοδηγοῦσα αὐτὴν ἠρέμα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς».

Κατ' ἀκολουθίαν, λοιπόν, τῶν ἀνωτέρω ἀδιαφεύστων ἱστορικῶν συμπερασμάτων, καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως αὐτῆς ὡς Αὐτοκεφάλου, μέχρι σήμερον, ἀντιμετώπισε καὶ ἀντιμετωπίζει ποικίλα προβλήματα καὶ δυσκόλους καταστάσεις, ἡ λεπτομερῆς ἀναγραφή καὶ ἐξιστόρησις τῶν ὁποίων εὐρίσκονται εἰς τὰς σελίδας τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, ὡς βεβαίως καὶ κρίσεις ἀνάλογοι καὶ συμπεράσματα περὶ τοῦ ποιμαντικοῦ, τοῦ διοικητικοῦ καὶ τοῦ ἐν γένει ἔργου τῶν ἐκάστοτε φορέων ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ συλλογικῇ Συνοδικῇ μορφῇ, καὶ ἐν τῇ ὑπευθυνότητι καθ' ἕκαστον Ἱεράρχην καὶ ἐν γένει Κληρικόν.

Μακαριώτατε Πρόεδρε,

Μετὰ τῆς ὀφειλομένης προσοχῆς τὰ Μέλη

κανάλια τῆς τηλεοράσεως, ὁ τουρισμός, ὁ ἐπαγγελματισμός ἑκατοντάδων χιλιάδων Ἑλλήνων ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν στὴ βιομηχανικὴ Εὐρώπη, οἱ δεκάδες χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων σπουδαστῶν σὲ Πανεπιστήμια τῆς ἄλλοδαπῆς ἔφεραν στὴ Χώρα

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

μας ἐλάχιστα θετικὰ καὶ πληθῶρα ἀπὸ ἀρνητικὰ καὶ καταλυτικὰ στοιχεῖα. Ἐπιτύχαμε ἴσως νὰ αὐξήσουμε τὰ συναλλαγματικὰ ἀποθέματα τῆς Χώρας μας, ἀλλὰ μὲ ἀντίστοιχη καὶ μᾶλλον πολλαπλασία μείωσι τῶν ἠθικῶν κεφαλαίων μας. Ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία αὐτὴ προέκυψε μιὰ βαθειὰ διαφοροποίησις τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρα

τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἠκούσαμεν τὴν Προσφώνησιν τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος ἐπὶ τῇ σημερινῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου. Αἰσθανόμεθα δέ, οἱ συγκροτοῦντες τὴν Ἱερὰν ταύτην Σύνοδον, ἐπιτακτικὸν τὸ καθήκον ἡμῶν νὰ ἐργασθῶμεν μετὰ πολλοῦ ζήλου ἑκατοστος ἐξ ἡμῶν, καὶ ἅπαντες ὁμοῦ, καὶ νὰ συνεργασθῶμεν μεθ' ὑμῶν τοῦ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ τὴν ἀποδοτικὴν καὶ καρποφόρον λειτουργίαν αὐτῆς, ἔχοντες βαθειὰν ἐπίγνωσιν τῆς ὑψηλῆς ἀποστολῆς ἡμῶν ὡς Συνοδικῶν, ἐν συσχετισμῷ καὶ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὰ διάφορα καθημερινὰ προβλήματα καὶ ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν Ἀγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Μὲ τὴν φώτισιν τοῦ Θεοῦ, μὲ γνώμονα καὶ ὁδηγὸν τὴν ἀρχιερατικὴν συνείδησιν ἡμῶν, καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἡμῶν σύνεσιν, τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς τῆς Μητροῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας Κανόνας, καὶ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Νόμους, καί, τέλος, μὲ διδάσκαλον ἡμῶν τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ὁ ὁποῖος ἐπιγραμματικῶς λέγει· «ὄταν εἴπω Ἐκκλησίαν τάξιν ἐννοῶ», πεποιθήσαμεν ὅτι θὰ δυναθῶμεν, «ἐν δυνάμει Θεοῦ», κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον (Β' Κορ. 6,7), νὰ διανύσωμεν εὐδρόκως τὴν Συνοδικὴν ἡμῶν ταύτην Περίοδον, ἀποβλέποντες καὶ ἀδιαλείπτως προσατενίζοντες ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι εἰς τὴν δόξαν τῆς Μητροῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας.

μας, μιὰ αἰσθητὴ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὶς ρίζες καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Φυλῆς μας, μιὰ νέα θεώρηση τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀξιών, ποὺ δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τὸν δικό μας πολιτισμὸ, τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸ.

Φαίνεται ὅτι στὴν πλάστιγγα τῶν ἐκτιμήσεων καὶ ἀξιολογήσεων ποὺ κρατεῖ ὁ Ἕλλην ἐργάτης, ἢ σπουδαστῆς στὶς Εὐρωπαϊκὲς χώρες ὅπου φιλοξενεῖται, ἀσκεῖ ἀποφασιστικὴ ἐπίδραση ἢ ἀντίληψη ὅτι οἱ Εὐρωπαῖοι σημείωσαν θεαματικὲς ἐπιτυχίες σ' ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ συνειπῶς τὸ μέτρο τῆς καθόλου συμπεριφορᾶς τους εἶναι τὸ προσῆκον, καὶ ἀσφαλῶς τὸ ἐνδεδειγμένο καὶ γιὰ τὸν ἑλληνικὸ κόσμο. Ἡ ἀντίληψη αὐτὴ προδίδει ἓνα αἰσθημα κατωτερότητας, τὸ ὁποῖο κληρονομήσαμε ἀπὸ τὴ μακροαῖωνα δουλεία τοῦ Ἑθνους μας ποὺ εἶχε σὰν συνέπεια τὴν οικονομικὴ καὶ πνευματικὴ ὀπισθοδρόμησή μας. Ἐδῶ ὁμως ὑπάρχει μιὰ σύγχυσις, μιὰ πλάνη ἀναφορικὰ μὲ τὴν ἐκτίμησι τῶν Εὐρωπαϊκῶν τρόπων ζωῆς καὶ τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι. Ἡ σύγχυσις ὀφείλεται στὴ σφαλερὴ ἀντίληψη ὅτι οἱ οικονομικὰ καὶ τεχνολογικὰ προηγμένες Χῶρες ἀποτελοῦν πρότυπα μιμήσεως καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ δομὴ τους. Καὶ ἀκριβῶς ἐδῶ βρισκεται ἡ πλάνη.

Ἐν ὀνόματι αὐτῆς τῆς νομιζομένης ἀνωτερότητας τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἢ τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ, μεταφέραμε στὴ Χώρα μας ὄχι οἰκοδομήσιμα ὑλικά, ἀλλὰ ὑλικά κατεδαφίσεως. Ἀντιγράψαμε μὲ βία καὶ ἀσυγχώρητη ἐπιπολαιότητα μεθόδους κοινωνικοῦ, οἰκογενειακοῦ καὶ θρησκευτικοῦ βίου ἐντελῶς ξένες γιὰ τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα καὶ μ' αὐτὲς δηλητηριάσαμε τὴν ἐθνικὴ μας ζωὴ. Δὲν κάναμε ἐπιλογὴ τοῦ καλλιτέρου, ἀλλὰ τοῦ πλέον ἐντυπωσιακοῦ. Καὶ δὲν εἶχαμε ἀνάγκη ν' ἀναζητοῦμε τὸ καλλίτερο σὲ ξένες χώρες. Τὸ ἔχουμε. Τί καλλίτερα πρότυπα μποροῦν νὰ δημιουργηθοῦν ἀπὸ κεῖνα ποὺ μᾶς ἄφησε τὸ ὑπέροχο Ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ ὁ ἀθάνατος Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς; Καὶ ὁμως μᾶς ἐντυπωσίασε τὸ νέον. Ἐκεῖνο ποὺ ἐρχεται σ' ἀντίθεση καὶ ἀνατρέπει τὰ καθιερωμένα. Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι ἀπὸ τὸ δημόσιο καὶ τὸν ἰδιωτικὸ βίον τῶν οικονομικῶν προηγμένων λαῶν, ἀπὸ τὰ πολιτιστικὰ στοιχεῖα τους καὶ τὴν πνευματικὴν τους ζωὴν, πήραμε καὶ μεταφέραμε ἐδῶ τὰ ἀπόβλητα, τὰ κακόφημα, τὰ διαφθειρόντα τὴν ἀγνότητα, τὸ κάλλος καὶ τὴν ἰερότητα τῶν θεσμῶν καὶ παραδόσεων μας.

3. Χαλάρωση τῶν ἠθῶν. Ὁραιοποίηση τῆς φανυλότητος

Οὐδέποτε ἄλλοτε στὴ μακρόχρονη ἱστορία τῆς ἢ Ἑλληνοχριστιανικῆς κοινωνίας γνώρισε αὐτὴ τὴν τρομακτικὴ χαλάρωση τῶν ἠθῶν, αὐτὴ τὴ φρενίτιδα τοῦ ἠθικοῦ ἐκτραχλισμοῦ, ποὺ παίρνει τὶς διαστάσεις πελωρίου κοινωνικοῦ προβλήματος, ὀξυτάτου κοινωνικοῦ φαινομένου. Ἐν ὀνόματι τῆς κακοποιημένης ἔννοιας τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, ἢ ὕλη ἐπανεστάτησε κατὰ τοῦ πνεύματος. Ἄρρενες καὶ θήλειες συναγωνίζονται στὴν ὁραιοποίηση τῆς φανυλότητος καὶ ζητοῦν νὰ γκρεμισθοῦν καὶ τὰ τελευταῖα ὄχυρά τοῦ ἠθικοῦ νόμου καὶ τῆς ἠθικῆς τάξεως. Ἡ τάση αὐτὴ ἐξαπλώνεται ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα καὶ κατακλύζει, σὰν λάβα ἠφαιστείου, τὶς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωριά. Οἱ προγαμιαῖες ἐλεύθερες σχέσεις τῶν νέων καθιερώθηκαν σὰν θεσμὸς μὲ τὸ ἀβάσιμο καὶ ἀνήθικο ἐπιχείρημα ὅτι ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀλληλογνωριμία καὶ διαπιστώνεται ἡ συμφωνία σωματῶν καὶ χαρακτήρων καὶ κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀποφεύγονται οἱ μετὰ τὸ γάμο κλονισμοὶ ποὺ ὀδηγοῦν στὸ διαζύγιο. Πότε ὁμως ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία γνώρισε τόση πληθώρα ἐν διαστάσει συζύγων καὶ τόσο πλῆθος παρὰ νόμων συμβιώσεων καὶ ἐξωγάμων τέκνων, ὅσο κατὰ τὴν περίοδο αὐτῆ τοῦ ἐλεύθερου καὶ ἀνεξέλεγκτου ἐρωτικοῦ δεσμοῦ; Πότε ἄλλοτε συζητούσαμε γιὰ νομοθετικὴ κάλυψη τοῦ αὐτομάτου διαζυγίου; Συνειπῶς οἱ ὑπέρομαχοι τῆς ἐλευθεριότητος δὲν μᾶς πείθουν καὶ ἀντιθέτως προκαλοῦν τὸ δημόσιο αἰσθημα μὲ «προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις».

Συμβαίνουν δὲ αὐτὰ καὶ θὰ συμβοῦν ἀκόμη χειρότερα ἀπ' αὐτὰ διότι οὔτε σὰν Χριστιανοί, οὔτε σὰν Ἕλληνες πολιτευόμεθα. Γιατὶ καὶ ἀπὸ τὶς πηγὲς καὶ τὶς παραδόσεις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κλασικοῦ Ἑλληνισμοῦ διαρκῶς ἀπομακρυνόμεστε καὶ τὶς αἰώνιες ἀρχὲς καὶ τὰ ὑψηλὰ νοήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ παραθεωροῦμε. Ἀξιολογοῦμε τὴν ἐπιτυχία τοῦ ἀτόμου στὴ ζωὴ μὲ κριτήρια καθαρῶς ὑλικά, ἀπὸ τὸ οικονομικὸ ἀποτέλεσμα, ἐνῶ ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ πλευρὰ μᾶς ἀφήνει ἀδιάφορους. Γι' αὐτὸ καὶ κατευθύνουμε, κατὰ κανόνα, τοὺς νέους, τὰ τέκνα μας πρὸς ἐπιστήμες καὶ ἐπαγγέλματα ποὺ ὑπόσχονται οἰκονομικὴ εὐμάρεια καὶ ὄχι κατὰ τὴν κλίση καὶ κλήση τους καὶ πρὸς τὴν ἀληθινὴ γνῶσι καὶ τὴν οἰκοδομὴ τῆς προσωπικότητος.

4. Ἡ ἐξασθένηση τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς χαλαρώσεως τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς ἠθικῆς σήψεως, ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας, αὐτὴ ἡ σπονδυλικὴ στήλη τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς κοινωνίας εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ περνᾷ μιὰ βαθειὰ κρίση. Στὰ περισσότερα ἑλληνικὰ σπίτια τὰ παιδιά, ἀνεξαρτήτως φύλου, ἔχουν χαράξει δικό τους δρόμο καὶ ἀκολουθοῦν δικό τους τρόπο ζωῆς. Ὑπάρχει μιὰ ἐκδηλῆ διάθεση ἀποστασίας καὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν κηδεμονία καὶ τὸν προστατευτικὸ ρόλο τῆς οἰκογενείας, πὺ οὐ πολλές περιπτώσεις παίρνει τὴν ὀξύτητα τῆς ἀντιδικίας. Οἱ νέοι βλέπουν τὴν οἰκογένεια ὡς ἓνα κλοιὸ πὺ ὀρθώνει φράγματα καὶ ἀναχρονιστικούς περιορισμούς πὺ περιορίζουν τὴν ἀτομικὴ τους ἐλευθερία — ὅπως αὐτοὶ τὴν ἀντιλαμβάνονται — καὶ τὶς προσωπικὲς τους σχέσεις. Οἱ συμβουλὲς καὶ τὸ ἀγωνιώδες ἐνδιαφέρον τῶν γονέων τους προκαλοῦν σ' αὐτοὺς τοῦλάχιστο ἐκνευρισμὸ καὶ ἀφόρητη δυσφορία. Ἐκεῖνο δὲ πὺ τοὺς κάνει κυριολεκτικὰ νὰ ἐπαναστατοῦν εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς ἰδιωτικῆς τους ζωῆς, μὲ ὀσηδήποτε διακριτικότητας καὶ ἀγάπη κι ἂν γίνεται. «Γιατί ἄργησες, παιδί μου;» «Ποῦ ἦσαν τέτοια ὥρα, κορίτσι μου;» «Μὲ ποιούς συναναστρέφεσάι;» Ὅλες αὐτὲς καὶ ἄλλες παρόμοιες ἐρωτήσεις πὺ ἐκφράζουν τὴν ἀνησυχία καὶ τὴν ἀγάπη τῶν γονέων, στὴν ἀντίληψη πολλῶν νέων τῆς ἐποχῆς μας ἀποτελοῦν κρίκους μιᾶς βαρειᾶς ἀλυσίδας, πὺ πρέπει ἓνας - ἓνας νὰ σπάσουν. Γιὰ τοὺς νέους αὐτοὺς, πὺ ἀσυναίσθητα ὑπέκλυαν στὸ νέο πνεῦμα, οἱ γονεῖς πρέπει νὰ περιορισθοῦν στὸ ρόλο ἑνὸς ἄψυχου χρηματοδοτικῶ ὀργανισμοῦ, χωρὶς δικαιώματα ὀποιοῦδήποτε ἐλέγχου. Ἄν οἱ γονεῖς ἀρνηθοῦν αὐτὸ τὸ ρόλο, τότε προβάλλει ἡ ἀπειλή: «Φεύγω ἀπὸ τὸ σπίτι». Καὶ στὶς περισσότερες περιπτώσεις ἡ ἀπειλή αὐτὴ πραγματοποιεῖται. Νέοι καὶ νέες ἐγκαταλείπουν τὴν πατρικὴ στέγη, πετοῦν στὸ ἄγνωστο προτοῦ ἀκόμα δυναμῶσουν τὰ φτερά τους, γιὰ νὰ δοκιμάσουν οἱ πὺ πολλοὶ τὴν ἀπογοήτευση καὶ τὴν αὐτοκαταστροφή. Χιλιάδες σπουδαστὲς καὶ σπουδάστριες πὺ κατακλύζουν τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ, ἀπειροὶ νέοι καὶ νέες πὺ κατέφυγαν στὶς πολιτεῖες γιὰ ἀναζήτηση ἐργασίας καὶ ἄλλο τρόπο ζωῆς, συμβιοῦν κατὰ κανόνα κατὰ ζεύγη, ἐν ἀγνοία τῶν γονέων τους, μὲ πλήρη ἐλευθεριότητα

σχέσεων. Ἡ ἐγκράτεια θεωρεῖται ὡς ὁ πὺ ἀπρηχαιωμένος νόμος τῆς ἠθικῆς καὶ ὁ προγραμματὸς δεσμὸς θεωρεῖται κατὰ τὸ πολὺ φυσικὸ, ὡς βιολογικὴ ἀνάγκη, χωρὶς νὰ καταβάλλεται καμμιά προσπάθεια συγκαλύψεως.

Αὐτὴ ἡ νέα θεωρία γιὰ τὶς ὀλοκληρωμένες σχέσεις τῶν νέων, πὺ μᾶς τὴν ἔφερε ἐδῶ κάποιος δυτικὸς ἄνεμος, ἔχει κλονίσει ἀπὸ τὰ θεμέλια τὸ θεσμὸ τῆς ἑλληνικῆς οἰκογενείας. Γιατὶ δὲν καθιέρωσε μόνο τὶς προγραμματὶες σχέσεις, ἀλλὰ καλλιέργησε ἓνα πρωτοφανὲς κλίμα ἀποστασίας τῶν νέων καὶ τείνει νὰ ἀποκόψει κάθε δεσμὸ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς γονεῖς. Γι' αὐτὸ καὶ παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο νὰ γίνονται μὲρα μὲ τὴ μὲρα καὶ πὺ σπάνιες οἱ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὀποῖες νέα ἀνδρόγυνα δέχονται νὰ περιποιηθοῦν καὶ νὰ περιθάλψουν στὰ γηρατεῖα ἐκεῖνους πὺ τοὺς ἔφεραν στὸν κόσμο, ἐκεῖνους πὺ στερήθηκαν κάθε χαρὰ τῆς ζωῆς γιὰ νὰ τοὺς μεγαλώσουν καὶ νὰ τοὺς βοηθήσουν στὴ σταδιοδρομία τους. Κι ἀλλοῖμονο σὲ κείνους τοὺς γονεῖς πὺ στὰ στερνά τους δὲν ἔχουν νὰ προσφέρουν ὀικονομικὰ ἀνταλλάγματα γιὰ τὴν περίθαλψη αὐτῆ. Εἶναι ἀδιανόητο καὶ ἀνατριχιαστικὸ γιὰ τὴ νέα γενιὰ νὰ καθαρῖσει τὶς πληγὲς ἢ τὰ ἐσῶρρουχα τῶν γερόντων γονέων. Τὸ πολὺ-πολὺ νὰ φροντίσουν νὰ τοὺς κλείσουν σὲ κάποιο Οἶκο Εὐγηρίας. Αὐτὸ ἰσοδυναμῖ μὲ χαριστικὴ βολὴ στὴν καρδιά ἐκεῖνων πὺ εἶναι γεμάτη ἀγάπη γιὰ τὰ παιδιά τους.

Ὑπάρχουν, βέβαια, καὶ οἱ φωτεινὲς ἐξαιρέσεις μὰ εἶναι τόσο σπάνιες. Ἐμφανίζεται σποραδικὰ σὲ κάποια οἰκογένεια ὁ Καλὸς Σαμαρεῖτης, γιὸς ἢ θυγατέρα, πὺ «θὰ ποιήσει τὸ ἔλεος» πρὸς τοὺς γονεῖς του. Ἡ γενικὴ ὀμως συμπεριφορὰ εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς κρίσεως πὺ μαστίζει τὴν ἑλληνικὴ οἰκογένεια. Καὶ πρέπει νὰ σημειώσουμε ἀκόμη ὅτι ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὶς ὀικονομικὲς δυνατότητες τῶν παιδιῶν. Ἀντίθετα ὑπάρχουν στοιχεῖα πὺ δὲν εἶναι καθόλου κολακευτικὰ γιὰ πολλὰ παιδιά πὺ καὶ ὀικονομικὰ μέσα διαθέτουν καὶ θέλουν νὰ πιστεύουν ὅτι ἔχουν καὶ κάποια κοινωνικὴ ὑπόληψη.

Διάτρητος εἶναι ὁ χιτώνας τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς μεταπολεμικῆς οἰκογενείας, διότι βάλλεται καὶ ἀπὸ μέσα, ἀπὸ τὰ ἴδια τῆς τὰ μέλη, καὶ ἀπ' ἔξω, ἀπὸ τὶς νέες κοινωνικὲς καὶ ἠθικὲς ἀντιλήψεις πὺ ἐπεκράτησαν. Χιλιάδες οἱ ἀποτυχημένοι γάμοι καὶ τὰ ἐξ αἰτίας τους κοινωνι-

καὶ δράματα. Καὶ εἶναι φυσικὸ νὰ κλονίζεται ἡ οἰκογένεια ποὺ οἰκοδομήθηκε μὲ ὑλικά ὄχι ἀνθεκτικά, μὲ τὴ σύζευξη προσώπων μὲ ἐντελῶς διαφορετικὸ ψυχικὸ, πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ ὑπόβαθρο. Οἱ καθημερινὲς προστριβὲς ἀπὸ ἔλλειψη ἀμοιβαιότητος αἰσθημάτων καὶ πνεύματος ἀνοχῆς καὶ ὑπομονῆς καὶ ἀπὸ ἄλλα αἷτια ἀσήμαντα ἢ βαθύτερα, εἶναι τὰ σύννεφα τὰ φορτισμένα μὲ θετικὸ καὶ ἀρνητικὸ ἠλεκτρισμὸ ποὺ συγκεντρώνονται στὸν ὀρίζοντα τῆς οἰκογενείας καὶ ποὺ δὲν ἀργοῦν, μὲ τὴ σύγκρουσή τους, νὰ ἐξαπολύσουν τοὺς κεραυνούς. Ἄλλοῦ σημειώνονται δραματικὲς ἐξελίξεις ποὺ ὀδηγοῦν σὲ ἐγκληματικὲς ἐνέργειες. Σ' ἄλλες περιπτώσεις, μὲ τὴ διάσταση τῶν συζύγων, ἀπὸ μιὰ κατεστραμμένη οἰκογένεια φυτρῶνουν δυὸ ἐκ γενετῆς ἀκρωτηριασμένες. Καὶ στὴ μιὰ καὶ στὴν ἄλλη περίπτωση ἐκεῖνοι ποὺ πληρώνουν τὸ βαρὺ τίμημα τῆς διαλύσεως τῆς οἰκογενείας εἶναι οἱ ἀθῶες ὑπάρξεις, τὰ παιδιά. Κυρίως δὲ τὰ ἐξώγαμα τέκνα. Αὐτὰ τὰ ἀνύποπτα πλάσματα φέρνουν ἐφ' ὄρου ζωῆς τὸ στίγμα τοῦ νόθου. Χιλιάδες τέτοιες οἰκογένειες ζήτησαν πρὶν μερικὰ χρόνια ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Πολιτείαν νὰ δεχθοῦν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ πρόβλημά τους μὲ νομοθετικὰ μέτρα καὶ εἶναι εὐρύτητα γνωστῆς οἱ συζητήσεις ποὺ ἔγιναν γύρω ἀπὸ τὸ Νομοσχέδιο «περὶ αὐτομάτου διαζυγίου». Αὐτὸ καὶ μόνον ἀποτελεῖ κραυγαλέα ἀπόδειξη, ὅσο καὶ ὀδυνηρῆ διαπίστωση περὶ τοῦ σοβαροτάτου κλονισμοῦ τοῦ ἱεροῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας.

5. Ἡ κατάχρηση τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας

Ἡ ἐλευθερία εἶναι πραγματικὰ θεῖον δῶρον. Ὁ ἄνθρωπος γεννήθηκε ἐλεύθερος, ὥστε νὰ δύναται νὰ πράξει ἢ νὰ μὴ πράξει κάτι, σύμφωνα μὲ τὴν ἐλεύθερη ἐκτίμηση καὶ κρίση του. Τοῦτο ἀναφορικὰ μὲ τὴ στάση του ἔναντι τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Χωρὶς τὴν ἐλευθερίαν, κανένα ἀγαθὸ, καμμιά ἀρετὴ, καμμιά πίστη δὲν θὰ εἶχαν νόημα καὶ ἀξία. Ἄν ἡ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου παρέμενε καθαρῆ, ἂν τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα διατηροῦσε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ δὲν ὑποδουλώταν στὴν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ, τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε πώση τοῦ γένους μας. Θὰ διατηρούσαμε τὴν ἀρχέγονη ὠραιότητα τῆς ψυχῆς μας.

Αὐτοῦ ὅμως τοῦ θείου δώρου ὁ ἄνθρωπος δὲν κατώρθωσε νὰ κάμει καλὴ χρῆση, οὔτε σὰν πολίτης τοῦ Παραδείσου, σὲ καθεστῶς δηλαδὴ ἀπολύτου ἐλευθερίας, οὔτε σὰν πολίτης τοῦ κό-

σμου τούτου. Βεβαίως ἢ κατὰ κόσμον ἐλευθερία διαφέρει τελείως τῆς ἐλευθερίας ἐκείνης, τὴν ὁποία μᾶς παρέδωσε ἡ Εὐαγγελικὴ διδασκαλία: «οὐ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία» (Β' Κορ. γ' 17). Ἡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐλευθερία ἔχει σὰν ἀκρογωνιαῖο λίθο τὴν ἀλήθεια: «Γνώσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ἰωάν. η' 32). Ἄλλ' ὁ κόσμος ἐμίσησε τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς καί, ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, ἐπέλεξε τὴν δουλείαν σὲς ἀρχῆς καὶ τὲς δυνάμεις τοῦ αἰῶνος τούτου.

Τὸ παράδοξο εἶναι ὅτι καὶ ἐμεῖς οἱ πολῖτες τῆς Χριστιανικῆς κοινωνίας, ἐνῶ δείχνουμε ἐξαιρετικὴ εὐαισθησία σὲς λεγόμενες συνταγματικὲς ἐλευθερίες καὶ διαρρηγνύουμε τὰ ἱμάτιά μας γιὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, δὲν μᾶς ἀπασχολεῖ κανεὶς καί, πολὺ περισσότερο, δὲν φαίνεται νὰ μᾶς προβληματίζει ἡ καθολικὴ δουλεία τοῦ πνεύματος καὶ τὰ δεσμὰ τῆς ὕλης καὶ ὁ βόρβορος τῆς ἀνηθικότητος ποὺ σπιλώνει τὴν ἀνθρώπινη ἀξιοπρέπεια καὶ τὸ ἐλεύθερο πνεῦμα. Λησμονήσαμε τὸ Σύνταγμα τοῦ Θεοῦ. Στὴ θέση του ὑψώσαμε τὸ Σύνταγμα τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος, χάριν αὐτοῦ καὶ γύρω ἀπ' αὐτὸ κινεῖται καὶ περιστρέφεται καὶ περισπᾶται καὶ ἀφιερώνεται ἡ ζωὴ μας ὡς πολιτῶν. Αὐτὸ ἔγινε τὸ Σύμβολο τῆς πίστεώς μας.

Στὸν εὐπαθῆ τομέα τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ Ἐκκλησία διαπιστώνει μὲ ἀγωνίαν ὅτι ὑφίσταται μιὰ πλήρης σύγχυση καὶ παρανόηση ποὺ ὀδηγεῖ σὲ θλιβερὲς παρερμηνείες. Ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ πιστεύουν ὅτι ἀτομικὴ ἐλευθερία σημαίνει τὴν ἀπεριόριστη καὶ καθ' ὑπερβαση κάθε παραδεδεγμένου ἠθικοῦ νόμου καὶ ἠθικῆς ἀρχῆς ἐλεύθερη διάθεση τοῦ ἀτόμου. Κυρίως οἱ νέοι, ὅσοι αἰσθάνονται ἀσφυκτικὸ τὸν κλοιὸ τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος καὶ τῶν κοινωνικῶν φραγμῶν, πιστεύουν ὅτι, ἐν ὀνόματι τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ὀργανώσουν τὴ ζωὴ τους μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρικὴ κηδεμονία, εἴτε κατὰ ζεύγη, εἴτε σὲ ἕνα ἀπροσδιόριστο κοινοβιακὸ σύστημα. Κι αὐτὸ θεωρεῖται σὰν μιὰ διαμαρτυρία κατὰ τοῦ κατεστημένου. Εἶναι φανερὸ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοδιαθέσεως καὶ ἡ ἔννοια τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας ἔχουν ὑποστῆι στὴν ἐποχὴ μας μιὰ φοβερὴ παραμόρφωση καὶ διαστρέβλωση.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΕΓΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ*

Μακαριώτατε Ἅγιε Πρόεδρε
Σεπτῆ τῶν Ἱεραρχῶν χορεία,

Ἡ ἐλαχιστότης μου αἰσθάνεται βαθεῖα τὴν βαρύτητα καὶ κρισιμότητα τοῦ θέματος ποῦ μοῦ ἀνετέθη νὰ ἀναπτύξω εἰς τὴν ἀγάπην σας καὶ τὶς δυσαναλόγως μικρὲς μου δυνάμεις νὰ ἀνταποκριθῶ πλήρως, ἐπισταμένως καὶ ἐπιστημονικῶς. Ἡ ποιμαντικὴ μου ὁμως εὐθύνη, ὅπως καὶ

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως
κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ὄλων ὑμῶν καὶ ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας μας, μὲ ὤθησαν νὰ ἐργασθῶ καὶ νὰ κοπιᾶσω νὰ καταθέσω τὸν κόπον μου τοῦτον ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν καὶ ζητῶ ὄχι τὸν ἐπαινον, ἀλλὰ τὴν ἐπιείκεια.

Ἐπέπρωτο, φαίνεται, ἡ περίοδος ποῦ ὀνομάσθηκε περίοδος τῶν φώτων, νὰ ἀφήσει μιὰ πικρὴ καὶ στυφὴ γεύση σ' ὀλόκληρο τὸν πλανήτη μας καὶ ἰδίως στὸν αἰῶνα μας, τὸν εἰκοστό, ποῦ ἀποτελεῖ ἄλλωστε καὶ τὸ τέρμα τῆς ἀρκετὰ μεγάλης αὐτῆς ἐποχῆς. Μιάς ἐποχῆς κυριολεκτικὰ προμηθεϊκῆς, στηριζομένης στὰ νέα δεδομένα τῶν χρόνων ἐκείνων, τοῦ Διαφωτισμοῦ: ὅτι δηλ., ἡ περιφρόνηση τῆς ὁποίας μεταφυσικῆς, ἡ ἐξορία τοῦ Θεοῦ μακριὰ ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, σ' ἕνα χαῶδες ὑπερπέραν, θὰ ἀπελευθέρωνε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ σκλαβιῆς ποῦ τοῦ δημιουργοῦσαν δυστυχία καὶ μόνο. Καὶ ὅτι στὸ ἐξῆς, στηριζόμενος στὰ φῶτα τοῦ Ὁρθοῦ Λόγου, τῆς ἐμπειρίας, τῆς αἰσθήσεως, τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς τεχνολογίας, προπάντων δὲ τῆς ἐπιστήμης, θὰ ἐβάδιζε ἐλεύθερος τὸ δρόμον τῆς εὐημερίας, τῶν ἀπολαύσεων μὲ τὴν ἐπίλυση ὄλων τῶν προβλημάτων.

Ἐπέπρωτο λοιπόν, καὶ ὁ τόπος αὐτὸς ὁ ἱερός καὶ ἅγιος, νὰ γευθῆ τοὺς καρπούς τῆς διαστροφικῆς, κυριολεκτικῶς, «ἀνάπτυξης», νὰ ἀπεμπολήσει ὅσα καὶ ἱερὰ καὶ ἄξίες ποῦ ὁ ἴδιος ἐδημοῦργησε καὶ μὲ τὰ ὁποῖα ἐδοξάσθη καὶ ἔζησε χρόνους πολλοὺς, ὅσους λίγοι, πολὺ λίγοι

ἄλλοι λαοί, ὥστε σήμερον νὰ ἀντιμετωπίζει τὸ μέγα πρόβλημα τῆς ἐπιφανομένης βιολογικῆς του ἐξαφάνισης. Διότι περὶ αὐτοῦ πρόκειται. Τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων κινδυνεύει τὸν μέγιστον κίνδυνον. Δὲν εἶναι σχῆμα λόγου. Οὔτε κανεὶς εἰς τὸν χῶρον αὐτόν τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τὴν διάθεσιν νὰ κινδυνολογήσει. Τὸ θέμα μὲ τὸ ὁποῖο ἐκλήθην νὰ ἀπασχολήσω τὴν ἀγάπην σας εἶναι ἀκριβῶς τοῦτο: «**Τὸ Δημογραφικὸ, ὡς μέγιστον ἐθνικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα**».

Ἐπέπρωτο, φαίνεται, ἡ θεϊκὴ ἐντολὴ «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε» νὰ εὔρει τὴν πλήρη ἀντιστροφή καὶ περιφρόνηση ἀπὸ τὸ εὐσεβές, ἄλλοτε, γένος μας. Καὶ μάλιστα σὲ στιγμὲς κρισιμότατες. Ὁ θάνατος εἰς τὸν τόπον αὐτόν σὲ λίγο θὰ ἀρχίσει νὰ θριαμβεύει. Καμία χώρα, ὡς γνωστόν, δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει, ἂν δὲν πιστεύει εἰς τὴν ζωὴν. Καὶ ἐμεῖς, ὅπως τὰ πράγματα βοοῦν καὶ κράζουν, φαίνεται πῶς δὲν πιστεύουμε στὸ μέγα ἀγαθὸ καὶ πρῶτο, κατὰ τὸν ποιητὴν. Ἡ Ἑλλὰς δὲν γηράσκει ἀπλῶς μὴ διδασκομένη, ἀλλὰ, κυριολεκτικῶς, πεθαίνει. Ὡς ἔθνος, ὡς λαός, ὡς φυλὴ, ὡς συντεταγμένη πολιτεία καταρρέομε, ἐξαφανιζόμεθα, πεθαίνουμε. Ἐνα τεράστιο SOS κρέμεται ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἐλληνικὸ οὐρανό. Σβήνει τὸ ἔθνος σὶς ψυχῆς τῶν πολυπληθῶν καὶ συνεχῶς πληθθυνομένων γερόντων, οἱ ὁποῖοι πεθαίνουν χωρὶς τὴν χαρὰ καὶ τὴν παρηγοριὰ νὰ βαστάσουν εἰς τὰ χέρια τοὺς καὶ εἰς τὶς ἀγκαλιὰς τοὺς τὰ παιδιὰ τῶν παιδιῶν τοὺς χωρὶς τὴν δικαίωση τῆς συνέχειας. Διότι κατὰ τὸ γραφικὸ «**στέφανος γερόντων τέκνα τέκνων**» (Παροιμ. 17,6). Σβήνει τὸ ἔθνος εἰς τὰ κρεματορία τῶν παντοειδῶν, φανερῶν καὶ ἀφανῶν, μεγαλωνύμων καὶ μὴ, πλὴν ἄκρως ἐπικινδύνων δῆθεν κλινικῶν καὶ χειρουργειῶν, τὰ ὁποῖα πετοῦν εἰς τὸν καιάδα τῆς κοινῆς ἀναλγησίας τῆς ζωῆς τῶν βρεφῶν, τὴν ζωὴν ἢ ὁποῖα δημιουργήθηκε ὡς εὐλογία τῆς «**ὄντως Ζωῆς**». Σβήνει εἰς τὶς οἰκίαι, τὶς μοναχικὰς καὶ ἔρημες οἰκίαι, τῶν δύο μόνο συζύγων καὶ σπανίως ἢ ἔστω τοῦ ἑνὸς μόνον παιδιοῦ. Σβήνει σὶς «φυλακὰς» τῶν 50·ἢ 70 τετραγωνικῶν μέτρων, ὅπου στοιβάζονται καὶ φυλακίζονται οἱ σύγχρονες ἀστικὰς λεγόμενες οἰκογένειαι σὶς σύγχρονες τερατοπόλεις. Σβή-

* Εἰσήγησις γενομένη κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδριάν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (2.10.1996).

νει εις τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα ὅλης τῆς χώρας, κυρίως ὁμως τῆς ὑπαίθρου ἀλλὰ τελευταίως καὶ τῶν πόλεων, ποὺ κλαῖν ἀπὸ ἔλλειψη παιδιῶν καὶ κλείνουν μεταβαλλόμενα σὺν τῷ χρόνῳ σὲ ἐρείπια. Πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς ἔχουμε τὴν φρικτὴν αὐτὴν ἐμπειρία. Φέτος δὲν θὰ λειτουργήσουν 168 Δημοτικὰ Σχολεῖα στὴν πατρίδα μας. Μπορεῖ νὰ λειτουργήσει Σχολεῖο μὲ ἓνα παιδί; Θὰ ἔπρεπε ὁμως γιὰ τὴν ἀνάδειξη τοῦ προβλήματος νὰ πηγαίνει ὁ δάσκαλος καθημερινῶς εἰς τὸ Σχολεῖο καὶ μὲ τοὺς γέροντας ἐναπομείναντας νὰ κλαῖν καὶ νὰ ὀδύρονται γιὰ τὸ κακὸ ποὺ ἐγίνε καὶ συνεχίζεται νὰ γίνεται εἰς τὸν τόπον αὐτόν. Νὰ κλαῖν, νὰ κλαίμε ὅλοι, «ἐπὶ τὸν ποταμὸν Βαβυλῶνος». Ἡ μὲ ὅποιο τρόπο, ἔννομο ἢ παράνομο, δημιουργούμενη ζωὴ, ἀναίσθητα καὶ ἐγκληματικά, πολτοποιεῖται καὶ τοποθετεῖται εἰς τὸ καλάθι τῶν ἀχρήστων τῶν πρὸ πάνω «καταστημάτων», τὰ ὁποῖα ἀπὸ προστάτες τῆς ζωῆς μετατρέπονται μὲ τὴν εὐλογία καὶ —φρίξον ἦλιε— τὴν οἰκονομικὴν ἐπιχορήγησιν τοῦ κράτους, σὲ ἐργαστήρια τοῦ ζόφου καὶ τοῦ θανάτου. Καὶ ὡς συνήθως, ἐπιμηθεϊκῶς, τὴν τελευταία ὥρα, ὅπως τώρα, ἀντιλαμβανόμεθα τὴν ἄβυσσον εἰς τὴν ὁποῖαν ὀδηγούμεθα καὶ πανικόβλητοι —κι αὐτοὶ ἐλάχιστοι— φωνάζουμε καὶ κραυγάζουμε S.O.S., πεθαίνουμε, καταρρέουμε, ἐξαφανιζόμεθα, εἰς ὧτα πλέον μὴ ἀκούοντων. Γιατὶ κανένας πλέον δὲν ἀκούει, οὔτε θέλει νὰ ἀκούει. Ὁ ἦχος τῶν συγχρόνων σειρήνων ἔχει μαγεύσει καὶ ταυτοχρόνως ἀποβλακώσει τοὺς πάντας. Καὶ ὡς γνωστὸ ὅποιος δὲν ἀκούει αὐτοὺς ποὺ πρέπει νὰ ἀκούει, θὰ ἀκούει πάντως ἐκεῖνους ποὺ δὲν πρέπει. Τὸ ἀποτέλεσμα: τῆς Σκύλλας τὰ ναυάγια καὶ τῆς Χάρυβδης τὰ συντριμμια. Ἡ Ἑλλάδα ὡς ἄλλη Ραχὴλ «κλαίουσα ἐπὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς ὅτι οὐκ εἰσίν», δὲν ὑπάρχουν.

Καὶ τὸ πρόβλημά μας γίνεται ἀκόμη περιπλοκώτερο καθ' ὅσον παγκοσμίως καὶ ἀπὸ ἐτῶν ἔχει ἀναληφθῆ ἓνας τεράστιος ἀγὼν ἐναντίον τοῦ δῆθεν θανατηφόρου κινδύνου διὰ τὸν πλανήτην μας ἀπὸ τὸν ὑπερπληθυσμὸ. Δισεκατομμύρια καὶ τρισεκατομμύρια διατίθενται γιὰ τὴ μείωση τῶν γεννήσεων καὶ ἑκατομμύρια γυναικῶν ὑφίστανται στείρωση διότι ἡ γῆ μὲ τὶς περιορισμένες τῆς δυνατότητες δὲν θὰ μπορεῖ νὰ διαθρέψει πλέον τὰ 5,5 καὶ μετ' ὀλίγον 8 καὶ 10 δισεκατομμύρια ἀνθρώπων. Ἡ δῆθεν ἐπιστημονικὴ αὐτὴ θεωρία βρῆκε θερμοὺς ὀπαδοὺς τὴν

δική μας πρωτοπορία καὶ σιγὰ-σιγὰ ἐδραιώθηκε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἄκρατου καταναλωτισμοῦ καὶ τῆς εὐδαιμονοθηρίας, σὲ ὅλες τὶς τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ. Ἔτσι μᾶς προέκυψε μέγα καὶ ἐπιφοβο τὸ πρόβλημα τῆς ὑπογεννητικότητος, διότι αὐτὸ εἶναι γιὰ μᾶς τὸ λεγόμενο Δημογραφικὸ πρόβλημα: ἡ πολὺ ἐπικίνδυνη μείωση τῶν γεννήσεων. Ἡ ἱστορία τοῦ προβλήματος αὐτοῦ δὲν εἶναι μεγάλη. Εἶναι ὅση ἡ ἱστορία τοῦ λεγομένου Μακεδονικοῦ μὲ πολλὰς μάλιστα ὁμοιότητες. Περίπου πενήντα χρόνια εἶναι ἡ ζωὴ του. Καὶ ὅπως εἰς τὸ Μακεδονικὸ οἱ τότε ἰθύνοντες ἀφρόνως καὶ ἀνοήτως, ἐν γνώσει τῆς ἀναληθείας, ἰσχυρίζοντο ὅτι γιὰ μᾶς δὲν ὑπάρχει τέτοιο πρόβλημα, ἐνῶ ὑπῆρχε, καὶ μάλιστα ὀξύ, ἔτσι καὶ μὲ τὸ δημογραφικὸ: κανένας ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἠσχολεῖτο μὲ αὐτό. Μὲ προφητικὴ σκέψη καὶ διαύγεια, ἡ Ἐκκλησία, ἔκρουε τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, διὰ νὰ εἰσπράττει τὶς εἰρωνεῖες καὶ τὴν ὑποτιμητικὴ ἀδιαφορία τῶν «ὑπευθύνων». «Μὴν ἀκούτε τοὺς παπάδες, δὲν ξέρουν αὐτοὶ ἀπὸ παιδιά» καὶ ἄλλα ἠχηρὰ ἀνόητα. Μὲ μοναδικὸ σκοπὸ, νὰ κρατηθεῖ ἡ Ἐκκλησία μακριὰ ἀπὸ τὰ φλέγοντα προβλήματα τοῦ λαοῦ, ὡς εἰς ἡ ἴδια δὲν εἶναι ὁ λαὸς καὶ τοῦ λαοῦ. Τὸ πνεῦμα, βλέπετε τοῦ λεγομένου προοδευτισμοῦ, ποὺ ἀπεδείχθη τόσο ἀπνευματίστος εἰς τὰ καίρια. Εἰς τὸν χορὸν αὐτόν, βεβαίως, τῆς ἀδιαφορίας μετέσχε καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ κρατικὴ μηχανή, διὰ νὰ μὴ δεῖξει ὅτι ὑστερεῖ εἰς εὐρωπαϊκὸν μιμητισμόν. Καὶ ὅταν ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια, τὰ πράγματα ἔδειξαν, πόσο δίκαιο εἶχε ἡ Ἐκκλησία νὰ φοβάται, τώρα πλέον ποὺ σχεδὸν εἶναι ἀργά, τώρα ὅλοι αἰσθάνονται ὅτι ἐχάσαμε χρόνον πολὺν καὶ πρέπει νὰ σπεύσωμε. Μόλις πρὸ τριῶν ἐτῶν ἠδύκησε νὰ κυκλοφορήσει τὸ περιλάλητο ΠΟΡΙΣΜΑ τῆς διακομματικῆς Ἐπιτροπῆς (Φεβρουάριος 1993) ποὺ ἀναφέρεται στὸ Δημογραφικὸ Πρόβλημα, μὲ προτάσεις γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν του ἀντιμετώπιση. Γιὰ νὰ μείνει, δυστυχῶς, καὶ αὐτό, ὅπως τόσα ἄλλα εἰς τὸν τόπον αὐτόν, εἰς τὰ «ἀζήτητα». Μιὰ-δυὸ συζητήσεις, ὀλίγος θόρυβος, πολλοὶ ἄσκοποι ἀγκισμοὶ ἀπὸ τηλεοράσεως ἀπὸ ἀσχέτους πολιτικολογοῦντας δημοσιογράφους καὶ δημοσιογραφούντας πολιτικούς καὶ ὁ ἀσθενῶν «ἀπέθανε καὶ ἐτάφη». Συνήθη ἡμίμετρα, καὶ αὐτὰ ἀνεφάρμοστα, ρητορείες πλούσιες καὶ ὑποσχέσεις ἀνέξοδες. Χωρὶς πνοὴ καὶ ψυχὴ, καὶ προπάντων, χωρὶς πίστη. Διότι τὸ

θέμα δὲν εἶναι ἀπλό. Θέλει παλικαριά, κουράγιο καὶ περιφρόνηση τοῦ λεγομένου κόστους. Μὰ θέλει καὶ ἦθος καὶ πίστη στὸ Θεὸ βαθειὰ καὶ εὐλικρινή. Χωρὶς τὸ τελευταῖο τοῦτο, μάταιος ὁ κόπος καὶ κενὲς οἱ ἐλπίδες.

Πρέπει πάντως νὰ ὁμολογηθεῖ, ὅτι ἡ ἐργασία αὐτή, τὸ ΠΟΡΙΣΜΑ δηλ. τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, εἶναι ἡ πλέον ἐπίσημος καὶ σοβαρὴ μελέτη τοῦ προβλήματος. Εἶναι βέβαια λυπηρὸ, ὅτι πέρασαν τόσα χρόνια, χωρὶς τὸ ἐπίσημο κράτος νὰ κάνει τίποτε. Τουλάχιστον, ἂν τὸ ἴδιο δὲν μπορούσε, νὰ ἀναθέσει σὲ σοβαρὸ ἐπιστημονικὸ Ἰδρυμα, εἰδικὸ στὰ δημογραφικὰ προβλήματα — καὶ τέτοια ὑπάρχουν πολλὰ ἔξω — τὴν σύνταξη σχετικῆς καὶ ὑπεύθυνης μελέτης. Παρὰ ταῦτα ἐμεῖς λαμβάνουμε πολὺ σοβαρὰ τὸ ΠΟΡΙΣΜΑ τοῦτο καὶ τούτου κυρίως τὴν ἀνάλυση καὶ ἐπεξεργασία κάνουμε ἐδῶ, μαζί μὲ ἄλλες πολὺτιμες πληροφορίες πού ἀντλήσαμε ἀπὸ τὴν πενιχρή, δυστυχῶς, βιβλιογραφία τοῦ τόπου μας. Κάνουμε δὲ ταπεινὴν ἐκκλιση ὅπως ὅλοι οἱ Ἱεράρχαι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ κάθε ἀρμόδιος καὶ εὐλικρινῶς πονῶν τὸν τόπον αὐτόν, τὸ λάβουν καὶ τὸ ἔχουν ὑπ' ὄψην τους, ὅπως καὶ τὰ ἀναφερόμενα καὶ ὑποδεικνυόμενα μέτρα.

1. Βασικὴ καὶ διήκουσα ἰδέα μὲ τὴν ὁποία, ὡς ὄργανο, διερευνᾶται τὸ πρόβλημα πού μᾶς ἀπασχολεῖ, εἶναι ἡ διεθνῶς πλέον ἰσχύουσα ἀλήθεια ὅτι, γιὰ νὰ ἀνανεῶνεται ἕνας πληθυσμός, ἀναλογοῦν σὲ κάθε γυναίκα 2,1 παιδιά. Ὑπὸ τὸν ὄρο «γυναίκα», ἐννοοῦν τὴν ἔχουσα ἡλικία 15 ἕως 55 ἐτῶν. Τονίζω τὴ φράση «**γιὰ νὰ ἀνανεῶνεται**», ὄχι νὰ αὐξάνει. Σὲ μᾶς διαπιστώνεται ἀπὸ παντοῦ μιὰ προϊοῦσα πληθυσμιακὴ κατάρρευση, καθ' ὅτι ὁ πιδὸ πάνω δείκτης ἔχει κατεβῆ στὸ 1,2 ἂν ὄχι στὸ 1. Πού σημαίνει ὄχι μόνον ἀδυναμία ἀνανέωσης τοῦ πληθυσμοῦ, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ταχύτατη γήρανση, τὴν αὐξηση τῶν γερόντων πού γίνεται ἀκόμη μεγαλύτερη μὲ τὴν αὐξηση τοῦ μέσου ὄρου ζωῆς ἀλλὰ πού σημαίνει κυριολεκτικῶς, τὸν ταχύτατο ἀφανισμό. Τὰ παρατιθέμενα καὶ κυκλοφοροῦντα πλέον στοιχεῖα εἶναι τρομακτικά: Ἡ Ἑλλάς, μὲ 7.000.000 κατοίκους προπολεμικῶς εἶχε 200.000 γεννήσεις ἐτησίως. Σήμερα, μὲ 10 περίπου ἑκατομμύρια, ἔχει μόνις 100.000 γεννήσεις ἐτησίως. Τὸ ἔτος 2.025 ὁ πληθυσμὸς μας θὰ εἶναι λιγότερος κατὰ ἕνα ἑκατομμύριο, ἐνῶ τῆς Τουρκίας θὰ εἶναι 140.000.000!!! Τὸ δὲ ἀκόμη τραγιότε-

ρο: μετὰ 30 περίπου χρόνια τὰ 6.000.000 (συμπεριλαμβανομένων καὶ αὐτῶν τοῦ Κοσσυφοπεδίου) θὰ εἶναι 12.000.000, ἧτοι 2% περισσότεροι τῶν Ἑλλήνων. Δὲν χρειάζεται, νομίζω, νὰ παραθέσω περισσότερα στοιχεῖα.

2. Τόσο στὸ ΠΟΡΙΣΜΑ ὅσο καὶ σὲ ἄλλες μελέτες (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Βαλαώρας, Πολύζος, Τζιαφέτας, Δορκοφίκη) ἀναλύονται ὅλοι οἱ παράγοντες πού συντελοῦν στὴν δημιουργία καὶ ὄξυνση τοῦ προβλήματος. Σὲ μᾶς, στὴν Ἑλλάδα, ὅλοι αὐτοὶ οἱ παράγοντες, κοινωνικοοικονομικοὶ κυρίως, εἶναι ἀπολύτως ἀρνητικοί. Καὶ τέτοιοι εἶναι: 1) Ἡ ἐξωτερικὴ καὶ ἐσωτερικὴ μετανάστευση. Ριγμένες οἱ οἰκογένειες σὲ ἀσφυκτικὰ διαμερίσματα, καὶ ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸ, στὴν Εὐρώπη κυρίως, μόνις μπορούν νὰ συνυπάρξουν μὲ ἕνα παιδί. Χωρὶς μάλιστα καὶ τοὺς γέροντες γονεῖς (παπουδες καὶ γιαγιάδες), τὰ πράγματα γίνονται τελείως ἀρνητικά. Στατιστικῶς, τὸ 34% τῶν οἰκογενειῶν στεγάζονται σὲ διαμερίσματα πού εἶναι ΑΠΑΓΟΡΕΥΤΙΚΑ τῶν δύο, πολὺ περισσότερο τῶν τριῶν παιδιῶν. 2) Τὰ ὑπερβολικὰ χαμηλὰ οἰκογενειακὰ ἐπιδόματα. Θὰ ἦταν πρόκληση νὰ συγκρίνουμε τὰ παρ' ἡμῖν μὲ τὰ εὐρωπαϊκά. 3) Τὸ πολὺ ἠῤῥημένο οἰκονομικὸ κόστος τῆς ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαίδευσως τῶν παιδιῶν. 4) Ἡ δυσκολία τῆς ἐπαγγελματικῆς ἀποκατάστασης. 5) Ἡ ἀνεργία τῶν νέων καὶ κυρίως τῶν νέων οἰκογενειαρχῶν. 6) Ἡ ἔλλειψη βρεφονηπιακῶν σταθμῶν. 7) Ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὰ παραδοσιακὰ οἰκογενειακὰ πρότυπα τῆς πατριαρχικῆς οἰκογενείας. 8) Ὁ ἀχαλίνωτος εὐδαιμονισμὸς καὶ ἡ χαλάρωση τῶν ἠθῶν. 9) Τὰ ναρκωτικά, πού ἀποδιοργανώνουν τὴν ἰκανότητα πρὸς διαίωνιση, μὰ καὶ τὸ AIDS. 10) Ἡ ἐπιδείνωση τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἡ χειροτέρευση τῆς ποιότητος ζωῆς. Καὶ ἄλλοι, βέβαια, παράγοντες πού ἐπιδεινώνουν τὸ πρόβλημα.

3. Ἐνας ἀκόμη παράγων, ἰδιαίτερα ἀρνητικός, εἶναι ἡ περιφρημὴ «**χειροαφέτηση τῆς γυναίκας**». Εἶναι τὸ μέγα σύνθημα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐξαπατήθηκαν οἱ γυναῖκες τοῦ κόσμου. Καὶ ἀντὶ νὰ κερδίσουν τὴν ἐλευθερία τους, μεταβλήθηκαν ἐκούσια σὲ θύματα καὶ, παραδόξως, τὴν ὑποδούλωση αὐτὴ καὶ τὴ μεταβολὴ τους σὲ σκευὴ ἡδονῆς, τὴν θεώρησαν, καὶ τὴν θεωροῦν ἀκόμη πολλές, νίκη. Δὲν χρειάζονται ἀποδείξεις γι' αὐτά. Καὶ μόνον οἱ προβαλλόμενες διαφημίσεις ἀρκοῦν. Τὸ θέμα τοῦτο τῆς χειροαφετήσεως ἔχει

δύο ὄψεις: α) τὴν λεγόμενη «σεξουαλικὴ ἐλευθερία», μὲ τὴν θραύση κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 60-70 καὶ ἡ ὁποία κατέληξε στὴν ἐμπορευματοποίηση, τὴν ἔκπτωση τοῦ σώματος καὶ τελικῶς στὴν ὑποδούλωσή του καὶ β) τὴν περίφημη καὶ αὐτὴ «**νομιμοποίηση τῶν ἀμβλώσεων**», ἥτοι τὴ νόμιμη δολοφονία τῶν παιδιῶν. Ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι σὲ ἓνα τέτοιο πλαίσιο, ἡ ποιότητα τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων, ἔγινε δαμονιώδης. Ἡ περίφημη φεμινίστρια καὶ φιλόσοφος ΣΙΜΟΝ ΝΤΕ ΜΠΩΒΟΥΑΡ εἶπε τὸ ἔξης σοφὸ γιὰ τίς φεμινίστριες: «Ὅσο περισσότερο γίνονται ἐλεύθερες, τόσο περισσότερο γίνονται σκλάβες».

4. Ὁ μεγαλύτερος ὅμως καὶ ὁ πλέον ἐπικίνδυνος τρόπος μειώσεως τῶν γεννήσεων εἶναι ὁ ὑπὸ πάντων πλέον ἀναγνωριζόμενος καὶ νομοθετικῶς, πρὸς ὄνειδος πάντων, κατοχυρωθεῖς, πὺ ἀκούει στὸ ὄνομα **ΕΚΤΡΩΣΕΙΣ**.

Φρίπτει ὅταν διαβάσει κανεὶς ὅτι περίπου 300-400 χιλιάδες ἔμβρυα δολοφονοῦνται ἐτησίως στὴ χώρα μας. Σὲ ποιὸν νὰ τὸ ποῦμε καὶ ποῦ νὰ τὸ ὁμολογήσουμε; Καὶ εἶναι οἱ ἔκτρώσεις αὐτές, δικαίωμα ἀναγνωρισμένο ἐπισήμως ἀπὸ τὸ κράτος καὶ μὴ διωκόμενο. Νόμιμη δηλ. δολοφονία. Σ' ἓνα κράτος πὺ καυχᾶται πὺ εἶναι Χριστιανικὸ Ὁρθόδοξο. Φρίκη. Περιττὸ νὰ ἀναφέρω ὅτι κατὰ συγκεκριμένες πληροφορίες τοῦ διεθνοῦς Τύπου καὶ ἀνεγνωρισμένων καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἡ ὅλη αὐτὴ ἀναίσχυντη ἱστορία τῶν ἐκτρώσεων, εἶναι ἓνα καλοστημένο κερδοφόρο παιχνίδι, μιὰ τρομακτικὴ ἐμπορικὴ ἐπιχείρηση μὲ μυθώδη κέρδη. Ἐπιχείρηση — ἄκουσον, ἄκουσον — κατασκευῆς καλλυντικῶν ἀπὸ τὰ δολοφονημένα ἔμβρυα. Μὲ συνεχῆ πλύση τοῦ ἐγκεφάλου τῶν ἀνεγκεφάλων πὺ ὑποτάσσονται στὰ συναισθήματα τὰ ὁποῖα προπαγανδίζουν τὴν ὑπογεννητικότητα. Γνωστὸ τὸ περίφημο τρίπτυχο: **ΑΝΤΙΣΥΛΛΗΨΗ - ΕΚΤΡΩΣΗ - ΣΤΕΙΡΩΣΗ**. Εἶναι ἡ νέα μορφή πὺ παίρνει ὁ Σατανᾶς. Φρικιαστικὴ, μὲ τὸ δρεπάνι τοῦ θανάτου νὰ θερίζει ἀδυσώπητα τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ἐν τῇ γενέσει τῆς. Εἶναι ἡ μάστιγα πὺ θὰ μᾶς ἀφανίσει, μὲ τοὺς μύθους πὺ τόσο εὐκόλα κυκλοφοροῦν καὶ οἱ ὁποῖοι ἔγιναν τὸ νέο «πιστεύω» τῶν ἀπαιδευτῶν ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ τῶν δήθεν πεπαιδευμένων μαζῶν... Μαστίζεται ὁ τάλαιπωρος ἑλληνικὸς λαὸς ἀπὸ τίς ἀναίσχυντες διαφημίσεις τεχνητῆς ἀντισύλληψης καθημερινῶς καὶ μάλιστα ἀπὸ κρατικὸς τηλεοπτικὸς σταθμοὺς κατὰ τρόπο ἐξευτελιστικὸ καὶ μάλιστα

ἀπὸ ἐπιλεγμένες καλλονές. Ντρέπεται κανεὶς νὰ βλέπει τὰ τερατοεργήματα αὐτά. Μύθοι ὀλόκληροι πλάστηκαν γιὰ τὴν αἰχμαλώτευση τῶν ἀπλῶν καὶ ἀδαῶν συνανθρώπων μας. Ποιοὶ εἶναι οἱ μύθοι αὐτοί;

α) «**Κάθε γυναῖκα ἔχει δικαίωμα στὸ σῶμα τῆς**» Ἐρωτᾶται τὸ βρέφος δὲν ἔχει; Ἐδῶ ὁ ἄθεος ἀνθρωποκεντρισμὸς κάνει θραύση. Ὁ παραλογισμὸς καὶ ἡ εἰδωλοποίηση - ἀποθέωση τοῦ σώματος εὐρίσκεται στὸ ἀπώγειο. Ὁ ἀνθρώπος ταυτίστηκε μὲ τὸ σῶμα του, τὸ ὁποῖο τώρα μὲν θεοποιεῖ, ὕστερα δὲ πολτοποιεῖ καὶ τὸ πετᾶ στὰ σκουπίδια. Ποιὸς θὰ διδάξει στοὺς μεγάλους αὐτοὺς «δασκάλους» τοῦ θανάτου τὴ μέγιστη ἀλήθεια ὅτι τίποτα δὲν εἶναι δικό μας; Ποιὸς θὰ ὑπενθυμίσει τὰ παύλεια λόγια «**οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν**», ὅτι τὸ σῶμα εἶναι «**ναὸς τοῦ ἐν ἡμῖν Ἁγίου Πνεύματος**» καὶ ὁποῖος φθειρεῖ τὸ σῶμα του ἢ τὸ σῶμα τοῦ ἄλλου, «**φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός**»; (Α' Κορ. 3,17). Ἡ εὐθύνη ὅλων μας, τῆς Ἐκκλησίας γενικῶς, εἶναι μέγιστη.

β) Δεύτερος μῦθος: «**ἐκούσιος τερματισμὸς τῆς ἐγκυμοσύνης**», ἀντὶ δολοφονία. Εἶδατε φρασεολογία; Εἶδατε ἐπιστημονικὴ ὑποκρισία; Ἡ γλωσσολογία καὶ ἡ ἱατρικὴ, ὄργανα θανάτου. Διότι αὐτὸ σημαίνει «τερματισμὸς τῆς ἐγκυμοσύνης». Διότι δὲν πρόκειται περὶ ἀναγκαστικῆς καὶ γιὰ σοβαροὺς λόγους ὑγείας, βρέφους καὶ μητέρας, ἐπεμβάσεως.

γ) Τρίτος μῦθος: «**ἀνεπιθύμητη ἐγκυμοσύνη**», ἀντὶ νὰ λεχθεῖ ἀνεπιθύμητο παιδί. Ἐδῶ εἶναι τὸ δράμα. Πρέπει νὰ εἶναι κυριολεκτικὰ σατανικὸς καὶ ἀπάνθρωπος ὥστε νὰ μὴ θέλει τὸ παιδί του. Ἀλλὰ πρῶτα - πρῶτα ἄς ἀκούσουν οἱ κύριοι αὐτοὶ τὴν ἀφατη χαρὰ ἐκείνων πὺ σκέφθηκαν, μὰ δὲν τόλμησαν νὰ κάνουν τὸ ἔγκλημα καὶ ἔχουν στὴν ἀγκαλιά τους τώρα τὸ ὁμορφότερο δῶρο τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ δεύτερον, ἄς ἀκροασθοῦν τὴν ἄβυσσο τῆς ὀδύνης, ἐκείνων πὺ μαζὶ μὲ τὴν ἔκτρωση ἀγόρασαν καὶ τὴν παντοινὴ ἀτεκνία.

δ) Τέταρτος μῦθος: «**τὸ ἔμβρυο δὲν ἔχει ποιότητα ζωῆς**». Ἄρα μπορούμε νὰ τὸ σκοτώσουμε. Εἶναι τὸ περίφημο σὰν καραμέλα μάθημα, πὺ τὸ ἔμαθαν καὶ τὰ μικρὰ ἀκόμη παιδιὰ, «**ποιότητα ζωῆς**» καὶ τὸ παπαγαλίζουν εὐκαίρως - ἀκαίρως ὅλοι. Καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου: ὄχι μόνον δὲν ἰσχύει ὁ ἀντεπιστημονικὸς αὐτὸς ἰσχυρισμὸς, ἀλλὰ ἀντίθετα, τὸ ἔμβρυο ἔχει καὶ πολλὴν μάλιστα ποιότητα ζωῆς, πάντως ἀσυγκρίτως περισσότερη ἀπὸ τοὺς στυγνοὺς δολοφόνους του.

(Συνεχίζεται)

Ἡ ἱατρική, λειτουργὸς τῆς υἰείας τοῦ καθόλου ἀνθρώπου

Ἐναρκτήριος ὁμιλία εἰς τὸ Ἰατρικὸν Συμπόσιον Παθολογίας
(Καρπενήσιον, 17-18 Νοεμβρίου 1995)

Ὁμολογουμένως ἡ Ἐπιστήμη εἶναι ἀπὸ τὰ δημιουργήματα ἐκεῖνα τοῦ ἀνθρώπου, πού περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ἔργα του τὸν τιμούν, ὑπὸ μίαν βασικὴν προπόθεση, ὅτι δὲν χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, γιατί τότε, ὅπως λέγει ὁ ἀρχαῖος Πλάτων, εἶναι πανουργία, ὄπλο ἐπικίνδυνον στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι ἐπιστήμη. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἀπὸ τίς ἐπιστή-

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρπενησίου
κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ

μες ἡ φιλανθρωπότερη εἶναι ἡ ἱατρική. Ἐρῆ ἐπιστήμη πραγματικὰ εἶναι ἡ ἱατρική, μὲ τὸ νὰ ἔχη ἔργο τῆς ὄχι μόνο τῆ σωματικῆ, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχικὴν υἰεία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐνα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα καὶ τὰ ἔργα τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ, ὅταν ἦταν στὴ γῆ, εἶναι ὅτι οἱ ἄνθρωποι τὸν ὠνόμαζαν — καὶ ἦταν — «ἰατροὺς τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων». Τὴν ιδιότητά του αὐτὴ καὶ τὸ σωτήριο ἔργο του, κατὰ τὴν ἐντολή του, τὸ συνέχισαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ πολλοὶ Ἅγιοι στὴν Ἐκκλησία, πού εἶχαν ἐπιστήμη καὶ ἔργο τους τὴν ἱατρική.

«Ἡ ἱατρική καὶ ὅταν ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἤσκειτο ὑπὸ τοῦ ἱερατείου ὡς ἐμπειρικὴ τέχνη, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ περιήλθεν εἰς χεῖρας τῶν λαϊκῶν, εἶχε θεοκρατικὸν προσανατολισμόν. Ἀκόμη δὲ καὶ ὅταν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πυθαγόρα (500 π.Χ.) ἐστράφη πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ ἀνεζήτη τὴν νομοτέλειαν τῶν φυσικῶν φαινομένων καὶ εἰς τὰς νόσους καὶ πάλιν δὲν ἀπηρενέτο τὸ θεοκρατικὸν κοσμοεἶδωλον. Ἀλλὰ καὶ μετέπειτα, ὅταν ὁ Ἱπποκράτης (460-377 π.Χ.) παρὰ τὴν παντελεῖ ἔλλειψιν θεωρητικῶν γνώσεων διὰ μόνης τῆς παρατηρήσεως, περιέγραφε νοολογικὰς εἰκόνας, ἀνεζήτη τὴν ἐρμηνείαν των μὲ βάσιν τὰ ἰσχύοντα εἰς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ καθώριζε σκοπίμους θεραπευτικὰς μεθόδους, καὶ τότε ἀκόμη ἡ ἱατρική, ὡς ἐπιστήμη πλέον, ἐξή-

κολούθει νὰ ἔχη πνευματικὴν κοσμοθεωρίαν» (Ἀθαν. Καρναντώνη, Συζήτησις 1972, σ. 210).

Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν ἐξήντα χρόνων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἱστορίας τῆς Ἰατρικῆς», πού ὠργανώθηκε τὸ 1987 στὸν Φιλολογικὸ Σύλλογο «Παρνασσός», ἀκούστηκαν ἀξιοπρόσεκτες ἀπόψεις περὶ τῆς ἱατρικῆς. Εἰδικὰ ὁ γνωστὸς καθηγητὴς Ὁρέστης Λουρίδης, παρουσιάζοντας τὸ θέμα «Θρησκεία καὶ Ἰατρική», ἐτόνισε μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὅτι «ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, ὡς καρπὸς τοῦ πνεύματος εἶναι φῶς Θεοῦ καὶ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος... Οἱ καλοὶ ἱατροὶ εἶναι σκευὴ ἐκλογῆς τοῦ Θεοῦ... καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε πῶς "τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατό ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ"». Εἶναι πάντως παρήγορο τὸ γεγονὸς, ὅτι ἡ γνήσια ἱατρικὴ ἐπιστήμη ἐπανακάμπτει πλέον ἀπὸ τὴν ὀπισθοδρόμηση τοῦ προσφάτου παρελθόντος, πού ἤθελε νὰ ἀγνοεῖ τὴν ψυχὴ σὰν θεμελιώδη παράγοντα γιὰ τὴ διάγνωση καὶ θεραπεία τῆς νόσου. Τὸ σχίσμα πού παρουσιάσθηκε μεταξὺ Θρησκείας καὶ Ἰατρικῆς φαίνεται πῶς ἐγκαταλείπεται ὀριστικὰ ἀπὸ τοὺς ἄξιους ἐκπροσώπους τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης.

Ὅπως γνωρίζομε ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἱατρικῆς, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἀκόμη ἡ υἰεία δὲν ἀνεφέρετο μόνο στὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἀντίληψη ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελοῦν μίαν ἐνότητα μὲ ἀλληλεπίδραση τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ὅτι ὁ ὅλος ἄνθρωπος πάσχει σὲ κάθε ἀσθένεια ἦταν ἀρχὴ τῆς Σχολῆς τοῦ Ἱπποκράτη. Κατὰ τὸν Δημόκριτον «ἱατρικὴ μὲν γὰρ σώματος νόσους ἀκέεται (θεραπεύει), σοφίη δὲ ψυχῆς παθῶν ἀφαιρεῖται». Τὴ φράση αὐτὴ τοῦ Δημοκρίτου ἀναφέρει Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς στὸ περίφημο ἔργο του «Παιδαγωγός» (Α' 2. Β.Ε.Π. 7; 83, 3 ἐξ.) καὶ προσθέτει: «ὁ δὲ ἀγαθὸς παιδαγωγὸς (δηλαδὴ ὁ Χριστός), ἡ σοφία, ὁ λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁ δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, ὅλου κή-

δεται τοῦ πλάσματος, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν ἀκεῖται αὐτοῦ ὁ πανακῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἰατροῦς».

Ἡ λεγομένη Ὀργανικὴ Ἱατρικὴ, ποῦ, ὑπὸ τὴν ἐπίδραση τοῦ ὑλιστικοῦ πνεύματος τοῦ περασμένου αἰῶνος, εἶδε τὸν ἄνθρωπο σὰν μεμονωμένα μέλη, ἄγγεῖα καὶ ὄργανα, ἀπέτυχε καὶ ἐπέστρεψε ἄσπλη στὴ μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι ὁ ψυχικὸς παράγων ἐπηρεάζει ἅμεσα τὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου. Γιὰ τὴν πορεία αὐτὴ τῆς μετανόιας τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης εἶναι πολὺ διαφωτιστικὲς οἱ ἀξιόλογες μελέτες τοῦ ἀειμνήστου ἀκαδημαϊκοῦ ἰατροῦ Μαρίνου Γερουλάνου, μάλιστα δὲ ἡ μελέτη του «Αἱ ψυχικαὶ ἐπιδράσεις ὡς νοσογόνος παράγων», Ἀθῆναι 1944 (πρβλ. τοῦ ἰδίου «Ἡ ἱατρικὴ ἀπὸ πνευματικῆς ἐπισκοπήσεως», Ἀθῆναι 1956, ὡς καὶ τοῦ Ἀριστ. Ἀσπιώτη «Ἡ ἀρρώστια καὶ ἡ ψυχὴ», Ἀθῆναι 1951).

Σήμερα ἡ ἱατρικὴ ἐπανευρίσκει τὸ δρόμο της καὶ γίνεται γενικὰ παραδεκτὸ ὅτι μόνον μὲ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρμηνευθοῦν ὀρθὰ καὶ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν μὲ ἐπιτυχία πολλὰς ἀσθένειες. Μετὰ τὴν καθιέρωση διεθνῶς τῆς λεγομένης ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος μὲ θεμελιωτὴ τὸν Paul Tournier (πρβλ. τὸ ἔργο του: «Medecin de la Personne», Neuchatel 1945), κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἀσθενὴς δὲν ἐξετάζεται πλέον σχετικὰ μόνον μὲ τὸ σωματικὸ νόσημα, ἀλλὰ σὰν μιὰ ψυχοσωματικὴ ἐνότητα, σήμερα σὲ ὅλες τὶς εἰδικότητες λαμβάνεται σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν ὁ ψυχικὸς παράγων καὶ ἐκτιμᾶται ὁ ρόλος του τόσο σὰν αἰτία καὶ ἀφορμὴ διαφόρων ἀσθενειῶν, ὅσο καὶ σὰν οὐσιαστικὸς συντελεστὴς γιὰ τὴ βελτίωση καὶ τὴ θεραπεία τῶν διαφόρων νοσημάτων (πρβλ. Ἰωάννου Τριάντη, Ψυχικὸς παράγων καὶ ὑγεία, Θῆβαι 1977, σ. 3 ἐξ.).

Καιρὸς εἶναι νὰ ὑπογραμμισθῇ καὶ νὰ προβληθῇ τὸ ἔντονο ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀντιμετώπισή του ὡς ψυχοσωματικοῦ ὄντος μὲ ἀδιάσπαστη καὶ ἀνεπανάληπτη προσωπικότητα. Ἡ Ἐκκλησία, συνεχίζουσα τὴν ἀγιογραφικὴ ἐντολὴ «τίμα τὸν ἰατρὸν πρὸς τὰς χρεῖας αὐτοῦ τιμαῖς αὐτοῦ, καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσε Κύριος» (Σοφία Σειρᾶχ ΛΗ' 1), ἀποβλέπει πάντα στὴ σπουδαιότητα τοῦ ἱατρικοῦ λειτουργήματος καὶ τὴν ἱερὰ ἀποστολὴ τῶν ἰατρῶν (πρβλ. Πειραικὴ Ἐκκλησία 1987, Φ. 83-84, σ. 1η).

Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία, ποῦ μέσα στὸν κόσμον ἔχει ἔργο διδασκάλου καὶ ὄχι μαθητοῦ, ὁδηγοῦ

καὶ ὄχι οὐραγοῦ, ἰατροῦ καὶ ὄχι νεκροθάπτου, καίτοι διδάσκει τὴν διὰ τῆς ἐπενεργείας τῆς θείας Χάριτος διὰ τοῦ μυστηρίου τοῦ Εὐχελαιίου θεραπείαν τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν νόσων, δὲν ἀποκρούει καὶ τὴν συμβολὴν τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης, χωρὶς νὰ θέτῃ ἐν ἀμφιβόλῳ τὰ πορίσματα αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἰατροῦ δὲν συντρέχουν λόγοι ἀποδοκιμασίας του. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι ρητὴ ἤδη ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη: «Τέκνον, ἐν ἀρρωσότηματί σου μὴ παράβλεπε, ἀλλ' εὖξαι Κυρίῳ καὶ αὐτὸς ἰασταί σε. Ἀπόστησον πλημμύλειαν καὶ εὐθυνον χεῖρας καὶ ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καθάρισον καρδίαν... καὶ ἰατρῷ δὸς τόπον καὶ γὰρ αὐτὸν ἐκτίσε Κύριος καὶ μὴ ἀποστήτω σου, καὶ γὰρ αὐτοῦ χρεῖα... ὁ ἁμαρτάνων ἔναντι τοῦ ποιήσαντος αὐτὸν ἐμπέσοι εἰς χεῖρας ἰατροῦ» (Σοφ. Σειρᾶχ ΛΗ' 9-15).

Δὲν εἶναι δυνατὸν στὸ σημεῖο αὐτὸ νὰ μὴ θιξομε τὸ σπουδαῖο θέμα τῆς αἰτιώδους σχέσεως ἁμαρτίας καὶ ἱατρικῆς καὶ νὰ μὴν ἀκούσωμε τὴν θέση ποῦ διατυπώνει ὁ γνωστὸς ἰατρὸς Paul Tournier, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Ἱατρικῆς τῆς προσωπικότητος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι νεώτεροι καὶ σύγχρονοι. Λέγει, λοιπόν, ὁ Paul Tournier μεταξὺ τῶν ἄλλων: «... Δὲν θέλω νὰ εἰπῶ ὅτι ὑπάρχουν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος φυσικὰ φαινόμενα, ὅπως ἡ ἀρρώστια, ποῦ ἀνήκουν στὴν ἐπιστήμη καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πνευματικὰ φαινόμενα, ὅπως ἡ ἁμαρτία, ποῦ ἀνήκουν στὴ Θεολογία. Λέγω ὅτι κάθε φαινόμενο, εἴτε ὑλικὸ εἴτε πνευματικὸ, εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιμετωπίζεται ἀπὸ ἐπιστημονικῆς ἀπόψεως στὸν αἰτιώδη του μηχανισμό, ἢ ἀπὸ πνευματικῆς ἀπόψεως στὴ βαθειὰ του σημασία. Γι' αὐτὸ δὲν μπορούμε νὰ εἰπούμε: στὸν ἰατρὸ ἀνήκει ἡ ἐπιστημονικὴ θεραπεία, στὸ θεολόγο ἡ θεραπεία τῆς ψυχῆς. Θὰ ἦταν σὰν νὰ καταδικάζαμε τοὺς ἰατροὺς, ὅπως καὶ τοὺς θεολόγους, νὰ μὴ βλέπουν παρὰ μόνον ἓνα μέρος τῆς πραγματικότητος καθέναν... Ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη, λοιπόν, ὁ ἰατρὸς μαθαίνει τὸν μηχανισμό τῶν πραγμάτων, καὶ ἀπὸ τὴ Βίβλο τὴν ἐννοίαν των. Ἀκούμε καμμιά φορὰ νὰ γίνεται λόγος γιὰ χριστιανικὴ ἱατρικὴ. Δὲν νομίζω, ἐγὼ τοῦλάχιστον, ὅτι ὑπάρχει χριστιανικὴ ἱατρικὴ διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ συνήθη ἱατρικὴ. Ἐκεῖνο ποῦ ἡ Βίβλος μᾶς μαθαίνει γιὰ τὴ φύση καὶ τὸν ἄνθρωπο εἶναι ἀληθινὸ γιὰ ὁλόκληρη τὴν ἱατρικὴ. Τὸ πρόβλημα τῆς ἐννοίας τῶν πραγμάτων τίθεται σὲ ὅλους τοὺς ἀσθενεῖς. Ἀνοίγοντάς τὴν

θὰ ἰδοῦν ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι γιὰ τοὺς ὁποίους ὀμιλεῖ, προσπαθοῦν νὰ ἀκούσουν τὸν Θεὸ καὶ ὅτι, μέσα σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴ, θεωροῦν ὅ,τι ὑπάρχει καὶ ὅ,τι τοὺς συμβαίνει. Τί θέλει ὁ Θεὸς νὰ μοῦ εἰπῇ μὲ αὐτό; διερωτῶνται συνεχῶς. Αὐτὸ εἶναι ἡ ἔννοια τῶν πραγμάτων...» (Ἀκτίνες 1973, σ. 130). Μᾶς κάμνει ἐντύπωση, ὅτι ὁ Paul Tournier ἀναφέρεται συνεχῶς εἰς τὴν Βίβλον, τὴν ἁγίαν Γραφήν. Τοῦτο τὸ κάμνει, διότι, ὅπως τονίζει στὸ βιβλίον του «Βίβλος καὶ Ἱατρικὴ», Zürich 1953: «Ἡ Βίβλος εἶναι διὰ τὸν ἱατρὸν ἀναντικατάστατον καὶ ἀνεξάντλητον θεμέλιον».

Τὸ 1966 συνήλθε στὸ Παρίσι ἓνα Διεθνὲς Συνέδριον Ἱατρικῆς Ἠθικῆς, στὸ ὁποῖο ἔλαβαν μέρος ἑκατοντάδες ἱατρῶν, κοινωνιολόγων καὶ φιλοσόφων ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα τῆς οἰκουμένης. Στὸ Συνέδριον αὐτὸ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ριφθῆ φῶς σὲ ἐξόχως ἐνδιαφέρουσες πλευρὰς τῆς ἀποστολῆς καὶ τῆς εὐθύνης τοῦ ἱατροῦ μέσα στὸν σύγχρονον κόσμον. Στὶς εἰσηγήσεις καὶ διαλέξεις πού ἐγίναν τονίσθηκε, ὅτι «εἶναι ἀδύνατος ἡ ὑπαρξὶς ἱατρικοῦ ἀνθρωπισμοῦ ἄνευ ἠθικῶν βάσεων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν πληρότητα καὶ ὁλότητά των προσφέρονται μόνον ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς Ἠθικῆς. Νέα δὲ προβλήματα, ἀδιανόητα εἰς τὸ παρελθόν, προερχόμενα ἀπὸ τὰς συγχρόνους κοινωνικὰς συνθήκας καὶ ραγδαίως ἐξελιξείσθαι, καθιστοῦν τὰς ἀρχὰς ταύτας ἐπιτακτικωτέρας. Λόγου χάριν σήμερον, μὲ τὴν εὐρεία ἐπέκτασιν τῶν κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων ἡ ἱατρικὴ ἠθικὴ προσέλαβε συλλογικὸν χαρακτήρα, τὸ δὲ ἀπρόσωπο σύνολον τῶν ἀσθενῶν εἶναι λόγος, πού ἐνέχει τὸν κίνδυνον νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ αἶσθημα τῆς εὐθύνης τῶν ἱατρῶν ἐναντι τοῦ συγκεκριμένου ἀνθρώπου. Ἡ ἀγωγή λοιπὸν τῆς ἱατρικῆς συμπεριφορᾶς ἔχει ἰδιαίτερα στὶς ἡμέρας μας σπουδαιότερη σημασίαν ἀπὸ ὅ,τι ἄλλοτε καὶ πρέπει νὰ τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου» (Ἐκκλησία 1966, σ. 337). «Ἡ ἱατρικὴ, ὅσο καὶ ἂν κωδικοποιεῖται, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ποιοτικὴ καὶ ὄχι ποσοτικὴ, νὰ εἶναι καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ καὶ πάλι προσωπικὴ, ἱατρικὴ τοῦ καθενὸς ἀνθρώπου ξεχωριστά, σὲ κάθε περίπτωσιν, ἐφ' ὅσον ὁ κάθε ἀσθενὴς εἶναι μοναδικὸς ὡς νοσολογικὴ εἰκόνα καὶ προσωπικότης» (Ἀθαν. Ἀβραμίδης, Συζήτησις 1972, σ. 75 ἔξ.).

Ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπιστῆμες θὰ πρέπει νὰ διακρίνωμε τὴν ἱατρικὴν, πού δὲν εἶναι ἀπλῶς βιο-

ποριστικὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ λειτουργημὰ καὶ ἱερὰ ἀποστολὴ καὶ γι' αὐτὸ ἀπαιτεῖ αὐξημένον αἶσθημα εὐθύνης καὶ πνευματικῆς ὑποδομῆς. Μάλιστα δὲ σήμερον, πού τὰ ποικίλα προβλήματα ἱατρικῆς δεοντολογίας συνεχῶς ὀξύνονται καὶ πληθύνονται, ὅπως π.χ. ἡ εὐθανασία, οἱ ἐκτρώσεις, οἱ στερῶσεις, τὰ ἀντισυλληπτικὰ χάπια καὶ ἄλλα. Καὶ ἐδῶ τὰ ἐρωτήματα ἐρχονται φυσικά. Ἔχουν οἱ ἱατροὶ μας τὰ ἀπαραίτητα πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἐφόδια, τὴν κατάλληλη προπαιδεῖαν γιὰ μιὰ σωστὴ ἀντιμετώπιση τέτοιων λεπτῶν προβλημάτων, πού ἀγγίζουν τὶς ρίζες τῆς ζωῆς; Τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τοὺς Καππαδόκας, εἶναι πολιτιμώτατον ἀγαθόν; Ὑπάρχουν προϋποθέσεις σὲ ὅλους τοὺς ἱατροὺς γιὰ μιὰ ἀληθινὴ θεώρησιν τοῦ ἀνθρώπου, σὰν ψυχοσωματικῆς ἐνότητος καὶ ἀνεπανάληπτης προσωπικότητος; Γιατί, ὅπως διακηρύττει ὁ Γάλλος ἱατρὸς καθηγητῆς Λαμάς, «ὁ ἱατρὸς πρέπει νὰ σέβεται τὴν πληρότητα τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος... Ἡ ἱατρικὴ δὲν εἶναι μόνον ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη τοῦ πάσχοντος ἀνθρώπου καὶ ὁ ἱατρὸς δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας μηχανικὸς τοῦ σώματος» (Ὁ Σωτὴρ 1969, σ. 186). «Ὁ ἱατρὸς πού δὲν ἔχει ὠλοκληρωμένην χριστιανικὴν προσωπικότητα μὲ ὑψηλὴν ἠθικὴν καὶ ψυχικὴν καλλιέργειαν, ὅχι μόνον εἶναι ἀτελὴς διὰ τὸ ἔργον του, ἀλλ' ἔτι χειρότερον, εἶναι ἐπικίνδυνος. Δὲν συγχωρεῖται π.χ. εἰς τὸν ἱατρὸν ἐγωϊσμός, ὑπεροψία, οὔτε ἰσχυρογνωμοσύνη. Ἀλλοίμονον διὰ τὸν ἄρρωστον ἐὰν ὁ ἱατρὸς δὲν εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀναθεωρήσῃ διάγνωσιν, ἀπόψεις καὶ θεραπείαν ἀναλόγως τῆς πορείας τῆς νόσου, ἀλλ' ἐπιμένει εἰς τὴν γνώμην του, ἐὰν συμβῆ μάλιστα, ὡς συνήθως, κάποιος ἄλλος συνάδελφος νὰ ἔχῃ ἄλλην γνώμην. Ἡ ταπεινότης, ἀρετὴ δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ἀπαραίτητος ιδιότης τοῦ ἱατροῦ...», εἶπε στὸ ἐναρκτήριόν του μάθημα ὁ τακτικὸς καθηγητῆς τῆς Ἱατρικῆς Γεώργιος Δαῖκος (Ζωὴ 1971, σ. 96). Πολλάκις ἐφαρμόζεται ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἱατροὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς Κληρικοὺς τὸ τοῦ Πλουτάρχου: Ζητεῖς «τῶν ἄλλων εἶναι ἱατρὸς, αὐτὸς ἔλκεσι βρύων». Ὁ δὲ Μέγας Βασίλειος λέγει χαρακτηριστικὰ: «Ψυχρὸν καὶ γελοῖον καὶ ἄχαρι ἄλλους πειράσθαι ἰᾶσθαι, ἑαυτὸν δὲ παρορᾶν ἀσθενοῦντα».

(Συνεχίζεται)

ΘΕΜΑΤΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΕΥΤΑΞΙΑΣ*

Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι ἅγιοι Πατέρες καὶ ἀδελφοί,

Ἡ Διαρκῆς Ἱερὰ Σύνοδος κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίαν αὐτῆς τοῦ Αὐγούστου μου ἀνέθηκεν ὅπως εἰσηγηθῶ ἐπὶ θεμάτων λειτουργικῶν καὶ τελετουργικῶν κατὰ τὴν τακτικὴν συνεδρίαν τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας μηνὸς Ὀκτωβρίου 1996.

Εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν προσγενο-

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Θήρας
κ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ

μένην μοι τιμῆν. Καίτοι αἰσθάνομαι ἀδύνατον τὸν ἑαυτὸν μου ἵνα ὁμιλήσω ἐνώπιον Ὑμῶν, λαμβάνω τὸ θάρρος νὰ ἀναπτύξω τὸ θέμα ὅπερ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος μου ἀνέθηκεν.

Εἶναι γεγονός ὅτι δὲν φημιζόμαστε γιὰ καλὴ διαγωγή ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες. Στὰ σπίτια μας καὶ στὰ Σχολεῖα μας δὲν λαμβάνουμε συνήθως τὴν πρέπουσα ἀγωγή. Αὐτὸ φαίνεται στίς διάφορες ἐκδηλώσεις μας. Αὐτὸ παρατηρεῖται μὲ τὴν στάση μας εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς μας, στοὺς ὁποίους δίνουμε ἐξετάσεις καὶ μάλιστα κατὰ τὶς ἅγιες ἡμέρες τῆς Μ. Ἑβδομάδος, ὡς λαὸς καὶ σὰν πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Ὅσες φορές δὲ παρίστανται καὶ τινες ξένοι, διερωτῶνται γιὰ τὰ συμβαίοντα.

Τὸ θέμα εἶναι σοβαρὸ γιὰτὶ ὁ Ναὸς εἶναι τὸ κέντρο τῆς Λατρείας καὶ τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἐκεῖ ἐπικεντρώνεται ὅλη ἡ θρησκευτικὴν μας ὑπαρξὴ ἀπὸ τὴν βάπτισή μας μέχρι τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημία μας. Καὶ αὐτὸ ὄχι μόνο γιὰ τοὺς ἐνσυνειδήτους χριστιανούς μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὀλόκληρο τὸν λαὸ μας. Γι' αὐτὸ ἀπαιτεῖται ἀπαραίτητα ἐκπαίδευση ὑπεύθυνη, ἐπίμονη καὶ συστηματικὴ. Ἀπαιτεῖ κόπο καὶ ἐπιμονὴ ἢ τακτοποίηση τοῦ θέματος αὐτοῦ, γιὰτὶ οἱ ρίζες του εἶναι βαθειές. Εἶναι ἀνάγκη σὲ ὅλα νὰ γίνουμε Ὀρθόδοξοι πραγματικοί, προσκυνοῦντες τὸν Θεὸν «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ».

* Εἰσηγήσις γενομένη ἐνώπιον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν 4ην Ὀκτωβρίου 1996.

Τώρα δὲ μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν συνόρων πρὸς τὴν Ἐνωμένην Εὐρώπην πρέπει νὰ εἴμαστε πῶς συνεπείς καὶ πῶς πολιτισμένοι. Τὸ πῶς σημαντικὸ κήρυγμα περὶ Ὀρθοδοξίας, εἶναι νὰ ἐννοήσῃ ὁ κάθε ἐτερόδοξος, εἴτε παπικὸς εἶναι εἴτε προτεστάντης ὅτι ἡ Ὀρθοδοξία μας εἶναι μιὰ σοβαρὴ ὑπόθεση, ὅτι ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι παραδοσιακὴ.

Τὰ τελευταῖα ἔτη πολὺς λόγος γίνεται γιὰ λειτουργικὰς μεταρρυθμίσεις, λατρευτικὰς καταχρήσεις, διατυπώνονται δὲ ἀπὸ διαφόρους θεωρίες καὶ ιδέες, πρόχειρες καὶ ἐντυπωσιακὰς. Ὁρισμένοι μάλιστα λειτουργοί, εἴτε ἀπὸ ἄγνοια, εἴτε ἀπὸ ζῆλον, σπεύδουν καὶ τὶς ἐφαρμόζουν, ἀγνοοῦντες ἢ καὶ περιφρονοῦντες ἀκόμα κάθε ἐννοια ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας καὶ τυπικῆς τάξεως. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ὄχι μόνο ἐκδήλωση ἀμαθείας, ἀλλὰ καὶ ἔλλειψη σεβασμοῦ καὶ ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ ὁποῖες δὲν εἶναι σὰν τὶς ἄλλες παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας, ἀλλὰ ἀποτελοῦν πνευματικὸ καρπὸ μακροχρονίου πείρας. Εἶναι γεγονός ὅτι μιὰ πληγὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ὑπῆρξε πάντοτε ἡ αὐθαιρεσία, ἢ ὁποῖα εἶναι καρπὸς ἀδυναμίας καὶ ἐγωϊσμοῦ, παρὰ εἰλικρινείας καὶ δημιουργίας.

Στὴν Θ. Λατρεία ὅλα ἀποβλέπουν στὸ νὰ βοηθήσουν τὸν ἄνθρωπο νὰ προσεύχεται, νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὸν Θεόν, νὰ κατανοεῖ τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας καὶ νὰ ὀδηγεῖται στὴν μετάνοια καὶ τὴν σωτηρία. Μὲ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ ἡ Ἐκκλησία μας διωργάνωσε τὰ τῆς Λατρείας τῆς πρὸς θεραπεία καὶ ἱκανοποίηση τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν ὀλοκλήρου τοῦ πληρώματος τῆς καὶ ὄχι μόνο μίᾳ μόνο μερίδας ὠρισμένου βαθμοῦ θρησκευτικότητος.

Τὸ κυριώτερον Μυστήριον τὸ ὁποῖο προσδίδει στὴν Ἐκκλησία μας τὸν χαρακτηρισμὸ ὡς «λειτουργικὸ» εἶναι ἡ διὰ τῆς Θ. Λειτουργίας τέλεισις τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας. Τὸ κείμενον καὶ ἡ τέλεισις τῆς δὲν ἔχουν βέβαια οὔτε τὸν ἀναλλοίωτον χαρακτήρα τῆς Ἀγ. Γραφῆς, οὔτε τὸ ἀλάθητον τοῦ δόγματος. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι βρίσκεται στὴν διάθεση κάθε Λειτουργοῦ, γιὰ νὰ τὴν τελεῖ ὅπως αὐτὸς νομίζει,

ἐφαρμόζοντας τὸ «ὅπως δόξη τῷ προεστῶτι...» ἀλλὰ μόνο ἐὰν κάθε ἱερεὺς καινοτομεῖ καὶ πράττει ὅπως αὐτὸς νομίζει καὶ ὅπως αὐτὸς φρονεῖ. Ἡ Θεία Λειτουργία δὲν εἶναι σύγγραμμα κάποιου Ἀγίου Πατρός, ἀλλ' ἀποτελεῖ σύνθεση αὐτῆς ταύτης τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλοίμονο ἐὰν κάθε «συγχρονισμένος» λειτουργὸς ἀνάλογα πρὸς τὶς προτιμήσεις, τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς ἀδυναμίες τῆς στιγμῆς ἀφαιροῦσε ἢ πρόσθετε κατὰ τὴν κρίση του. Ἀκρωτηριασμοὶ ἢ παραμορφώσεις τῆς Θ. Λειτουργίας ἀποτελοῦν βαρῦτατο τραῦμα καὶ σφάλμα ἀσυγχώρητο.

Καὶ κάτι ἀκόμα. Ἡ Ἱερὰ Παράδοση εἶναι ἡ δευτέρα πηγὴ τῆς πίστεώς μας. Ἡ Παράδοση ὅμως αὐτὴ εἶναι ταυτόσημη σχεδὸν μὲ τὴν Λατρεία καὶ ὅταν τὴν ἐπικαλούμεθα, ἐννοοῦμε κυρίως τὴν λατρευτικὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας μας. Δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνας λαϊκὸς θησαυρὸς μὲ πολιτιστικὰ στοιχεῖα καὶ κοινωνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, ἀλλ' εἶναι μιὰ πνευματικὴ κληρονομία αὐθεντικῆς ἐρμηνείας, ἀληθοῦς κατανοήσεως καὶ γνησίας βιώσεως τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ Λατρεία ἀποτελεῖ τὸν ψυχικὸ βίον τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, τὴν πρακτικὴ Θεολογία καὶ τὴν ἐποπτικὴ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν εἶναι ἱστορία, οὔτε φιλοσοφία, οὔτε καλλιτεχνικὴ δημιουργία, ἀλλὰ ἀποτελεῖ τὴν ζωντανὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, τὴν αἰσθητὴ ἔκφραση τῶν ἐσωτερικῶν βιωμάτων τοῦ χριστιανοῦ. Ἡ Λατρεία δὲν εἶναι ἐπίσης μόνο ἐξέλιξη ὀργανικῆ τῶν μέσων καὶ τῶν τρόπων τῆς λατρευτικῆς ζωῆς τῶν παλαιῶν γενεῶν, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν καθολικὴ γλῶσσα τοῦ πληρώματος αὐτῆς.

Οἱ ἱερὲς τελετὲς τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας ἂν καὶ εἶναι τυπικὰ διατεταγμένες παρουσιάζουν κατὰ τὴν τελετουργικὴ ἐκτέλεσή τους, ὄχι ὅμως κατὰ τὴν οὐσιαστικὴ ἐσωτερικότητα καὶ βάση, σὲ μερικὰ σημεῖα κάποιες διαφορὲς, προερχόμενες ἀπὸ τοπικὰ ἔθιμα. Αὐτὰ προέκυψαν καὶ ἐπεκράτησαν ἀπὸ κάποια κακῶς νοούμενη ἐλευθερία μερικῶν λειτουργῶν, ἢ ὅποια καὶ σήμερα ἀκόμα συνεχίζεται, δημιουργώντας ἀνομοιομορφία κατὰ τὴν ἱερὴ τελετουργία. Ἀκόμα καὶ ἐκδοτικὲς διορθώσεις ποὺ ἐγίναν αὐτεπαγγέλτως ἀπὸ διορθωτὲς ποὺ νομίζουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ὡς ἀρμοδίους ἢ μὲ τὴν πρόσκληση τῶν ἐκδοτῶν ἐν ἀγνοίᾳ τῶν ὑπευθύνων πρὸς ἀνάθεση τῆς ἐργασίας αὐτῆς στοὺς πραγματικὰ ἀρμοδίους.

Στὴν ἀλλοίωση τῆς ὁμοιομορφίας τῆς Θ. Λατρείας συντελεῖ καὶ ἡ αὐθαίρετη ἐπέμβαση πολλῆς φορὲς καὶ τῶν ἱεροψάλτων, οἱ ὅποιοι νομίζουν ὅτι ἔχουν δικαιώματα ἐπεμβάσεως, κατὰ ἀνοχὴ βεβαίως τῶν ἀρμοδίων. Ἐλησημονήθη ὅτι αὐτὸς ποὺ κατευθύνει τὰ τῆς ἱερᾶς τελετουργίας εἶναι ὁ Τελετουργός, εἴτε Ἀρχιερατικοῦ, εἴτε Ἱερατικοῦ βαθμοῦ εἶναι οὗτος καὶ ὁ ὅποιος κάποτε ἔκανε τὴν ἑναρξὴ τῆς ἱερῆς ὑμνωδίας στὴν ἐκκλησία, πολὺ δὲ περισσότερο ἐρρῦθμιζε τὴν ἐνδεχόμενη συντόμευση ἢ κατὰ περιπτώσεις τὴν ἔκταση τῆς ἱερᾶς τελετῆς. Ἐνεκα ὅμως ἀδιαφορίας ἢ ἀνοχῆς προέκυψε ἢ καὶ προήχθη ἡ αὐθαίρετη ἐπέμβαση, ὥστε, ὁ ἱεροψάλτης, κατὰ περιπτώσεις, νὰ προβαίνει αὐτοβούλως σὲ παράλειψη ὕμνων γιὰ νὰ μακροτετερίζει σὲ ἄλλους καὶ νὰ ἀξιώνει κάθε συντομία ἢ οἰκονομία χρόνου ἀπὸ τὸν Τελετουργό, ἀδιαφορώντας πρὸς κάθε ἐξ ἑαυτοῦ οἰκονομία χρόνου ἢ καὶ νὰ ἐπισπεύδει, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν ἀναγκαιούντα στὸν Τελετουργό χρόνο. Ἐτοι παραβλάπτεται ἢ διασπάται, μὲ τὴν ἀλόγιστη καὶ ἀνάρμοστη σπουδῆ, τὸ οὐσιώδες τῆς ἱερᾶς τελετουργίας. Τὸ χειρότερο δέ, μερικοὶ ἱεροψάλτες ἀντικαθιστοῦν ὕμνους καὶ ἀποστολικὰς περικοπές, ἀπαγγέλλοντες ἄλλες κατὰ τὴν δικὴ τους ἐκλογή, ἔχοντας μάλιστα τὴν γνώμη ὅτι δικαιούνται νὰ αὐθαιρετοῦν. Ἄς τονισθεῖ καὶ τοῦτο, ὅτι στὴν τυπικὴ διάταξη ἀναγράφονται μερικὲς φορὲς ὀδηγίες ἀντιερατικῆς, γιὰ τὴν ἐκτέλεση μερικῶν τελετουργιῶν. Ὅλα αὐτὰ αὐξάνουν τὴν ἀνομοιομορφία στὶς Ἱεροτελεστίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τώρα τὴν ἱερατικὴ ἐπιτέλεση, οἱ εὐχὲς τῶν διαφόρων ἀκολουθιῶν δὲν λεγόταν μυστικά, Ἐσπερινοῦ, Ὁρθρου καὶ Θ. Λειτουργίας. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ἡ διατήρηση τῆς συνηθείας στὴν ἐπιτέλεση τῆς Λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου ὡς καὶ ἄλλων ἀρχαίων Λειτουργιῶν, κατὰ τὶς ὅποιες μερικὲς εὐχὲς λέγονται δυνατὰ ἀκούμενα ἀπὸ τὸ ἐκκλησίασμα. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται στὴν τέλεση τῶν μυστηρίων Βαπτίσματος, Γάμου καὶ Εὐχελαίου, στὰ ὅποια ὅπως καὶ στὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος καὶ στὶς συναφεῖς πρὸς αὐτὰ εὐχαιτικὲς πράξεις, στὰ Ἐγκαίνια, στὸν Μικρὸ καὶ Μεγάλον Ἀγιασμό, στὸν Ἐσπερινὸ τῆς Πεντηκοστῆς, στὴν εὐλόγηση τῶν ἄρτων καὶ τῶν κολύβων, στὴ νεκρώσιμη ἀκολουθία, στὰ μνημόσυνα διατηρήθηκε τὸ ἔθιμο νὰ λέγονται οἱ εὐχὲς κατὰ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ ἀκούονται ἀπὸ τοὺς παρευστώτες.

Ἄκόμα εἶναι ἀνάγκη νὰ κατανοηθεῖ ὅτι ἡ ἱερατικὴ ἐπιτέλεση τῶν διαφόρων Ἱ. Ἀκολουθιῶν τῆς Θ. Λατρείας πρέπει νὰ ἐκφεύγει ἀπὸ κάθε ἔννοια ἐπαγγελματισμοῦ. Πρὸς τοῦτο καὶ πρὸς πραγματοποίηση τῆς ποθουμένης καὶ ἀναγκαίας ὁμοιομορφίας καὶ ἀριτίας διεξαγωγῆς τῶν τελουμένων, εἶναι ἀνάγκη τελετουργικῆς καταρτίσεως τῶν μελλόντων νὰ ἱερωθοῦν ἀλλὰ καὶ τῶν ἤδη ἱερωμένων. Ἀπαιτεῖται δημιουργία καταστάσεως ἱερατικῶς ψυχολογημένης καὶ ἐνσυνειδήτου πρὸς τὰ τελούμενα, τελετουργικὸς καταρτισμὸς τῶν πρὸς ἱερατείαν ἐχόντων κλίση καὶ μάλιστα κατὰ τρόπο ὑποδειγματικὸ, θεωρητικὸ καὶ παράλληλα πρακτικὸ.

Κάθε ἱεροτελεστικὴ πράξι ἀπαιτεῖ ἀνάταση ψυχῆς καὶ ἔξαρση, πού εἶναι καὶ ὁ κύριος σκοπὸς τῆς. Τὸ παράδειγμα θὰ τὸ δώσει ὁ τελετουργὸς προσωπικά, εἴτε εἶναι Διάκονος, Πρεσβύτερος ἢ Ἐπίσκοπος καὶ οἱ συμπράττοντες στὴν ἱερὴ τελετουργία. Κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ βέβαια νὰ ἀμφιβάλλει ὅτι ἡ ὁμοιομορφία καὶ ἡ τάξι εἶναι ἀπαραίτητοι συντελεστῆς σὲ κάθε ἱεροτελεστία. Εἶναι ἀκόμα εὐνόητο ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐπιτυγχάνει καὶ τάξι καὶ ὁμοιομορφία στὴν Θ. Λατρεία ὅταν ὁ Ἱ. Κλῆρος κατηχεῖται σωστὰ τελετουργικά καὶ συνηθίζει σὲ πειθαρχικὴ τάξι στὸ ἱερὸ καθήκον του. Ἔτσι μὲ τὸ παράδειγμά του καὶ τὴν διδασκαλία του ὁ λαὸς συνηθίζει σὲ πλήρη εὐταξία καὶ ἱερὴ προσήλωσι σὲ κάθε περίπτωση ἱερῆς τελετουργίας καὶ σὲ εὐλαβικὴ στάσι στὸν Ναὸ ἔστω καὶ ἂν ἀκόμα, χωρὶς ἱερῆς τελετουργίας, ἀπλὰ παρίσταται.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θὰ παρακαλέσω νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ διατυπώσω μερικὲς ἀπλὲς καὶ προσωπικὲς —μὰ ὄχι μόνο— ἀπορίες - ἐρωτήματα, πού περιμένουν ἀπάντησι ὑπεύθυνη, ἐρωτήματα τὰ ὅποια ἀφοροῦν καὶ νομίζω πὼς ἀπασχολοῦν ὅλους μας καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς τακτικὰ ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς μας.

1. Κατὰ τὸν Ἐσπερινόν, τὸ «Νῦν ἀπολύεις...» ἄλλοι ἐκ τῶν Λειτουργῶν τὸ λέγουν ἰστάμενοι ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης καὶ ἄλλοι ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης ἐστραμμένοι πρὸς τὸν λαόν. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ «Δι' εὐχῶν...» τῆς ἀπολύσεως κατὰ τε τὸν Ἐσπερινὸν καὶ τὴν Θ. Λειτουργίαν.

2. Κατὰ τὴν ἐκφώνησι «Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας Ἀχράντου...» τῆς Θ. Λειτουργίας ἄλλοι ἐκ τῶν Λειτουργῶν θυμοῦν τὰ ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης Τίμια Δῶρα μόνον, ἄλλοι τὰ Τίμια

Δῶρα καὶ τοὺς ἐν τῷ ἁγίῳ Βήματι κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς καὶ ἄλλοι καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐξερχόμενοι τοῦ Ἀγ. Βήματος.

3. Ἡ εὐλογία κατὰ τὴν ἐκφώνησι «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...» γίνεται ὑπὸ ἄλλων διὰ τῆς χειρὸς, ὑπὸ ἄλλων διὰ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ ὑπὸ ἄλλων διὰ τοῦ ἀέρος, διὰ τοῦ ὁποίου εὐλογοῦν προηγουμένως τὰ Τίμια Δῶρα. Δίστανται αἱ ἀπόψεις τῶν διαφόρων «Ἱερατικῶν».

4. Τὰ τελευταῖα ἔτη παρατηρεῖται καὶ ἡ ἐξῆς καινοφανῆς συνηθία, νὰ λαμβάνουν «καιρόν» μερικοὶ ἐντὸς τοῦ Ἀγ. Βήματος ἀντὶ τῆς καθιερωμένης τάξεως τῆς πρὸ τοῦ Τέμπλου προσευχῆς μὲ ἀσπασμὸν τῶν Ἀγίων Εἰκόνων. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λαμβάνεται πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου ἢ νὰ παραλείπεται. Ὁ καιρὸς λαμβάνεται μὲ ράσον καὶ καλυμμαύχιον, οἱ δὲ ὄφφικιοῦχοι φέρουν καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὄφφικίου των. Ἐνταῦθα ἔμπορεῖ νὰ προστεθῆ καὶ τοῦτο. Κατὰ τὸ συλλειτουργῶν, μερικοὶ ἐκ τῶν λειτουργῶν χρησιμοποιοῦν πληθυντικὸν ἀριθμὸν λέγοντες τὴν εὐχὴν «Κύριε, ἐξαπόστειλον... καὶ ἐνίσχυσον ἡμᾶς...» ἐνῶ ἄλλοι λέγουν τὴν εὐχὴν ὡς εἶναι.

5. Κατὰ τὴν ἀνάγνωσι τοῦ Ἐξαψάλμου εἰς τὸν Ὁρθρον, ἄλλοι λειτουργοὶ ἀναγινώσκουν καὶ τὰς δώδεκα εὐχὰς ἰστάμενοι ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης καὶ ἄλλοι μόνον τὰς ἕξι πρώτας ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης, τὰς δὲ ὑπολοίπους ἐνώπιον τῆς Εἰκόνας τοῦ Κυρίου.

6. Ἡ μετάληψις τῶν λαϊκῶν κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν γίνεται ὑπὸ τινῶν λειτουργῶν οὐχὶ ὅταν θὰ εἴπουν «Μετὰ φόβου Θεοῦ...» ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ ὄχι ἀπὸ τῆς Ὁραίας Πύλης, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς Βορείας τοιαύτης.

7. Κατὰ τὸν καθαγιασμὸν τῶν Τιμίων Δῶρων καὶ εἰς τὴν Λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου μερικὰ ἐκ τῶν «Ἱερατικῶν» εἰς τὴν τρίτην εὐλογίαν ἀναφέρουν «Τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας», ἐνῶ ἄλλα «Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἀγίῳ». Τὸ «Μ. Εὐχολόγιον», «Ἡ Θ. Λειτουργία» τοῦ Σαλιβέρου, τὸ «Ἱεροτελεστικόν» τοῦ πρ. Ἀθηνῶν Χρυσσοστόμου, τὸ «Ἱερατικόν» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδ. 1962, 1963, τὸ «Λειτουργικόν» τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων κ.λπ. ἔχουν τὸ «ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καὶ σωτηρίας...», τὸ «Ἱερατικόν» Ἀποστ. Διακονίας 1977, κ.ἄ. «τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἀγίῳ».

8. Διαφοραὶ ὑπάρχουν εἰς τὰ «Ἱερατικά» καὶ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Θ. Λειτουργίας. Ὑπάρχουν ἱερεῖς ποὺ πιθανὸν ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν πὼς πρέπει νὰ εἰποῦν κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὅλα τὰ ὀνόματα τῶν Ἀγίων ποὺ ἀναφέρονται εἰς τὸ «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν Σου...» καὶ μερικὰ ἀκόμη.

9. Εἶναι παράδοξον εἰς γεινιάζοντας Ἰ. Ναοὺς οἱ ἐφημέριοι τοῦ ἐνός Ναοῦ νὰ τελοῦν τὸ μνημόσυνον ποὺ ἔχουν κατὰ τὴν Κυριακὴν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς Θ. Λειτουργίας καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτῆς.

10. Κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου τὴν ἐκφώνησιν «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς...», ἄλλοι τὴν λέγουν ἐστραμμένοι πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα, καὶ ἄλλοι κρατοῦντες τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν τῶν μελλονύμφων.

11. Μνημόνευσις κατὰ τὴν Μ. Εἴσοδον. Εἶναι γνωστὰ τὰ λάθη τὰ ὁποῖα γίνονται ἀπὸ ἐνίους λειτουργοὺς, λάθη ποὺ ἀντιλαμβάνονται τόσον εὐκόλα σήμερα ἀπὸ τοὺς ἐκκλησιαζομένους, κατὰ τὴν Μ. Εἴσοδον. Ὁ καθηγητὴς Παναγιώτης Τρεμπέλας στὴ σελίδα 82 τοῦ βιβλίου του «Αἱ τρεῖς Λειτουργίαι» γράφει: «Τὸ ἐν τῇ Μ. Εἰσόδῳ γινόμενον μνημόσυνον ὑπ' οὐδενὸς κώδικος μαρτυρεῖται. Ἐφόσον δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς σιωπῆς ταύτης, ἤρξατο εἰσαγόμενον ἐν τῇ λειτουργικῇ χρήσει τελευτῶντος τοῦ 18ου αἰῶνος».

Διὰ τῆς ὑπ' αὐξ. ἀριθμ. 3056/7.11.1935 Ἐγκυκλίου τῆς Ἱ. Συνόδου «ἀπαγορεύεται κατὰ τὴν Μ. Εἴσοδον μνημόσυνον ζώντων προσώπων, ἐκτὸς ἂν τελεῖται ἰδιαίτερα Λειτουργία, ἐν καθημερινῇ ἡμέρᾳ».

Ταπεινῶς φρονῶ ὅτι εἶναι καλύτερον νὰ λέγῃ ὁ Λειτουργὸς «Πάντων ἡμῶν καὶ πάντων τῶν εὐσεβῶν καὶ Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν...» μόνον.

12. Τὴν στιγμή αὐτὴ σταματῶ σ' ἓνα ἄλλο θέμα ποὺ ὑπάρχει σήμερα στὴν Ἐκκλησίᾳ μας. Κι εἶναι αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει στὴν Θ. Λατρεία μας ἡ ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν τῆς Θ. Λειτουργίας. Ἄλλοι ἐκ τῶν λειτουργῶν τὰς ἀπαγγέλλουν μυστικῶς καὶ ἄλλοι κάπως ἐκφώνως. Πρόβλημα βεβαίως ὑπάρχει. Ἔχω ἀσφαλῶς ὑπ' ὄψει μου τὰς Ἐγκυκλίους τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὴν ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 499/16.2.1951 καὶ ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 1353/9.6.1956 πρὸς τοὺς Σεβ. Ἱεράρχας περὶ ἀναγνώσεως «μυστικῶς» τῶν εὐχῶν καὶ οὐχὶ εἰς ἐπήκοον τοῦ ἐκκλησιασματος.

13. Κατὰ τὴν Μ. Δοξολογίαν ἄλλοι ἐκ τῶν Λειτουργῶν θυμοῦν καὶ ἄλλοι ὄχι. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποστόλου.

14. Κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν Μυστηρίων τοῦ Γάμου, τοῦ Βαπτίσματος, τοῦ Εὐχελαίου παρατηρεῖται παράλειψις ὑπὸ τινων λειτουργῶν εὐχῶν καὶ αἰτήσεων.

15. Ὑπὸ τινων ἱερέων δίδεται ἀπάντησις εἰς τοὺς χριστιανούς μας, ὅτι δύνανται νὰ φυλάττουν τὸν Μ. Ἁγιασμόν τῶν Θεοφανείων εἰς τὰς οἰκίας των. Ἄλλοι ἱερεῖς ἔχουν ἀντίθετον ἄποψιν.

16. Τὴν Προσκομιδὴν τελεῖ ὁ ἱερεὺς ἀφοῦ λάβει «Καιρόν» καὶ ἐνδεδυμένος ἅπασαν τὴν ἱερατικὴν στολὴν του, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ὁρθρου. Ἐνιοὶ ἱερεῖς τελοῦν τὴν Προσκομιδὴν πρὸ τοῦ Ὁρθρου.

17. Ἐπ' ἐσχάτων τείνει νὰ γενικευθῇ μία ἀταξία. Οἱ χριστιανές μας προκειμένου νὰ τελέσουν Τρισάγιο, δὲν ἐτοιμάζουν κόλλυβα, ἀλλὰ προσκομίζουν εἰς τὸν ἱερέα ὑποκατάστατα τοῦτου, παξιμάδια, βουτήματα ποικίλα, γλυκίσματα διὰ νὰ τελέσῃ Τρισάγιον. Ἄπαντα ταῦτα νομίζω εἶναι ἀπορριπτὰ καὶ κατακριτέα. Ἡ χρῆσις βρασμμένου σίτου εἰς τὸ μνημόσυνον ἔχει βαθύτερον καὶ οὐσιαστικόν λόγον. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δεχώμεθα καινοτομίαις, οἱ ὁποῖαι ἀλλοιώνουν τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἱ. Ἀκολουθιῶν καὶ τῆς Θ. Λειτουργίας.

18. Τὰς εὐχὰς τῶν Ἀντιφώνων τῆς Θ. Λειτουργίας ἄλλα ἐκ τῶν «Ἱερατικῶν» τίς ἔχουν πρὶν ἀπὸ τίς ἐκφωνήσεις καὶ ἄλλα μετὰ. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν εὐχῶν εἶναι ὀρθὸν νὰ γίνεταί πρὸ τῶν ἐκφωνήσεων.

19. Κατὰ τὸν Καθαγιασμόν τῶν Τιμίων Δώρων ἄλλοι τῶν ἱερέων γονυκλινεῖς εὐλογοῦν ταῦτα, ἄλλοι ἀφοῦ εὐλογήσουν ἀμφότερα τὰ Τιμια Δῶρα γονατίζουν καὶ ἄλλοι γονυκλινεῖς λέγουν τὴν εὐχὴν «Ἐτι προσφερόμεν Σοι...», ἐγείρονται, εὐλογοῦν καὶ μένουν ὀρθοὶ μέχρι τέλους.

20. Κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ὑπάρχουν ἱερεῖς ποὺ μεταλαμβάνουν ἅπαξ τοῦ Τιμίου Αἵματος τοῦ Κυρίου.

21. Κατὰ τὴν ἐν τῇ Θ. Λειτουργίᾳ ἐκφώνησιν «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις» μερικοὶ λειτουργοὶ ὑψοῦν μετὰ τοῦ ἁγίου Σώματος τοῦ Κυρίου καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον.

(Συνεχίζεται)

Ἑπόμνημα εἰς τὸν Κανόνα τῆς ἑορτῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*

Εἰς τὸ γ' τροπάριον ὁ ποιητὴς μνημονεῦει ἐτέρου τύπου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἀφοῦ οἱ Ἰσραηλίται διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εὐρισκόμενοι εἰς τὴν γῆν Ἐδώμ³⁰, χώραν ὀρεινὴν, νοτιῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, ὀλιγοψύχησαν καὶ ἤρχισαν νὰ ἀγανακτοῦν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μωϋσέως, λόγῳ τῶν περιπλανήσεων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῶν ἐντὸς τῆς ἐρήμου. Οὕτω κατηγοροῦν τὸν Μωϋσῆν³¹, ὅτι ἐξήγαγεν αὐ-

Τοῦ Σεβ. Μητροπ. Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας
κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

τοὺς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, διὰ νὰ ἀποθάνουν ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν, τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης, εἰς τὴν ἐρημον.

Τότε ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ δάνεται ὁ λαὸς ὑπὸ ὄφρων «θανατοῦντων», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς³², καὶ νὰ ἀποθνήσκουν ἐν μέσῳ φρικτῶν πόνων. Ἀντιληφθέντες ὁμως, ὅτι τοῦτο συνέβαινε, λόγῳ τῆς ὀλιγοπιστίας τῶν, ὠμολόγησαν τὴν ἁμαρτίαν τῶν αὐτῶν καὶ παρεκάλεισαν τὸν Μωϋσῆν νὰ δεηθῆ εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτοὺς ἐκ τῆς τιμωρίας τῶν ὄφρων.

Τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ὁ Κύριος ὑπέδειξε τότε εἰς τὸν Μωϋσῆν³³ νὰ κατασκευάσῃ χάλκινον ὄφιν καὶ ἀναρτήσῃ τοῦτον καθέτως ἐπὶ ξύλου, σχηματίζων οὕτω τὸν τύπον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Πράγματι, ὁ Μωϋσῆς ἐπραξεν ὅτι ὑπέδειξεν πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, καὶ «ἀνέθηκεν ἐπὶ στήλης ἄκος³⁴ φθοροποιοῦ καὶ ἰοβόλου δῆγματος λυτήριον», (τὸ ὁποῖον ἔσωζεν ἐκ τοῦ δηλητηριώδους καὶ θανατηφόρου δαγκώματος), διότι πᾶς δακνόμενος ὑπὸ τῶν ὄφρων, προσβλέπων ἐπὶ τοῦ τύπου τούτου τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐθεραπεύετο καὶ δὲν ἀπέθνησκεν.

Εἰς τὸ δ' τροπάριον τῆς α' ᾠδῆς ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὸ ὄραμα τοῦ δι' ἀστέρων ἐσηματισμένου ἐν τῷ οὐρανῷ Τιμίου Σταυροῦ, τὸν

ὁποῖον εἶδεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος «μεσοῦσης ἡμέρας», ὅταν ἐπολέμει ἐν Ρώμῃ κατὰ Μαγνηντίου. Εἰς τὴν μάχην αὐτὴν «ὑπέδειξεν οὐρανὸς τοῦ Σταυροῦ τὸ τροπαῖον τῷ εὐσεβείας κράτορι καὶ βασιλεῖ θεόφρονι, ἐν ᾧ ἐχθρῶν δυσμενῶν κατεβλήθη φρούραγμα».

Τὸ ὄραμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον εἶδεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος, εἶναι γνωστὸν, ὅτι ἐγένετο αἰτία, ὥστε «ἀπάτη ἀνετράπη, πίστις δὲ θεία ἐφηπλώθη γῆς τοῖς πέρασιν». Ἐκτοτε ὁ Χριστιανισμὸς ἐπαύσατο νὰ διώκεται ὑπὸ τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους καὶ πράγματι, μετὰ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν παρέσχεν εἰς τὴν νέαν θρησκείαν ὁ πρῶτος αὐτὸς Χριστιανὸς Βασιλεὺς, «ἐφηπλώθη γῆς τοῖς πέρασιν»³⁵.

Γ' ᾠδῆ. Ὁ εἰρμὸς τῆς γ' ᾠδῆς ἀναφέρεται εἰς περιστατικὸν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραήλ³⁶, κατὰ τὸ ὁποῖον, μετὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Λευὶ Κορέ, κατὰ Μωϋσέως καὶ Ἀαρῶν καὶ τὴν θανάτωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ὑπεδείχθη εἰς τὸν Μωϋσῆν ὑπὸ τοῦ Κυρίου νὰ λάβῃ δώδεκα ράβδους, μίαν ἐξ ἐκάστης φυλῆς τοῦ Ἰσραήλ, καὶ νὰ θέσῃ αὐτάς εἰς τὴν Σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου, διὰ νὰ ἐκλεγῆ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἡ φυλὴ, ἡ ὁποία θὰ ἐπωμιζέτο τὴν Ἱερωσύνην ἐν τῷ Ἰσραήλ³⁷, ὥστε νὰ παύσουν αἱ μεταξὺ αὐτῶν διενέξεις. Εἰς τὴν ράβδον τῆς φυλῆς Λευὶ ὑπεδείχθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Μωϋσῆν νὰ ἀναγράψῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀαρῶν.

Πράγματι, ὁ Μωϋσῆς ἐπραξε καθὼς ἐνετείλατο πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος, καὶ τὴν ἐπομένην, εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Μαρτυρίου εὔρε τὴν ράβδον Ἀαρῶν, τὴν τεθεῖσαν διὰ λογαριασμὸν τῆς φυλῆς Λευὶ, βλαστήσασαν καὶ ἐξανθήσασαν ἄνθη καὶ ἀμύγδαλα³⁸. Διὰ τοῦ μυστηριακοῦ αὐτοῦ τρόπου προεκρίθη ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡ Ἱερατικὴ τάξις παρ' Ἰσραήλ.

35. Ὁ ποιητὴς εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο συγχάει τὸ ὄραμα τοῦ Μ. Κωνσταντῖνου μετὰ τὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου, βασιλεύοντος εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἐκστρατεύσαντος κατὰ τοῦ Μαγνηντίου κατὰ τὸ ἔτος 350 μ.Χ., σφετεριστοῦ τοῦ θρόνου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντος, βασιλεύοντος εἰς τὴν Δύσιν.

36. Ἄριθ. 17, 8.

37. Ἄριθ. 17, 4.

38. Ἄριθ. 17, 8, 23.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 649 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

30. Ἄριθ. 21, 4 ἐξ.

31. Ἄριθ. 21, 5.

32. Ἄριθ. 21, 6.

33. Ἄριθ. 21, 8 ἐξ.

34. Ἄκος = φάρμακον, θεραπευτικὸν μέσον.

Εἰς τὸ β' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἐνθυμεῖται ἐν ἄλλο περιστατικῶν ἐκ τῆς Παλ. Διαθήκης, προτυποῦν καὶ αὐτὸ τὸν Τίμ. Σταυρόν.

Ὁ περιούσιος λαὸς τοῦ Κυρίου, κατόπιν ἐντολῆς αὐτοῦ, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς ἐρήμου Σίν³⁹, ὅπου ἦτο ἐστρατοπεδευμένος, καὶ κατεσκήνωσεν, κατόπιν πορείας, εἰς Ραφιδεῖν. Ἐκεῖ ὁμως δὲν ὑπῆρχεν ὕδωρ καὶ οἱ Ἰσραηλίται, ὡς συνήθως, ἤρχισαν καὶ πάλιν νὰ ἀγανακτοῦν καὶ καταφέρωνται κατὰ τοῦ Μωϋσέως, ἀπαιτοῦντες νὰ τοὺς δώσῃ ὕδωρ.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν παρενέβη καὶ πάλιν ὁ Θεός, ὁ Ὅποιος ὑπέδειξεν πρὸς τὸν Μωϋσῆν⁴⁰ νὰ ἡγηθῆ τῆς συναγωγῆς τοῦ λαοῦ καὶ νὰ παραλάβῃ πλησίον του ὠρισμένους ἐκ τῶν προκρίτων τοῦ λαοῦ, καὶ μαζὶ μὲ αὐτοὺς τὴν ῥάβδον του, διὰ τῆς ὁποίας ἐθαυματούργησεν ἐν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ, μεταβαλὼν τοῦτον εἰς αἷμα⁴¹.

Ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει οὕτως εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὅτι προτίθεται καὶ πάλιν νὰ θαυματοουργήσῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του. Μάλιστα προλέγει εἰς τὸν Μωϋσῆν, ὅτι θὰ εὐρίσκηται καὶ Ἐκεῖνος πλησίον του καὶ ὅτι θὰ προηγηθῆ εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ, ἐκ βράχου τοῦ ὁποίου θὰ ἀναβλύσῃ ὕδωρ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ του, κατόπι πατάξεως αὐτοῦ (τοῦ ὑποδεικνυομένου ἐν Χωρήβ βράχου) ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως διὰ τῆς ῥάβδου του⁴².

Ἡ Ῥάβδος μετὰ τῆς χειρὸς τοῦ Μωϋσέως ἐσχημάτιζεν τύπον Σταυροῦ, οὕτω «ραπιζομένη ἢ ἀκρότομος (σκληρὸς βράχος) ἐπαφήκε ὕδωρ τῷ ἀπειθοῦντι καὶ σκληροκαρδίῳ λαῷ, ἐδήλου (δέ, ἡ ῥάβδος καὶ ἡ χεὶρ τοῦ Μωϋσέως) Ἐκκλησίας τὸ μυστήριον, ἧς (Ἐκκλησίας) ὁ Σταυρὸς κράτος καὶ στερέωμα».

Εἰς τὸ γ' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὴν Σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἄχραντος αὐτοῦ πλευρὰ «λόγῃ ἐτρώθη», καὶ «ὕδωρ σὺν αἵματι ἐξεβλήθη» ἐξ αὐτῆς, πρὸς καθαρισμόν τῆς ἁμαρτίας.

Δ' Ἰσθμ. Εἰς τὸν εἰρμόν τῆς δ' ὠδῆς ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὴν προφητεῖαν Ἀββακούμ τοῦ Προφήτου⁴³, κατὰ τὴν ὁποίαν οὗτος (ὁ Προφήτης) εἶδε ἐν ὄραματι τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ, περὶ τῆς καταστροφῆς τῆς Βαβυλώνας (538

π.Χ.), τῆς καταδυναστευοῦσης τὸν περιοῦσιον λαὸν τοῦ Κυρίου. Συνεκδοχικῶς ἡ προφητεία αὕτη ἔχει καὶ ἐσχατολογικὸν χαρακτῆρα καὶ ἀναφέρεται εἰς τὴν πάταξιν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦ Τιμίου Αὐτοῦ Σταυροῦ, τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κράτους τοῦ διαβόλου, τοῦ καταδυναστεύοντος τὸν ἄνθρωπον.

Ὁ ποιητὴς, ἐνθυμούμενος τὴν ὄρασιν αὐτῆν τοῦ Προφήτου, λέγει: «εἰσακήκοα Κύριε τῆς οἰκονομίας σου τὸ μυστήριον, κατενόησα τὰ ἔργα σου (πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἐκχυθησομένου τιμίου σου αἵματος) καὶ ἐδόξασά σου τὴν Θεότητα».

Εἰς τὸ β' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὸ θαῦμα τῆς μεταβολῆς ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως τῶν πικρῶν ὑδάτων τῆς Μερρᾶ⁴⁴ εἰς γλυκέα.

Ἡ Μερρᾶ εὐρίσκηται πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ οἱ Ἰσραηλίται ἐχρειάσθησαν πορείαν τριῶν ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας δὲν εὐρίσκον ὕδωρ, διὰ νὰ κορέσουν τὴν δίψαν των. Εἰς τὴν Μερρᾶ, εὔρον μὲν τὸ ποθοῦμενον ὕδωρ, ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πικρὸν, διότι τὰ ὕδατα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον πλήρη νίτρου.

Ἐνεκα τούτου οἱ Ἰσραηλίται, ὡς συνήθως, ἤρχισαν νὰ γογγύζουν κατὰ τοῦ Μωϋσέως. Τότε ἐκεῖνος προσηχήθη πρὸς τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος ὑπέδειξεν εἰς αὐτὸν ξύλον, ὅπερ ὁ Μωϋσῆς ἔθεσεν ἐντὸς τῶν ὑδάτων καὶ ταῦτα ἀμέσως, κατὰ θαυματοουργικὸν τρόπον, μετεβλήθησαν ἀπὸ πικρὰ εἰς γλυκέα⁴⁵.

Τὸ ξύλον αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποίησεν ὁ Μωϋσῆς, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου μετέβαλε τὰς ἐν Μερρᾶ «πικρογόνους πηγὰς», ὑπεδήλου τὸν τύπον τοῦ Τιμ. Σταυροῦ, διὰ τοῦ ὁποίου μεταβάλλεται εἰς γλυκύτητα ἡ πικρία τῆς ἁμαρτίας.

Εἰς τὸ γ' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἐνθυμεῖται τὸ γεγονός, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Ἰακώβ⁴⁶ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν διὰ τὸ ἔλεός του πρὸς αὐτὸν καὶ διότι διὰ τῆς βοηθείας μιᾶς μόνον ῥάβδου, λόγῳ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ, ἤξιώθη νὰ διαβῆ τὸν Ἰορδάνην καὶ νὰ ἀποκτήσῃ πολλὰ ἀγαθὰ. Οὕτω καὶ πᾶς ἀπολαύων τῆς θείας προστασίας, διὰ τοῦ θείου Βαπτίσματος καὶ τῆς χάριτος τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, θὰ διαπιστώσῃ τὴν ἀποξένωσίν του ἐκ τῆς ἁμαρτίας.

39. Ἐξὸδ. 17, 1 ἐξ.

40. Ἐξὸδ. 17, 5.

41. Ἐξὸδ. 7, 14-25.

42. Ἐξὸδ. 17,6.

43. Ἀββακούμ 3, 1 κ.έ.

44. Ἐξὸδ. 15, 23.

45. Ἐξὸδ. 15, 24-25.

46. Γέν. 32, 10.

Εἰς τὸ δ' τροπάριον ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι κάποτε, ἐπὶ Ἀντιόχου Α' τοῦ Σωτῆρος (280-261 π.Χ.), Βασιλέως τῆς Συρίας, ἐνίκησαν εἰς μάχην⁴⁷, κατὰ θαυματουργικὸν τρόπον, τοὺς φιλοπολέμους Γαλάτας, οἱ ὅποιοι ἐβοήθουν τοὺς Βαβυλωνίους, διότι ἡ πολεμικὴ παράταξις των ἦτο τετραμερῆς, ὅπως τετραμερῆς εἶναι καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου.

Τέλος εἰς τὸ ε' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἀναφέρει, ὅτι ὅταν ὑψώθη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὁ Τίμιος τοῦ Σωτῆρος Σταυρὸς, τότε «τὰς ἡλιακὰς βολὰς ἐξηκόντισε» καὶ καθὼς διηγείται καὶ ὁ ἱ. Εὐαγγελιστὴς⁴⁸, ἐκάλυψε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, διὰ τὸ ἀνοσιούργημα, τὸ ὅποιον ἐτελεῖτο κατὰ τοῦ Θεοανθρώπου ἐν τῷ Γολγοθᾶ.

Ε' Ὠδὴ. Εἰς τὸν εἰρμὸν τῆς ε' ὠδῆς ὁ ποιητὴς μακαρίζει τὸ ξύλον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ «ἐτάθη Χριστός, ὁ Βασιλεὺς καὶ Κύριος», καὶ διὰ τοῦ ὁποῦ «πέπτωκεν» ἐκ τῆς δυναστείας του ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἐξηπάτησε καὶ ἐδεδέασε τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν παρέσυρεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν⁴⁹.

Εἰς τὸ β' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Τίμιον Σταυρὸν καὶ λέγει: «Σὲ τὸ αἰδιμον ξύλον... Σταυρέ, ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός, ἡ τὴν Ἐδέμ φυλάττουσα στρεφομένη ρομφαία, ἡδέσθη» (= ἠγαπήθη, τὸ Χερουβίμ, τὸ ὅποιον, ὡς περιστρεφομένη ρομφαία ἐφύλαττε τὴν πύλιν τῆς Ἐδέμ, ἱκανοποιήθη, διότι ἀντελήφθη τὸ σχέδιον τῆς Θεῆς οἰκονομίας, πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου)· τὸ φρικτὸν δὲ Χερουβίμ «εἶξε (= ὑπεχώρησεν ἐκπληκτον) τῷ σοὶ παγέντι Χριστῷ» (= πρὸ τῆς θεᾶς τοῦ καθηλωθέντος ἐπάνω εἰς σὲ Χριστοῦ) καὶ οὕτως ἀφῆκε ἐλευθέρως πλέον τὰς πύλας τοῦ Οὐρανοῦ.

Πράγματι πρὸ τῆς θεᾶς τοῦ Ἐσταυρωμένου Θεοῦ «πᾶσα ἡ κτίσις βλέπουσα ἔτρεμε, τὰ θεμέλια τῆς γῆς διεδονεῖτο φόβῳ τοῦ κράτους σου, φωστῆρες ἐκρύπτοντο, καὶ τοῦ ναοῦ ἐρράγη τὸ καταπέτασμα, τὰ ὄρη ἐτρόμαξαν καὶ πέτραι ἐσχίσθησαν» λέγει ὁ ἱερὸς Ὑμνωδός⁵⁰. Ἄν λοιπὸν ἡ φύσις ἐταράχθη, αἱ οὐράνια δυνάμεις θὰ ἔμενον ἀτάραχοι καὶ ἀσυγκίνητοι πρὸ τῆς ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου θυσίας τοῦ Θεοανθρώπου;

Εἰς τὸ γ' τροπάριον ὁ ποιητὴς λέγει, ὅτι αἱ ὑποχθόνια δυνάμεις, οἱ δαίμονες, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀντίπαλοι τοῦ Σταυροῦ, φρίττουν καὶ τρέμουν καὶ φοβούνται, ὡς αἰετὸς τὸ πανίσχυρον τοῦτο σημεῖον χαράσσεται ἀκόμη καὶ εἰς τὸν ἄερα, ἐντὸς τοῦ ὁποῦ αὐτοὶ κινούνται. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺτους αἱ οὐράνια δυνάμεις, οἱ θεοὶ Ἄγγελοι, κάμπουν τὸ γόνυ πρὸ τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου.

Εἰς τὸ δ' τροπάριον ὁ ποιητὴς, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ὄραμα τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, κατὰ τὸ ὅποιον ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ ὁ Τίμιος Σταυρὸς ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐσχηματισμένος διὰ λαμπρῶν ἀκτίνων φωτὸς (= «μαρμαρυγαῖς ἀκηράτοις φανεῖς ὁ θεῖος Σταυρὸς»), λέγει, ὅτι οὗτος, ὁ Τίμιος Σταυρὸς, ἐμφανιζόμενος «ἐσκοτισμένοις ἔθνεσι, τοῖς (οὔσιν) ἐν πλάνῃ ἀπάτης» (εἰς ἐκεῖνους δηλ., οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ), «οἰκείοι τὸ θεῖον φέγγος» (= διδάσκει τὰς θεῖας ἀληθείας καὶ τὰς καθιστᾶ οἰκείας εἰς αὐτούς).

Στ' Ὠδὴ. Ὁ εἰρμὸς τῆς στ' ὠδῆς ἀναφέρεται εἰς τὴν κατάποσιν ὑπὸ «νοτίου θηρός», ὑπὸ κήτους τῆς θαλάσσης, τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ⁵¹, ὁ ὅποιος, εὐρισκόμενος ἐντὸς τῶν σπλάγγων τοῦ κήτους αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, προσήυχετο, ἐνῶντων σταυροειδῶς τὰς χεῖρας του, ὑποτυπῶν οὕτω τὸ «σωτήριον πάθος» τοῦ Κυρίου. Μετὰ τὸ τριήμερον τοῦτο ὁ Ἰωνᾶς «ἐκδύς», ἐμμεσθεῖς ὑπὸ τοῦ κήτους, κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Κυρίου⁵², «ὑπεζωγράφησε», δηλ. προετύπωσε, τὴν «ὑπερκόσμιον ἀνάστασιν τοῦ σαρκὶ προσπαγέντος» Κυρίου, ὁ ὅποιος ἐσταυρώθη μόνον σαρκικῶς, ἐνῶ ἡ θεότης αὐτοῦ παρέμενεν ἀπαθῆς.

Εἰς τὸ β' τροπάριον ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐξῆς περιστατικὸν τῆς Παλ. Διαθήκης⁵³. Ἰακώβ ὁ Πατριάρχης τῶν Ἑβραίων, «γῆρα καμφεῖς καὶ νόσῳ τρυχωθεῖς» (= ἐξητλημένος λόγῳ γῆρατος καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τινος ἀσθενείας) ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ. Ἐκάλεσε λοιπὸν πλησίον του τὰ τέκνα τοῦ υἱοῦ του Ἰωσήφ, τὸν Ἐφραῖμ καὶ Μανασσῆν, καὶ «ἀνωρθοῦτο χεῖρας» ἐπάνω εἰς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, ὑψωσε δηλαδή τὰς χεῖρας του, εἰς ἰκεσίαν, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀκολούθως ἐπέθεσεν αὐτὰς σταυροειδῶς ἐ-

47. Β' Μακκ. 8, 21.

48. Ματθ. 27, 45.

49. Πρβλ. Γέν. 3, 1 κ.έ.

50. Τροπάριον τῶν Μακαρισμῶν τῆς Μ. Πέμπτης. «Τριώδιον», Ἀπ. Διακονίας, Ἀθῆναι 1960, σ. 395. Πρβλ. Ματθ. 27, 51.

51. Ἰωνᾶ 2, 1.

52. Ἰωνᾶ 2, 11.

53. Γέν. 48, 1, ἐξ.

πάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ἐγγονῶν του, εὐλο-
γήσας διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ καὶ θέσας τὴν δε-
ξιὰν χεῖραν του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἐφραΐμ,
ὅστις ἦτο νεώτερος, καὶ τὴν ἀριστερὰν χεῖραν
του ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πρωτοτόκου Μανασσῆ.

Ἡ σταυροειδῆς αὐτὴ ἔκτασις τῶν χειρῶν τοῦ
γέροντος Πατριάρχου καὶ ἡ εὐλογία τῶν υἱῶν
Ἰωσήφ «φαίνει» (= μαρτυρεῖ δηλ. καὶ προαπο-
καλύπτει) τὸν τύπον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τὴν
εὐλογίαν τὴν ἀπορρεῦσασαν ἐξ αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ
ἀνθρωπίνου γένους. «Τὴν παλαιότητα γὰρ τοῦ
νομικοῦ σκιάδου γράμματος ἐκαινογράφησεν ὁ
ἐν (Σταυρῷ) σαρκὶ προσπαγεὶς Θεός», δηλ. ὅ,τι
προετύπων ὁ Ἰακώβ μὲ τὴν σταυροειδῆ ἔκτα-
σιν τῶν χειρῶν του ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν ἐγγο-
νῶν του, «ἐκαινογράφησε», τὸ ἐπανελάβε διὰ
νέου τρόπου, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ὁ-
ποῖος προσηλώθη σαρκικῶς μόνον ἐπάνω εἰς
τὸν Σταυρόν.

Εἰς τὸ γ' τροπάριον ὁ ποιητὴς συνεχίζει διη-
γούμενος τὸ ἴδιον, ὡς ἀνωτέρω, περιστατικὸν
τῆς Παλ. Διαθήκης⁵⁴, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ «θεῖος
Ἰσραὴλ θεὸς παλάμας σταυροειδῶς νεαζούσαις
κάραις», δηλ. μὲ τὴν κίνησιν αὐτὴν τὴν σταυ-
ροειδῆ τῶν χειρῶν του ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ ἐ-
πάνω εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν νεαρῶν βλαστῶν τοῦ
Ἰωσήφ, ἐκίνησε τὴν ὑποψίαν, ὅτι εἰς τὴν εὐλο-
γίαν ἐπροτίμησε τὸν νεώτερον Ἐφραΐμ, ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς τοῦ ὁποῖου ἔθεσε τὴν δεξιὰν χεῖρα
του, ἀντὶ τοῦ πρωτοτόκου Μανασσῆ. Ὁ Ἰωσήφ,
βλέπων τὴν κίνησιν αὐτὴν ἠθέλησε νὰ ὑποδείξῃ
εἰς τὸν πατέρα του τὴν κανονικὴν σειρὰν γεννή-
σεως τῶν τέκνων του, ὥστε νὰ εὐλογηθῆ περισ-
σότερον ὁ Μανασσῆς ὡς πρωτότοκος. Ὁ γέρον
Ἰακώβ ὁμως «οὐκ ἠλλοίωσε τὸν ζωφόρον τύ-
πον», δὲν μετέβαλε τὴν τοποθέτησιν τῶν χειρῶν
του, καθ' ὅτι δι' αὐτῶν εἶχε σχηματίσει τὸν τύ-
πον τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἡ κίνησις αὐτὴ τῶν χειρῶν τοῦ Πατριάρχου
Ἰακώβ συμβολίζει ἀκόμη, ὅτι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
ἄλλο εἶναι ἡ φύσις καὶ ἄλλο ἡ χάρις. Πρὸ τῆς
εὐλογίας τοῦ Ἰακώβ καὶ ἄλλοι πρωτότοκοι, ὡς
ὁ Κάιν, ὁ Ἰάφεθ, ὁ Ἰσραὴλ, ὁ Ἡσαῦ, ἤδη δὲ
καὶ ὁ Μανασσῆς, ἐτέθησαν εἰς δευτέραν μοῖ-
ραν, καί, ἀντ' αὐτῶν, εὐλογήθησαν οἱ ἀδελφοί
των Ἄβελ, Σὴμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ καὶ ἤδη ὁ Ἐ-

φραΐμ, διότι εὗρον χάριν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου
καὶ ἀνεδείχθησαν αὐτοὶ εἰς Πατριάρχας, καίτοι
νεώτεροι, ἀντὶ τῶν πρωτοτόκων ἀδελφῶν των.

Οὕτω διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ Ἰακώβ ὁ νεώτε-
ρος ἐγγονός του Ἐφραΐμ κατέστη ἀρχηγέτης
τοῦ Ἰσραὴλ.

Ζ' Ῥοδή: Ὁ εἰρμὸς τῆς ζ' Ῥοδῆς ἀναφέρεται
εἰς τὸ «ἔκνοον πρόσταγμα τυράννου δυσεβοῦς»,
εἰς τὴν παράφρονα διαταγὴν Ναβουχοδονόσο-
ρος τοῦ βασιλέως⁵⁵, ἡ ὁποία «λαοὺς ἐκλόνησε»,
ἐτάραξε τοὺς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον του λαοὺς, καὶ
κυρίως τοὺς Ἑβραίους, οἱ ὅποιοι ἐλάτρευον τὸν
μόνον ἀληθινὸν Θεόν, διότι ἔπρεπε νὰ πέσουν
εἰς τὰ γόνατα καὶ νὰ προσκυνήσουν ὡς θεὸν
χρυσοῦν ὁμοίωμά του.

Τὸ πρόσταγμα αὐτὸ τοῦ βασιλέως, «πνέον ἀ-
πειλῆς καὶ δυσφημίας θεοστυγοῦς» ἦτο πλήρες
ἀπειλῶν, ἐναντίον ὅσων θὰ ἠρνοῦντο νὰ προσ-
κυνήσουν τὸ βασιλικὸν ὁμοίωμα, καίτοι ἦτο
βλάσφημος ἡ ἐνέργεια αὐτὴ (= ἡ κατασκευὴ ὁ-
μοιώματος) ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Παρὰ ταῦτα «τρεῖς παῖδας οὐκ ἐδειμάτωσε
(= ἐκ τοῦ ῥήματος δειματώω -ῶ = ἐμπνέω ἰ-
σχυρὸν φόβον), «θυμὸς θηριώδης οὐ πῦρ βρό-
μεον». Μεταξὺ τῶν ὑποδούλων τοῦ Ναβουχοδο-
νόσορος εὐρίσκετο καὶ τρεῖς παῖδες Ἑβραῖοι, οἱ
Ἄνανίας, Μισαὴλ καὶ Ἀζαρίας, μετονομασθέν-
τες εἰς τὴν Βαβυλώνα ἀντιστοίχως εἰς Σεδράχ,
Μισάχ καὶ Ἀβδεναγώ, οἱ ὅποιοι, ἐδραῖοι εἰς
τὴν πίστιν των πρὸς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν,
ἀψηφίσαντες καὶ μὴ φοβηθέντες τὸ βασιλικὸν
πρόσταγμα, οὔτε τὸν θηριώδη θυμὸν τοῦ βασι-
λέως, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὴν πυρὰν, εἰς τὴν ὁποίαν
θὰ ἐρρίπτοντο οἱ παραβάται, ἠρνήθησαν νὰ
προσκυνήσουν τὸ βασιλικὸν εἶδωλον.

Κατόπιν τούτου ἐρρίφθησαν εἰς τὴν «κάμι-
νον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην»⁵⁶ καὶ ἐνῶ οἱ πάν-
τες ἀνέμενον νὰ γίνουν παρανάλωμα τοῦ πυρός,
ἐκεῖνοι «πυρὶ συνόντες», εὐρισκόμενοι μέσα εἰς
τὴν πυρὰν, ἔψαλλον «ὁ ὑπερῦμνητος τῶν πατέ-
ρων καὶ ἡμῶν Θεὸς εὐλογητὸς εἶ».

(Συνεχίζεται)

55. Δαν. 3, 6 κ.έ.

56. Δαν. 3, 20.

54. Γέν. 48, 17 ἔξ.

Ὁμιλία ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν Ἀθηνῶν (3.10.1996)

Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ ἀποστείλας τὸν Οὐρανοβά-
μονα Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν, Παῦλον τὸν κορυ-
φαῖον, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὴν Πνύκα, εἰς αὐτὸν ἐδῶ
τὸν χώρον, ἔνθα ἰστάμεθα καὶ λειτουργοῦντες λα-
τρεῦομεν ὀρθοδόξως «Τριάδα Ὁμοούσιον, ἐν μιᾷ
θεότητι» καὶ εἰς τὰς ὑπρωρείας τῆς Ἀκροπόλεως καὶ
τοῦ Παρθενῶνος τιμῶμεν σήμερον τὸν πρῶτον Ἐπί-
σκοπον τῆς Πόλεως ταύτης, τὸν Ἀρεοπαγίτην Ἅγιον

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νικαίας
κ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Διονύσιον, τὸν, κατὰ τὸ Ἀπολυτίκιον τῆς Ἑορτῆς,
«ἀντλήσαντα ἐκ τοῦ σκεύους τῆς ἐκλογῆς τὰ ἀπόρη-
τα...», καὶ κατασταθέντα ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν Ἀνωτά-
των Δικαστικῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν, Ἐπίσκοπον καὶ
Ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἀναμάρτου θυσίας, τῆς ὑπερτάτης θυ-
σίας, ἣν, ἅπαξ προσενέγκας ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν
Γολγοθᾶν, συνεχίζει προσφέρων ἐπὶ τοῦ ἐπιγείου θυ-
σιαστηρίου τῆς Ἁγίας Τραπέζης πᾶς Ἐπίσκοπος καὶ
Πρεσβύτερος, ἕως τῆς Δευτέρας καὶ πάλιν Παρου-
σίας τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοιοτοτρόπως ὁ Διονύσιος ἀναδεικνύεται, διὰ
χειρῶν τοῦ Παύλου, θεοειδῆς καὶ θεεικελος, γέφυρα
Ἱερωσύνης εἰς τὴν μόλις δημιουργουμένην Ἐκκλη-
σίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἀνάκρασις θείας καὶ ἀνθρωπίνης
δυνάμεως, θεηγόρος οὐρανοπολίτης καὶ ἄγγελος ἐπί-
γειος. Καὶ ἐν προκειμένῳ, ἐπειδὴ ἐνώπιόν μου ἔχω
τὴν ἰδιαίτερα δι' ἐμὲ τιμητικὴν καὶ εὐλογημένην ταύ-
την ὥραν, τὴν κορωνίδα τοῦ Δικαστικοῦ Σώματος τῆς
Χώρας ἡμῶν, τοὺς ἐντιμοτάτους Πρυτάνεις τοῦ Δι-
καίου, τοὺς αὐστηροὺς καὶ λογίους ἐργάτας τῆς Δι-
καιοσύνης, τοὺς γνησίους καὶ καθαροὺς διακόνους
τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ αἰσθήματος τοῦ Δικαίου, καθ'
ὅσον ἐπὶ τῇ Ἑορτῇ τοῦ Πολιούχου καὶ Προστάτου
αὐτῶν Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐκείνοι
μὲν ἐκκλησιάζονται εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν τοῦτον
Ἱερὸν Ναὸν, ἔνθα καὶ τὸ εἰδικὸν κλίτος καὶ θυσια-
στήριον τοῦ Ἀρεοπαγίτου, ἐγὼ δέ, ἐξ ὀνόματος τοῦ
κανονικοῦ διαδόχου τοῦ Ἱερομάρτυρος Ἐπισκόπου
τῶν Ἀθηνῶν καὶ σεπτῇ Αὐτοῦ ἐντολῇ καὶ πατρικῇ Εὐ-
λογία, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὡς Συνοδικὸς Σύνεδρος ἐκ-
προσωπῶν τὸν Μακαριώτατον πρόεδρον καὶ τὴν Ἱε-
ρὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁ-
ποίας μεταφέρω εὐχὰς καὶ εὐλογίας, χαρὰ καὶ συγκι-
νήσει ἀνεκφράστῳ τελῶ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐ-

χαριστίας. Ὁ σήμερον τιμῶμενος Ἅγιος, προσφιλεῖς
μου διάκονοι τῆς Δικαιοσύνης, ἀναδεικνύεται διὰ τῆς
ἐκλογῆς καὶ τῆς εἰς Ἐπίσκοπον Ἀθηνῶν χειροτονίας
Αὐτοῦ (σὺν τοῖς ἄλλοις), πεφωτισμένης δικαιοσύνης
ἐρμηνευτῆς καὶ οὐρανίου δικαιοσύνης ἐκφάντωρ, ἀ-
ναδεικνύεται ὁ ἄνθρωπος-Ἀρεοπαγίτης, Ποιμὴν καὶ
Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν δικαίων Αὐτῆς
καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ πρόμαχος καὶ ὑπερα-
πιστής, μηδὲν ἀδικήσας καὶ μηδὲν ἐπιτρέπων ἀδι-
κεῖν, ἐνδεδυμένος θώρακα δικαιοσύνης.

Νοῦς καθαρὸς ὁ Διονύσιος, καθαρῶς ὀπτάνεται
καὶ ὁρᾷ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τοῦτο ὁ δικαιοσύνας ἀγα-
πῶν Κύριος φωτίζει τὸ ὄπτικόν τῆς ψυχῆς τοῦ Ἀρεο-
παγίτου καὶ χαρίζει εἰς αὐτὸν τέλειον βαθμὸν δικαιο-
σύνης, ἀπλανῆ ὁδὸν ἀπονομῆς τοῦ δικαίου, ἀλάθητον
καὶ ἀσφαλὲς αἶσθημα δικαίου, ὥστε κατὰ τὸν θεῖον
Παῦλον «κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν Νόμῳ γενόμενος
ἄμεμπτος», νὰ καταξιωθῇ τῶν ὑπὲρ νόμον δωρεῶν
καὶ καταστῇ Ἅγιος.

Τοῦτο καὶ εἶναι, ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ ἐντιμότατοι
λειτουργοὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ
Ἀρείου Πάγου καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως Αὐτοῦ, μέχρι
καὶ τοῦ μικροτέρου τῆ ἡλικίας καὶ τάξεως δικαστοῦ, δη-
λα δὴ τὸ ἀλάθητον καὶ ἀπλανές, τὸ ὄνειρον τοῦ κάθε
δικαστοῦ, «ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ
τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης».

Ἄλλ' εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον τῆς συγχύσεως τῶν
πάντων εἰς τὴν ἐγκληματικὴν καὶ ὀσημέραι ὀδυνηρο-
τέραν καὶ σκοτεινότεραν σκοπιμότητα καὶ σατανικῶς
πλασματικὴν ἀλλοίωσιν τῶν πάντων καὶ παρουσίασιν
τοῦ λευκοῦ ὡς μέλανος καὶ τοῦ μέλανος ὡς λευκοῦ,
εἰς τὸν αἰῶνα τοῦτον, τὸν ἀπατεῶνα, ὅτε χρηματοδο-
τούμενοι συχνάκις καὶ φροντιστηριακῶς «διδασκόμε-
νοι τὸ ψεῦδος καὶ τὰς πονηρίας» προσέρχονται, ἵνα
ἐνόρκως ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καταθέσωσιν οἱ
«μάρτυρες» καὶ ἄνθρωπος πάντοτε ὁ δικαστής, οὐχὶ
καρδιογνώστης Θεός, εἶναι δυνατὸν ἀθελήτως νὰ
διαφύγῃ ὁ ἔνοχος καὶ νὰ τιμωρηθῇ ὁ ἀθῶος, εἰς τὸν
πόθον αὐτὸν τὸν ἀγνὸν καὶ πανανθρώπινον δικαζόν-
των καὶ δικαζομένων νὰ πρυτανεύσῃ τὸ Δίκαιον καὶ
ἡ Δικαιοσύνη νὰ ἀρδεύῃ πλουσίως τὰς ὑπάρξεις ὀ-
λων μας, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

Ἐπίκαιρος ἡ σημερινὴ Θεία Λειτουργία καὶ ἐπί-
καιρον τὸ αἶτημα τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῶν ἀγα-
πητῶν μας δικαστικῶν πρὸς τὸν Δίκαιον Θεόν, πρε-
σβεΐαις τοῦ Ἁγίου Ἱερομάρτυρος Διονυσίου τοῦ Ἀ-

Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν ἁγίων Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ Μυροβλύτου καὶ τῶν ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἐν τῇ κοινότητι Νίκου Μπελογιάννη Οὐγγαρίας*

Ὅπως ἰδιαίτερος εὐχαριστῶ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Αὐστρίας καὶ Ἐξαρχο Οὐγγαρίας καὶ Μεσευρώπης κ.κ. Μιχαὴλ ποῦ κατ' ἀρχὴν μὲ ἐγγνώρισε μὲ τὸ χωριὸ τοῦ Νίκου Μπελογιάννη καὶ μὲ προέτρψε νὰ ἀποφασίσω καὶ νὰ ἐκτελέσω τὸ ἔργο αὐτό. Ἐπίσης τὸν εὐχαριστῶ γιὰ ὅλη του τὴν ἐργασία, προκειμένου νὰ φθάσωμε στὴν ἡμέρα αὐτὴ τῶν ἐγκαινίων,

Τοῦ πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Τιμοθέου Ρωμανῶ
Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Αὐστρίας

ὅπως καὶ γιὰ τὴν πατρικὴ του ἀγάπη μὲ τὴν ὁποία περιβάλει τὸ χωριό, ἐμένα καὶ τὰ παιδιὰ μου. Ἄς τὸν βοηθᾷ ὁ Θεὸς καὶ ἄς τοῦ χαρίζῃ ἐτη πολλά, καλὰ καὶ καρποφόρα.

Ἡ Ἐκπρόσωπος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, Εὐγεν. Βουλευτῆς κ. Ροδούλα Ἀθ. Ζήση, διεβίβασε τὰς εὐχὰς καὶ τὰ συγχαρητήρια τοῦ Σώματος διὰ τὸ ἐπιτελεσθὲν ἐπίτευγμα, εἰπούσα:

Εὐχαριστῶ θερμὰ γι' αὐτὴν τὴν τιμὴ ποῦ μοῦ δίνετε, νὰ ἐκπροσωπήσω τὴν Ἐθνικὴ Ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ἑλλάδος σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ χωριό, σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἱστορικὸ γεγονός τῶν ἐγκαινίων

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 655 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

ροεπαγίτου, τοῦ Πολιούχου καὶ Πρώτου Ἐπισκόπου Ἀθηνῶν.

«Κύριε καὶ Θεέ, Δικαιοσύνης Ἦλιε Νοητέ, καταύγασον τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας Προέδρων, Εἰσαγγελέων καὶ πάντων τῶν Δικαστῶν, τῷ Φωτὶ τῆς Σῆς Ἀληθείας καὶ Δικαιοσύνης, ἵνα διάκονοι ταύτης ὑπάρχοντες, πᾶσιν ἡμῖν γένωνται ἐγγύησις καὶ ἀσφάλεια, ὡς τοῦ Δικαίου χορηγοὶ καὶ τῆς ἐλευθερίας προστάται, εἰς δόξαν Σὴν καὶ εἰς ἔπαινον πάντων τῶν Δικαίων καὶ τῶν Ἁγίων Σου, ἐξαίρετως δὲ τοῦ Πρώτου τῶν Ἀθηνῶν Ἐπισκόπου, Φωτιστοῦ καὶ Ἐφόρου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου, Οὗ τὴν Ἱερὰν Μνήμην ἐπιτελοῦμεν “ἵνα πᾶσιν ἡμῖν ἔσται τὰ ἔργα τῆς Δικαιοσύνης εἰρήνη”». Ἀμήν.

τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου καὶ τῶν Ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης. Εἶναι μεγάλη ἡ τιμὴ καὶ ἡ χαρὰ καὶ κάθε τιμὴ καταλαβαίνετε ὅτι εἶναι καὶ μία δέσμευση.

Θέλω νὰ μεταφέρω σ' ὄλους ἐσὰς τὶς ἐγκάρδιες εὐχὰς καὶ τοὺς χαιρετισμοὺς τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς κ. Ἀπόστολου Κακλαμάνη καὶ τοῦ Ἀντιπροέδρου κ. Παναγιώτη Σγουριδῆ, ποῦ πρόσφατα σὰς εἶχε ἐπισκεφθεῖ καὶ ἔχει δεσμοὺς φιλίας καὶ συνεργασίας μαζί σας.

Εἶναι βαθεῖα ἡ συγκίνηση νὰ βρισκομαι σ' αὐτὸ τὸν τόπο, κοντὰ σὲ σὰς, ποῦ ἀγωνισθήκατε καὶ παλαίψατε, ποῦ μείνατε μακρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα, χωρὶς νὰ τὸ θέλετε. Μακρὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα καὶ πολλὰς φορὲς καὶ χωρὶς πατρίδα, ποῦ στάθηκε μακρὰ σας κάποιες φορὲς καὶ ἡ ἴδια, ἦλθατε ἐδῶ καὶ κρατήσατε ὑψηλὸ τὸ φρόνημα καὶ ἀσβεστη τὴ φλόγα τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου καὶ ὑπήρξατε θεματοφύλακες τῶν ἀξιών καὶ τῆς παράδοσης τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, δημιουργήσατε καὶ ἀναπτύξατε αὐτὴν ἐδῶ τὴν Κοινότητα, κρατήσατε τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμά μας, δώσατε πνοή καὶ ἐλπίδα, διατηρήσατε ἰδεώδη καὶ ὁράματα.

Γι' αὐτὸ αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ σὰς πῶ ἓνα μεγάλο εὐχαριστῶ ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἓνα ταπεινὸ εὐχαριστῶ ἀπὸ μένα τὴν ἴδια προσωπικὰ πρὸς ὄλους ἐσὰς.

Τιμώντας αὐτὴ τὴν ἱστορικὴ σας διαδρομὴ καὶ τὴν ἱστορία σας, μὲ τὰ διαχρονικὰ μηνύματα ποῦ φέρνει ἡ Κοινότητα Νίκου Μπελογιάννη γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὴν συνεργασία τῶν Λαῶν, ἀπὸ τότε ποῦ ἐσεῖς πρωτόρθατε ἐδῶ καὶ μόνοι σας κτίσατε αὐτὴ τὴν κωμόπολη μέσα στὴ φιλόξενη Οὐγγαρία, βρισκομαι ἐδῶ καὶ σὰς ἀπευθύνω τὶς εὐχὰς ὄλων μας γιὰ εἰρήνη, συνεργασία, ἀδελφωσύνη τῶν Λαῶν, αὐτὸ ποῦ θέλει ὁ Θεός, αὐτὸ ποῦ θέλει ἡ Ἐκκλησία μας, αὐτὸ ποῦ εἶναι τὸ στίγμα καὶ τὸ μήνυμα τῆς φυλῆς μας.

Ἐπιτρέψτε μου, ὅμως, νὰ συγχαρῶ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Αὐστρίας καὶ Ἐξαρχο

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Αὐστρίας προσφέρει ἀναμνηστικά δῶρα εἰς τὸν κτίτορα κ. Κ. Λαφέρμον.

Οὐγγαρίας κ. Μιχαὴλ γιὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸ καὶ ἔθνικὸ ἔργο του καὶ νὰ εὐχαριστήσω ἰδιαίτερα τὸν κ. Κωνσταντῖνο Λαφέρμον καὶ νὰ εὐχηθῶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν ἴδιον ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ, διότι μᾶς ἔδωσε αὐτὴ τὴ δυνατότητα, βοήθησε τὴν Ὁμογένεια καὶ χάρισε αὐτὴ τὴ μεγάλη προσφορά.

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ καὶ εὐχόμεναι νὰ διατηρηθεῖ αὐτὴ ἢ συνεργασία ἀνάμεσα στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πολιτεία, στὴν Οὐγγαρία καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ Λαοὶ νὰ ἀπενίσουν τὸ μέλλον πρὸ ἀδελφικά, πρὸ ἐνωμένα, γιὰτὶ αὐτὴ εἶναι ἡ βούληση τοῦ Θεοῦ μας.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος, Ἐξοχ. κ. Θεόδωρος Πάγκαλος, ἀπέστειλε τὸ ἀκόλουθον μήνυμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἐξήρη τόσο τὴν σημασίαν ὅσον καὶ τὴν διάστασιν τοῦ ἐπιτελεσθέντος ἔργου:

Ἡ ἀνακοίνωση τῆς Σεβασμιότητός Σας ὅτι τὴν 19ῃ Μαΐου 1996 ἐγκαινιάζεται ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὸ χωριὸ Μπελογιάννης στὴν Οὐγγαρία, μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθεῖ ὡς γεγονός

χαρμόσυνο μεγάλης ἱστορικής καὶ θρησκευτικῆς σημασίας. Μὲ τὴν ἐξαίρετη αὐτὴ πρωτοβουλία Σας ἀνοίγεται μία νέα σελίδα στὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴ χώρα αὐτὴ στὴν ὁποία τὸ ὀρθόδοξο στοιχεῖο διέπρεψε μέχρι τὸ τέλος τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μὲ τὴν πρωτοβουλία Σας, Σεβασμιώτατε, νὰ ἀνεγερθεῖ ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῶν Ἁγίων Δημητρίου καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης στὸ ἐλληνικῆς δομῆς καὶ ἱστορικὸ χωριὸ Μπελογιάννης ἐπιτυγχάνονται δύο σκοποί. Ὁ πρῶτος ἀναφέρεται στὴν σταθερὴ πλέον ἀναγεννητικὴ πορεία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Οὐγγαρία ἢ ὁποία, εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ ἀποδώσει ὑπὸ τὴν ἐποπτεία Σας τοὺς ἀναμενόμενους καρπούς. Ὁ δεῦτερος σκοπὸς εἶναι τὸ γεγονός ὅτι εὐτυχήσατε νὰ δώσετε στὸ χωριὸ Μπελογιάννης ἕναν ἀμιγῶς ἐλληνικὸ Ναό, ἕνα θρησκευτικὸ Κοινοτικὸ Κέντρο, σὲ ποιμνιο τὸ ὁποῖο εἶχε στερηθεῖ γιὰ πολλὰ χρόνια τὴν ὑπαρξὴ μίας ἐστίας καὶ ἐνὸς τόπου γιὰ τὴν ἐμπρακτὴ ἄσκηση τῶν θρησκευτικῶν καὶ λατρευτικῶν του ἀναγκῶν.

Μὲ τὴν πρωτοβουλία σας αὐτὴ ἐπίσης

οπεύσατε νὰ προσφέρετε ψυχικὴ καὶ πολιτιστικὴ συμπαράσταση σὲ συμπατριῶτες μας οἱ ὅποιοι ὑπέφεραν ἐπὶ χρόνια τὶς συνέπειες ἐνὸς ἐμφυλίου σπαραγμοῦ γιὰ τὸν ὅποιο ἴσως ἐλάχιστα ἢ καθόλου εὐθύνονται. Σᾶς παρακαλῶ νὰ τοὺς μεταφέρετε τὰ θερμότερα αἰσθηματά μου.

Εἶμαι βέβαιος, Σεβασμιώτατε, ὅτι μὲ τὴν πρωτοβουλία Σας αὐτὴ ἢ Ὁρθόδοξη πίστη, ὅπως ἐκφράζεται μὲσω τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως, ἔχει ἤδη ριζώσει ὀριστικὰ στὴ χώρα αὐτὴ καὶ γρήγορα θὰ καταφανοῦν οἱ καρποὶ τοῦ πνευματικοῦ Σας ἔργου.

Ὑπὸ τὴν ιδιότητά μου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας χαιρετίζω μὲ μεγάλη ἱκανοποίηση τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ χωριοῦ Μπελογιάννης. Δεχθεῖτε τὰ θερμὰ συγχαρητήριά μου.

Ἐπίσης, θέλω νὰ ἐκφράσω τὰ συγχαρητήριά μου πρὸς τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησιαστικὴ Κοινότητα γιὰ τοὺς κόπους τοὺς ὁποίους κατέβαλε γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν φίλη χώρα Οὐγγαρία. Σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι εἶμαστε συμπαροσάτες σὲ κάθε προσπάθειά τους γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ εὐγενοῦς ἔργου τους.

Ἐν κατακλείδι, εὐχομαι στὴ Σεβασμιότητά Σας κάθε ἐπιτυχία στὸ ἔργο Της καὶ χαιρετίζω τοὺς ἀδελφούς μας Ἕλληνες τῆς Κοινότητος τοῦ χωριοῦ Μπελογιάννης.

Ἡ ἐκπροσωπήσασα τὴν Γενικὴν Γραμματεῖαν Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, Εὐγεν. κ. Ἐλένη Ἰγνατιάδου, ἀνέγνωσε τὸ κάτωθι μῆνυμα τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, Ἑλλογιμ. Καθηγητοῦ κ. Ἰωάννου Πανούση:

Ἡ πρόσκλησή σας μὲ συγκίνησε, διότι ἀπέδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸ πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ συνεργασία τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν Πολιτεία στὰ ἐθνικῆς σημασίας θέματα.

Γιὰ λόγους ἀνωτέρας βίας δὲν εἶναι δυνατό νὰ βρισκομαι κοντά σας, μολονότι εἶχα σχεδιάσει κάτι τέτοιο ἀπὸ πολὺ καιρὸ.

Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ ὄλη ὀργάνωση θὰ εἶναι ἀντάξια τῶν ὑψηλῶν προσώπων πού θὰ συμμετάσχουν καὶ τῶν ὑψηλῶν στόχων τῆς.

Θέλω νὰ σᾶς διαβεβαιώσω ὅτι τὸ διαχρονικὸ μῆνυμα τοῦ «Χωριοῦ Μπελογιάννη» —γιὰ εἰρήνη τῶν λαῶν, γιὰ συνύπαρξη καὶ δημιουργία— ἀποτελεῖ γιὰ μένα, ὡς πανεπιστημιακὸ δάσκαλο, ἀλλὰ καὶ ὡς Γενικὸ Γραμματεῖα Ἀπό-

δημον Ἑλληνισμοῦ, ἓνα ἠθικὸ χρέος ἀπέναντι σὲ μιὰ γενιὰ πού τόσα προσέφερε καὶ τόσα λίγα τῆς ἀναγνωρίσαμε. Ἐνα ἠθικὸ χρέος πού θὰ προσπαθίσω μὲ ὄλες μου τὶς δυνάμεις νὰ ἐκπληρώσω.

Ὁ Ἐκπρόσωπος τῆς Οὐγγρικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, Ἐντιμ. Βουλευτῆς κ. Lászlo Eczödi, συνδυάσας τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν συνέχισιν τῆς παρουσίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν Οὐγγαρία, εἶπεν:

Εἶναι δύσκολο νὰ βρεῖ κανεὶς τὶς κατάλληλες λέξεις ὕστερα ἀπὸ μιὰ τόσο μεγαλόπρεπη ἑορταστικὴ ἐκδήλωση. Κατὰ πρότον, νομίζω ὅτι πρέπει ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Βουλῆς νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες μου σὲ ὄλους ἐσᾶς πού προσφέρατε τὶς γνώσεις, τοὺς οικονομικοὺς πόρους καὶ τὸν κόπο γιὰ νὰ ἀνεγερθεῖ στὸ Μπελογιάννη αὐτὴ ἡ θαυμάσια ἐκκλησία πού σημεῖρα ἐγκαταστάθηκε. Αὐτὴ ἡ ἐκκλησία θὰ δώσει ἐπιτέλους μιὰ κατεύθυνση σ' ὅλη αὐτὴ τὴν Κοινότητα.

Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος ἢ μιὰ ομάδα ἀνθρώπων ἀναζητᾷ μιὰ πατρίδα γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ, στὴν ἀρχὴ κτίζει σπίτι, σχολεῖο, βιβλιοθήκη καὶ πνευματικὸ κέντρο, πράγμα πού δείχνει ὅτι φροντίζει καὶ γιὰ τὸ μέλλον. Ὅταν ὁμως κτίζει μιὰ ἐκκλησία, αὐτὸ σημαίνει ὅτι πῆρε μιὰ σημαντικὴ ἀπόφαση πού δείχνει ὅτι θέλει τὰ παιδιὰ του νὰ γεννηθοῦν καὶ νὰ βαπτισθοῦν ἐδῶ στὸν τόπο του καὶ τὴν κηδεῖα του ἀκόμη νὰ τὴν κάνουν ἐδῶ. Θεωρῶ ἐπίσης σπουδαῖο τὸ γεγονός ὅτι ἐδῶ καὶ μερικὰ χρόνια τὰ παιδιὰ ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ πηγαίνουν στὸ κατηχητικό. Καὶ νομίζω ὅτι, πέρα ἀπὸ τὶς Κυριακές, τὰ παιδιὰ βροῦσαν σ' αὐτὸ τὸ Ναὸ τὸν καλύτερο τόπο γιὰ τὸ κατηχητικό τους.

Πιστεύω ὅτι οἱ Ἕλληνες πού στὰ ὀγδόντα τους δὲν κατάφεραν νὰ γυρίσουν στὴν Πατρίδα, σημεῖρα σ' αὐτὸ τὸ χωρὸ ἐξέφρασαν καὶ ἐσφράγισαν τὴν τελικὴ τους ἀπόφαση νὰ μείνουν ὀριστικὰ σ' αὐτὴ τὴ χώρα. Τοὺς εὐχομαι καὶ στὸ μέλλον νὰ παραμείνουν τίμοι πολῖτες καὶ ὀπωσδήποτε νὰ διαφυλάξουν τὴν Ἑλληνικότητά τους. Γιατὶ ὅταν αὐτοὶ οἱ δύο λαοί, ὁ Οὐγγρικὸς καὶ ὁ Ἑλληνικὸς, μὲ τὴ μακρὰ πολιτισμικὴ τους ἱστορία, συνεργαστοῦν, τότε θὰ ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν θαυμάσια ἀποτελέσματα. Γιὰ νὰ γίνει ὁμως αὐτὸ τὸ θαῦμα, θὰ ἤθελα νὰ ζητήσω καὶ τὴ δική σας συνεργασία. Σᾶς εὐχαριστῶ πού μὲ ἀκούσατε.

(Συνεχίζεται)

«Ἀμφοῖν τὴν τιμὴν»

Τὸ Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν τιμᾶ τὴν Ἐθνικὴν Μουσικὴν*

Ἀναγόρευση σὲ ἐπίτιμους διδάκτορες τῶν Διδασκάλων τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς
Σίμωνος Καρᾶ καὶ Σπυριδῶνος Περιστέρη

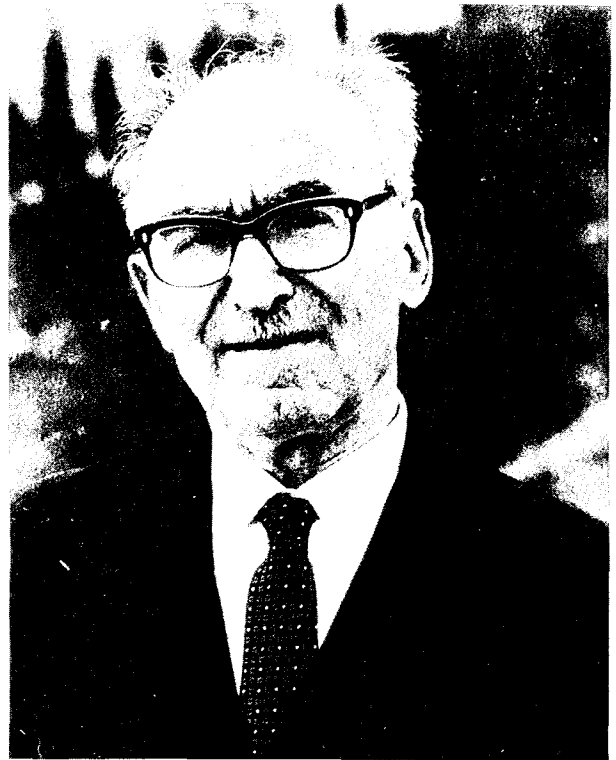
Σήμερα πρέπει νὰ ὑπερπερισσεύει ἡ χάρη κι ἡ χαρὰ τῆς τιμῆς· κι αὐτὸς ποὺ ἔχει τὴν τιμὴ νὰ ἴσταται ἐνώπιόν σας καὶ νὰ σᾶς ὁμιλεῖ αὐτὴν τὴν ὥρα προσθέτει τὴν ἀγαθὴ δόση καὶ τὴν ἀφελότητα τῆς καρδιάς του. Σήμερα πρέπει ἡ λαλιὰ νὰ συλλαλήσει μὲ τὴν εὐχαριστία καὶ τὸν θαυμασμό καὶ τὸν ἔπαινο γιὰ ἀπλὴ καὶ διπλὴ καὶ τριπλοσύνθετη ἀπότιση χρέους πρὸς τὸν διδάσκαλο.

Ὅσο, ὁ ὁμιλητής, ἀγαπητοί μου, ὁμολογεῖ πὼς βρίσκεται σὲ δεινὴ θέση· τί νὰ πῆ ἢ νὰ πρωτοπῆ καὶ πὼς νὰ τὸ πῆ, χωρὶς τὸν κίνδυνο μὴν εἶναι λίγο ἢ λιγὸ ἢ ἄπρεπα εἰπωμένο· γιὰ τὴν ὁ Σίμων Καρᾶς δὲν εἶναι βουνὸ νὰ τ' ἀνεβῆς καὶ νὰ τὸ περπατήσεις, μῆτε πέλαγος νὰ τὸ διαβῆς καὶ νὰ τὸ περιπλεύσεις, μῆτε στοιχειὸ μῆτε ἄνθρωπος σὰν κι ἐμᾶς νὰ πᾶς κοντὰ καὶ ν' ἀντιμετρηθῆς μαζί του, νὰ τὸν γνωρίσεις ἀπ' τὴν καλὴ καὶ νὰ τὸ μολογήσεις. Ὁ Σίμων Καρᾶς εἶν' ἄλλος ἄνθρωπος·

ἄλλοιῶς ψηλὸς κι ἄλλοιῶς πλατὺς κι ἄλλοιῶς καλὸς κι ὠραῖος!

Τὸ μέγεθος αὐτὸ θέλησε νὰ μετρήσει, σὲ δεδομένη εὐκαιρία, καὶ ὁ μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος μὲ τούτα τὰ λόγια· «Ὁ Καρᾶς εἶναι μία προσωπικότης μεγάλων διαστάσεων. Πρῶτον, ὡς ἄνθρωπος εἶναι ἄριστος. Χαρακτήρ ἀδαμάντινος, ἐνθουσιώδης πατριώτης καὶ Ἑλλήν ἀκραιφνής... Ὁ Καρᾶς δὲν ὑπολείπεται, ὁμολογουμένως, τῶν μεγάλων δασκάλων τοῦ Γένους, ὅπως ἦταν οἱ δάσκαλοι ἐκεῖνοι κατὰ τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς».

Ὁ ἴδιος, ὁ τιμώμενος διδάσκαλος, προσφέρει τὴν δική του μονάδα μετρήσεως τοῦ ἑαυτοῦ του, ποὺ δὲν μποροῦμε νὰ τὴν παραβλέψουμε· «Κύριε Πρόεδρε, εἶπε στὸν Πρόεδρο τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν τὴν ἐσπέρα τῆς Παρασκευῆς 24ης Μαρτίου 1990, ὅταν ἐλάμβανε τὸν ἔπαινο

Ὁ ζηλωτὴς τῶν πατρῶων παραδόσεων κὺρ Σίμων Καρᾶς, ὁ διδάσκαλος, «ὁ κορδαλλὸς τῆς ἑλληνικῆς ὑπαίθρου».

καὶ τὸ βραβεῖον τῆς Ἀκαδημίας, ὅταν τῷ 1929 ἐκάμαμε τὸν Σύλλογο τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς. ἐδώσαμεν ὄρκον καὶ λόγον τιμῆς, νὰ μὴ δεχθῶμεν τιμᾶς, ἀξιώματα, θέσεις καὶ χρήματα· καὶ τὸν ἐτηρήσαμε μέχρι τοῦδε. Ὅμως διὰ τὸν κύριον Μπόννην (τὸν εἰσηγητὴν τῆς βραβεύσεως) πατοῦμε τὸν ὄρκον καὶ λόγον τιμῆς, καὶ δεχόμεθα τὸν ἔπαινον· ἀρκεῖ ἡ τιμὴ· τὰς δὲ 300.000 δραχμῶν τοῦ βραβεῖου, παρακαλοῦμεν ὅπως τὰς διαθέσητε, ἐξ ὀνόματός του, εἰς ἄλλων τὰς ἀνάγκας...».

Αὐτὰ ποὺ ξεπροβάλλουν ἐδῶ εἶναι λίγα ἀπ' τὰ παρακολουθήματα τοῦ ἀνδρός, ποὺ ἔφτασε,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 652 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

με την πολιότητα του γέροντος αλλά κι αυτήν την ανένδεια φιλοσόφου να διακρίνει την τιμή και ν' αποποιηθή το χρηματικό έπαθλο. Όλα τ' άλλα εξάγονται απ' το λιτό συναξάρι, που εύθως εδώ σπεύδω να παραθέσω, χωρίς καμιά προσπάθεια ώραϊσμού, αλλά ίσα-ίσα με την περισσή φροντίδα και έγνοια να είμαι αντικειμενικός και τὰ λεγόμενά μου να 'ναι έξακριβωμένα, και μη παραβλάψω με άμετροέπειες ή ύπερβολές ή παραλείψεις την εικόνα του προσώπου και του έργου του διδασκάλου Σίμωνος Καρά.

* * *

Ο Σίμων Καράς, μοναχοπαίδι του Ιωάννου και της Σπυριδούλας, γεννήθηκε κατά την πιθανότερη έκδοχή που ό ίδιος άσπάζεται, τόν 1903, παρά τόν 1905, όπως αναγράφεται στα Μητρώα και στην ταυτότητά του, στο χωριό Στροβίτσι, σημερινό Λέπρεο, της Όλυμπίας. Μετά τόν Δημοτικό τού χωριού του μαθήτευσε στο Γυμνάσιο της Κυπαρισσίας, όπου, ποιός ξέρει ποιά πνεύματα και νεύματα απ' την Όλυμπία κλώθηκαν μαζί με τόν ξείδωρο άέρα και φούσκωσαν τὰ στήθια του για να πρωτοφυτρώσει μέσα του ό ζήλος για τὰ ψαλτικά και τόν τραγούδι κι ή όρεξη να μάθει τή σημειογραφία τους. Η μόνη χάρη που ήθελα απ' τόν πατέρα' μου, όταν πήγα στο Γυμνάσιο στην Άρκαδία, — άφηγείται άπλά και λιτά —, ήταν να με πάει στον ψάλτη της Μητροπόλεως (στην Κυπαρισσία), Γεώργιος Καλογερόπουλος λεγόταν, για να μάθω. Στην Πάνω Χώρα, όμως, ήταν ένας παπά Στάθης (π. Ευστάθιος Λαμπρινόπουλος) ήταν και δάσκαλος. Και πήγα εκεί να μάθω. Ήμουν 12 χρονών. Ο παπας μ' ένθουσίασε πολύ, όμως. Πάσχα τού 1921, και για πρώτη φορά με έβαλε να ψάλω τόν 'Αναστάσεως ήμέρα', άριστερά, στο στασίδι τού άγιου Γεωργίου. Αυτή ήταν ή μουσική μου κατάρτιση».

Τόν 1921, τόν Φθινόπωρο, φτάνει στην Άθήνα κι έγγράφεται στη Νομική Σχολή, απ' την όποία σύντομα αποκόβεται, και βέβαια δέν παίρνει Πτυχίο. Τόν ίδιο χρόνο, 1921, προσπαθεί να μάθει «στοιχειωδώς», όπως λέει, βιολι στην τάξη τού Γεωργίου Χωραφά στο Ώδειο Άθηνών, και συχνάζει για λίγο στην Χορωδία τού Φιλοκλήτη Οίκονομίδη, κυρίως για τριβή στο σολφές, που όπως φαίνεται γρήγορα τόν αντιπάθησε κι άπομακρύνθηκε απ' τόν χώρο αυτόν. Τόν 1924 ίδρύει έναν εκκλησιαστικό χορό ψαλτών και τόν

1927 την όμώνυμη Σχολή του. Τόν 1929 ίδρύει τόν Σύλλογο προς διάδοσιν της Έθνικής Μουσικής, ό όποιος αναγνωρίζεται τόν 1930 ως «Σωματείο μη κερδοσκοπικού χαρακτήρος». Η Σχολή τού Συλλόγου, που εξέλιχτηκε σε Σχολή Έθνικής Μουσικής, αναγνωρίστηκε άργότερα, τόν 1937. Στις 29 Μαΐου τού 1932 όργανώνει και τελεί για πρώτη φορά, κι άδιάλειπτα από τότε μέχρι σήμερα, τόν Μνημόσυνο τών μαρτύρων της άλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως. Τόν 1937, μετατίθεται απ' τόν Υπουργείο Κοινωνικής Προνοίας, όπου είχε πρωτοπροσληφθή τόν 1921 (;) στο Υπουργείο Τουρισμού και Τύπου.

Η τοποθέτησή του αυτή πρέπει να θεωρηθή ως θεία επιδαψίλευση γιατί, νωρίς μετά τούς λαμπρούς πανελλαδικούς έορτασμούς της 4ης Αυγούστου 1939 στο Καλλιμάραρο Στάδιο, άποσπάσθηκε, με την εύνοια της Ειρήνης Νικολούδη, στο Ραδιόφωνο με τόν βαθμό τού Εισηγητού, με τόν όποιο και συνταξιοδοτήθηκε, και, χάρη σ' αυτή τή θέση του, άρχίζει τις έκπομπές στο Ραδιόφωνο και περιοδεύει την έλληνική ύπαιθρο συλλέγοντας τὰ τραγούδια και τούς σκοπούς τού τόπου μας. Άπ' τόν 1938 συμμετέχει στις έκπομπές τού Ραδιοφώνου και ή Χορωδία του. Οί έκπομπές αυτές διακόπτονται με άπαγόρευση «άπ' τόν γερμανό δικτάτορα τού Ραδιοφωνικού μας Σταθμού, παράφρονα ταγματάρχη Μπέκενχολντ, κατά την Γερμανοκρατία», όπως ό ίδιος μαρτυρεί, τόν καλοκαίρι τού 1941, για να έπαναληφθούν τόν 1945, με τόν γνωστό πια τίτλο «Έλληνικοί Άντίλαλοι». Η έκπομπή αυτή έχει την ιστορία της: τόν 1960 στο Ε.Ι.Ρ. τώρα, ξαναδιακόπτονται οί ήχογραφήσεις, γίνονται όμως άναμεταδόσεις απ' τόν άρχείο: τόν 1974 καταργούνται και οί άναμεταδόσεις: τόν 1981 ξαναρχίζουν οί άναμεταδόσεις απ' τόν Δεύτερο Πρόγραμμα της Έλληνικής Ραδιοφωνίας. Άνάμεσα σ' αυτές τις χρονολογίες, τόν 1946, πραγματοποιείται μιá σειρά έκπομπών με τίτλο «Για ν' αγαπήσωμεν την Έλληνική Μουσική», που όμως δέν ολοκληρώθηκε σε όλο τόν σχεδιασμένο φάσμα της.

Να γυρίσω λίγο πίσω, σ' ένα κατόρθωμα άπροσμετρήτων διαστάσεων: τόν 1939, ό Σίμων Καράς μεταβαίνει με τόν Λίνο Πολίτη, έπιμελητή τότε τού Τμήματος Χειρογράφων της Έθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, και τόν Μαρή Καλλιγά στην Κωνσταντινούπολη για φωτογράφιση τών πρωτογράφων κωδίκων της εξηγήσεως της βυζαντινής και μεταβυζαντινής μελοποιίας

εἰς τὴν κατὰ τὸ 1814 Νέαν Μέθοδον ἀναλυτικῆς σημειογραφίας τῶν διδασκάλων Χουρμουζίου καὶ Γρηγορίου. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἀπ' τὸν ἴδιο ὡς «ἀξιομνημόνευτος, —διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὰ πράγματα—, προσφορὰ τῆς τότε Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὴν μουσικὴν τέχνην καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἱστορίαν γενικώτερον». Σήμερα, καὶ μιλῶ τώρα ἐδῶ μὲ ἐλαφρῶς ἑλλειπτικὸ τρόπο, χαιρόμαστε πὺν κατέχουμε αὐτὸν τὸν ἀνεκτίμητο ἔθνικὸ θησαυρὸ ἐδῶ στὴν Ἀθήνα.

Στὶς 26 Δεκεμβρίου τοῦ 1950 ὁ Σίμων Καρᾶς νυμφεύεται, κατὰ τὸ βυζαντινὸ τυπικὸ στὸν περικαλλῆ βυζαντινὸ ναὸ τῆς ἱερᾶς μονῆς Δαφνίου, τὴν Ἀγγελικὴ Βατούγιου, ἀπ' τὴν νῆσο Ἰκαρία, τὴν σύντροφο ἀπὸ τότε τῆς ζωῆς του. Τὸ 1953 συμμετέχει στὸ Θ' Βυζαντινολογικὸ Συνέδριο στὴ Θεσσαλονίκη μὲ ἀνακοίνωση «Ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεία καὶ μεταγραφὴ τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων», γιὰ νὰ ἐγκαινιάσει μιὰ σειρά παρουσίας του, «μετὰ παρηγορίας», στὰ σημαντικώτερα συνέδρια ἢ ἄλλα ἐπίσημα βήματα δημοσίου λόγου, πάντοτε μὲ διαφοροτικὸ καὶ πάντως ἄκρως ἐνδιαφέρον θέμα, ἀπὸ ἀποψη μουσικολογικῆ, γιὰ τὴν παλαιογραφία καὶ τὰ γένη καὶ διαστήματα τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ἀρχαίας, βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ δημοτικῆς. Εἶναι, ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα, ἡ λαμπρὴ ὑπερτεσσαρακονταετία τῆς διδακτικῆς προσφορᾶς τοῦ διδασκάλου.

Ὁ ἄλλος σημαντικὸς σταθμὸς, γιὰ τὸν Καρᾶ ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα στὴν οἰκουμενικὴ τῆς διάστασι, εἶναι ἡ, χάρις στὴν χορηγία τοῦ Ἰδρύματος Φόροντ καὶ τὴν ἀνύσταχτη συνδρομὴ τῆς ὁμοζύγου του Ἀγγελικῆς καὶ τῆς βοηθοῦ του Μαρίας Βούρα, ἐναρξῆ, τὸ 1972, τῶν ἐπὶ τόπου ἠχογραφήσεων δημοτικῶν τραγουδιῶν σὲ διαφορὲς περιοχῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ κυκλοφόρησής τους σὲ δίσκους γραμμοφώνου (ἢ καὶ κασέτες μαγνητοφώνου καὶ τελευταῖα καὶ Compact Disc). Τριαντατέσσερις δίσκοι χαραχτήκαν καὶ κυκλοφόρησαν σὲ χιλιάδες ἀντίτυπα ὡς τώρα, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸν κόσμον ὅλο. Μεταξὺ αὐτῶν πέντε δίσκοι ἀφοροῦν σὲ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, τὴν ὁποία ψάλλει ἡ μικτὴ Χορωδία τοῦ Συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς.

Καὶ τὸ συναξάρι συνεχίζει· δὲν τελειώνει ἐδῶ. Ὑπάρχουν πολλοὶ ἀκόμα ἄθλοι καὶ κατορθώματα, πὺν θέλουν τὶς δικές τους σελίδες νὰ

γραφοῦν καὶ δικαιοῦνται τῆ δική τους διήγησι. Ὁ χρόνος ὅμως δὲν ἐξαρκεῖ νὰ πορευτοῦμε, μὲ συνοδίτη τὸν ἴδιο τὸν Καρᾶ, στὰ συνέδρια, ὅπου κι αὐτὸς μὲ τὸν δικὸ του τρόπο, πάλαιψε «στὰ μαρμαρένια ἀλώνια» μὲ τοὺς ξένους μουσικολόγους γιὰ τὸ καίριο θέμα τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας τῆς σημειογραφίας· ἢ νὰ καθίσουμε σὲ μιὰ ἀπ' τὶς τάξεις τῆς Σχολῆς του, τῆς Σχολῆς τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς, νὰ ἀκούσουμε γιὰ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, γιὰ τὸ τυπικὸ καὶ τὴν ὑμολογία τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, γιὰ τὴν παράδοσι τῆς ψαλτικῆς καὶ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, γιὰ τὸν μέγα κίνδυνον τῆς ἀλλοιώσεως καὶ τῆς ἀλλοτριώσεώς μας· ἢ ν' ἀπλώσουμε τὰ χέρια καὶ νὰ πάρομε καὶ νὰ ὀσφρανθοῦμε καὶ κοιτάξουμε κάποιον ἀπ' τὰ ἑκατὸ τόσα χειρόγραφα τῆς σπουδαιότατης Βιβλιοθήκης τοῦ ἢ κάποια λύρα ἢ λαγούτο ἢ φλογέρα ἢ ἀκόμα κάποια παλαιοκαιρικὴ φορεσιά, ἀπ' αὐτὸν ἢ τὸν ἄλλο τόπον τῆς πατρίδας μας πὺν μὲ φροντίδα καὶ στοργὴ συγκέντρωσε στὸ Μουσεῖο του· ἢ νὰ τὸν παρακαλέσουμε νὰ ξεδιπλώσει κάποιον μελοποίημα δικὸ του, ἀπ' τὰ πολλά, τόμους ὀλόκληρους, καὶ τὸν δοῦμε μὲ τὶς χαρακτηριστικῆς χειρονομίες νὰ ψάλλει καὶ νὰ συμψάλλουμε μαζί του, ὅσο τὸ μποροῦμε...

Ἄλλ' ὅσο κι ἂν ἡ κλεψύδρα ἔφτασε στὶς τελευταῖες τῆς σταλαγματιές, πρέπει δυο-τρία πράγματα ἀκόμα νὰ εἰπωθοῦν.

Ὁ πλούσιος ἀμητὸς τῶν ἠχογραφήσεων ἑλληνικῶν τραγουδιῶν, πὺν ἀπόκειται στὸ Ἀρχεῖο τοῦ Σίμωνος Καρᾶ, ἀπαρτίζεται ἀπὸ περίπου, γιὰ τὴν στοργυλοποίησι, 20.000 τραγούδια. Ἐπιλογῆς ἀπ' αὐτῆς τὶς ἠχογραφήσεις, μαζί μὲ ἀναπλάσεις μὲ τὴν Χορωδία του, ἀπαρτίζουν τὴν σειρά «Ἑλληνικοὶ Ἀντίλαλοι», 263 ἀκριβῶς μαγνητοταινίες. Κι εἶναι καταγραμμένα μὲ τὴν ἑλληνικὴ σημειογραφία μας σὲ 19 τόμους τῶν 400 σελίδων, ἔτοιμα πρὸς ἔκδοσι δημοτικὰ τραγούδια ἀπὸ διαφορὲς περιοχῆς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ διδασκαλία τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς γνώρισε μὲ τὴν ὀλοκληρωμένη πολύτομη Μέθοδο τοῦ Σίμωνος Καρᾶ τὴν ἀναγωγὴ τῆς στὸ πρωτότυπο καὶ στὶς σωστῆς τῆς διαστάσεις. Πράγματι, ἐπιτεύχθηκε μιὰ τομὴ καὶ θεώρησι τῶν μουσικῶν πραγμάτων ἀπὸ αὐθεντικὴ ἑλληνικὴ ἀποψη, ὅπως ὑπαγορεύουν οἱ θεωρητικῆς συγγραφῆς τῶν ἑλλήνων, στὸν μακροβιώτερον μουσικὸ πολιτισμὸ τῆς οἰκουμένης, τὸν ἑλληνικόν· ἀρχαῖο, βυ-

ζαντινό, μεταβυζαντινό, νεώτερο. Ἡ Πολυμέθοδος ἀποτελεῖται ἀπὸ 8 ἐκδεδομένους ἤδη τόμους καὶ ἄλλους 8 ἀνέκδοτους.

Ἐνα ἀπ' τὰ ἀγαπητὰ παλαισμάτα τοῦ Καρᾶ εἶναι ἡ πεισματώδης ἀντιφωνία μὲ τοὺς ξένους μουσικολόγους στὸ θέμα τῆς ὀρθῆς ψαλωδῆσεως ἄρα καὶ μεταγραφῆς τῶν μελῶν τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν μελουργῶν. Δὲν εἶχε ιδιαίτερες σχέσεις μὲ κανένα ξένο μουσικολόγο, παρὰ μόνο καὶ γιὰ λίγο μὲ τὸν δανὸ —μακαρίτη τώρα— Γιόργεν Ρῶστεδ, πού τὸν ἀποκαλοῦσε «συμπέθερο», λόγῳ τοῦ συμπεθεριάματος τῶν βασιλικῶν οἰκογενεῶν Ἑλλάδος καὶ Δανίας. Εὐτύχησα νὰ εἶμαι ὁ ἐνδιάμεσος δεσμὸς αὐτῆς τῆς σχέσεως καὶ νὰ συμβάλω στὴν προσέγγιση καὶ τὴν ἀπαρχὴ κάποιας κατανοήσεως, ἀπ' τὴν πλευρὰ τῶν ξένων, τοῦ προβλήματος τῆς ἐξηγήσεως τῆς σημειογραφίας, μὲ τὴν παρουσίαση καὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ Καρᾶ, ὅπως διατυπώνονται στὴν ἀνακοίνωσή του στὸ Θ' Βυζαντινολογικὸ Συνέδριον τῆς Θεσσαλονίκης «Ἡ ὀρθὴ ἐρμηνεῖα καὶ μεταγραφὴ τῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων», σὲ μιὰ σειρὰ σεμιναριακῶν μαθημάτων τὸ 1969 στὴν Κοπεγχάγη. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλο καὶ δὲν μπορεῖ κἄν νὰ θιγῆ ἐδῶ τώρα.

Ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ τονισθῆ, πάντως εἶναι ὅτι ὁ Σίμων Καρᾶς, ὅπως καὶ ὁ ἄλλος μεγάλος δάσκαλος τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς, πού τιμᾶται ἰσάξια καὶ ἀξιοχρέως ἀπόψε, ὁ Πρωτοψάλτης τῶν Ἀθηνῶν κύριος Σπύρος Περιστερῆς, γεμίζουν ὄλον τὸν κ' αἰῶνα μας. Εἶναι, καὶ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος, ἀπὸ ἐκείνους πού σημαδεύει ὁ Θεὸς καὶ τοὺς σφραγίζει μὲ μιὰ δωρεὰ γιὰ νὰ ἐπιτελέσουν τὸ ἔργο του, κάθε φορὰ. Κι ὁ Σίμων Καρᾶς εἶπε ἴδου ἐγὼ· καὶ αὐτὴ ἡ συναίσθησις, μαζί μὲ τὴν ἰδιοτυπία τοῦ χαλκεμένου αὐτοδίδακτα χαρακτήρου του, τὸν ἔκανε μονήρη, ὡς σκύμνο λέοντος πού διάλεξε καὶ φυλάει τὴν μονὴ του καὶ εὐκόλα, καὶ ἴσως κατὰ χρέος, βρυχᾶται καὶ ψέγει καὶ εἰρωνεύεται καὶ ἀνακαλεῖ καὶ νουθετεῖ καὶ προφητεύει·

«Τὴν ὥρα καθ' ἣν ἐπιστήμονες ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ κόσμου ἀσχολοῦνται μὲ τοὺς κώδικας καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς — τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς εἰς τὸ πεδῖον τὸ θρησκευτικόν — ἐρήμην ἡμῶν, ἡμεῖς ἀσχολούμεθα μὲ μινωράκια καὶ προμο-σεγοντάκια· μὲ μουσικὸς ἐξευρωπαϊσμοὺς καὶ ἐκουχρονισμοὺς· μὲ φαιδρότητας καὶ κοσμικότητας ἐν τῇ θείᾳ

λατρεία. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον τῶν μουσικῶν ἐκλεβαντισμῶν, μακάριοι ὅσοι κρατήσουν τὴν ἀρχαιοελληνικὴν καὶ βυζαντινὴν μουσικὴν παράδοσιν ἀνόθευτον καὶ ἀμόλυντον, διὰ νὰ τὴν παραδώσουν ἀδιάφθορον εἰς τὰς ἐπερχομένας ἑλληνικὰς γενεάς. Μίαν ἡμέραν ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ἡ πατρις, ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη θὰ τοῖς χρεωστῶσι μεγάλην χάριν».

Ἴσως νὰ περιαντολογεῖ ἐδῶ ὁ διδάσκαλος καὶ νὰ ἐπιζητεῖ τὴν αὐτοδικαίωση· ἀλλ' ὄντως τοῦ χρεωστοῦμε «μεγάλην χάριν». Καὶ σὲ ἀναγνώριση, ἀκριβῶς, τῆς προσφορᾶς τοῦ Σίμωνος Καρᾶ τὸ Τμήμα Μουσικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐγείρει, κατὰ τὸ ἀρχαῖο ἔθος, καὶ τὸν δικό του ἀνδριάντα, πλάι στοὺς ἄλλους, νὰ κοσμεῖ τὴν λεωφόρο τῆς μουσικολογικῆς γνώσεως καὶ νὰ ἰθύνει τὰ διαβήματα τῶν νέων πού θὰ ἐπιποθήσουν νὰ διαβοῦν αὐτὸν τὸν κατάσκοιο δρόμο.

Φιλόμουση ὁμήγουρη·

Αὐτὸς ὁ τόπος ὁ καλός, ὁ θεόκαλος καὶ ἡλιοπερίχυτος, μὲ τὰ πολλὰ ψηλὰ βουνά, τὰ πάμπολλα περγιάλια, μὲ τίς στεριές καὶ τὰ νησιά, τὴ θάλασσα, τὸν ἥλιο, θαρρεῖς καὶ εἶναι ἓνα ἠχεῖο ἀπέραντο, ἓνα τρανὸ λαγοῦτο, πῆς, καὶ ὅπου καὶ ἂν εἶσαι, ὅπου καὶ ἂν πᾶς θ' ἀγγίξεις μιὰ χορδή του καὶ αὐτὴ θὰ σοῦ καταγλυκάνει τὴν ἀκοή «ὡς αὔρα λεπτῆ»· τραγοῦδι ἢ ψάλμα ἢ θρηῆνος εἶναι αὐτό, ἀδιάφορο. Μακάριοι ὅσοι πατοῦν καὶ περνοδιαβαίνουν αὐτὴν τὴν χώρα, τὴν μικρὴ τὴν μεγάλη, τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐνωτίζονται τίς φωνές τῶν ἀνέμων καὶ τῶν κυμάτων τῶν πολλῶν πού ἀέναα καὶ ἀνέκαθεν τὴν χτυποῦν καὶ τὴν δονοῦν καὶ τὴν κάνουν νὰ σκιρτᾷ καὶ νὰ ὀρθώνεται, ὡσανὺ νὰ σέρνει τὸν χορό, λαμπρὴ καὶ λυγερή, μὲ νεόκοπο πάντα κάλλος. Κι ὁ Σίμων Καρᾶς εἶναι ἓνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μακάριους, πού θέλησε καὶ μόχθησε καὶ ἔσκυψε καὶ ἔμαθε καὶ μπόρεσε νὰ ἐνωτισθῆ καλὰ τοὺς μυστικὸς ἤχους καὶ τοὺς ὑπερήχους τῆς ἑλληνικῆς γῆς, καὶ ὅσων τὴν πάτησαν καὶ τὴν πατοῦν τούτῃ τῇ γῇ, ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ.

(Συνεχίζεται)

(Ἐπιμέλεια Γ. Θ. Στάθης)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. Πρωτ. 2426
 Διεκπ. 898

Άθήνησι τῆ 31.7.1996

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ
 τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ: Κοινοποιήσις ἀποφάσεων Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων.

Κατόπιν τῆς ἀπὸ 7.12.1988 ἀποφάσεως τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ κοινοποιήσεως ὑμῖν τῶν ἐκάστοτε τελεσιδίκων, ὀριστικῶν καὶ ἀμετακλήτων ἀποφάσεων τῶν Συνοδικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων, γνωστοποιούμεν ὅτι:

1. Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 8/1996 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ὁ Ἱεροδιάκονος Σάββας Σιδηρόπουλος τοῦ Σάββα, κληρικὸς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σιδηροκάστρου, ἀπηλλάγη ἔνεκεν ἀμφιβολιῶν τῆς κατ' αὐτοῦ κανονικῆς κατηγορίας.

2. Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 9/1996 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ἐπεβλήθη ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι εἰς τὸν Πρεσβύτερον Ἀβραάμ Κεμεντζίδην τοῦ Ἀποστόλου, κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερρών καὶ Νιγρίτης, ἡ ποινὴ τῆς καθαιρέσεως ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς Ἱερωσύνης ὑπουργήματος καὶ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτοῦ εἰς τὴν τάξιν τῶν λαϊκῶν.

3. Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 3/1996 ἀποφάσεως τοῦ Δευτεροβαθμίου διὰ Πρεσβυτέρους, Διακόνους καὶ Μοναχοὺς Συνοδικοῦ Δικαστηρίου, ἐπεκυρώθη ἡ δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθμ. 7/1996 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου ἐπιβληθεῖσα ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι εἰς τὸν Πρεσβύτερον Νέστορα Παπᾶ τοῦ Ἰωάννου, Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος, ποινὴ τῆς διетуῶς ἀργίας ἀπὸ πάσης Ἱεροπραξίας δίχα στερέσεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ.

Αἱ ἀνωτέρω ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων κατέστησαν τελεσιδικοί, ὀριστικοὶ καὶ ἀμετάκλητοι, συνφθὰ ταῖς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 151 τοῦ Νόμου 5383/1932 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ Αὐτῶν διαδικασίας» ὡς τίθενται καὶ ἰσχύουσι κατὰ τὰ σαφῶς ὀριζόμενα ὑπὸ τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 44 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνὸς

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. Πρωτ. 2464
 Διεκπ. 905

Άθήνησι τῆ 1.8.1996

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς τὴν Ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καὶ
 τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γνωστοποιεῖται ὑμῖν ἀρμοδίως ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 64/3.4.1996 Πράξεως τῆς ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων διὰ τὴν κρίσιν τῆς καταλληλότητος τῶν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Πρωτοβαθμίου καὶ Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως κυκλοφορούντων περιοδικῶν, τὸ παρὰ τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῆς ἀγωγῆς τῆς Νεότητος ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «ΝΕΑΝΙΚΟΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ» συμπεριελήφθη εἰς τὸν καταρτισθέντα κατάλογον ἐλευθέρας διανομῆς καὶ κυκλοφορίας διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α' βαθμίου καὶ Β' βαθμίου Ἐκπαιδεύσεως.

Ἐντολῇ καὶ ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Διαυλείας Δαμασκηνὸς

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΜΕ ΘΕΜΑ**«Κωνσταντίνος Οικονόμος ὁ ἐξ Οικονόμων»***

Ἡ δ. Δημακοπούλου, ἐν συνεχείᾳ, ἀφοῦ ἀνεφέρθη εἰς τὸν ρόλον τῶν Βρεταννῶν σχετικῶς μὲ τὸ Αὐτοκέφαλον, ὑπεγράμμισεν ὅτι ἀπὸ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἢ μὲν Γαλλία παρέρμενε μᾶλλον θεατῆς, ἢ δὲ Ρωσία ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν πρεσβευτὴν Γαβριὴλ Κατακάζη προκειμένου νὰ ἐνεργήσῃ πᾶν ὅ,τι θὰ συνέβαλεν εἰς τὴν μα-

θόδοξος Ἐκκλησία. Ὑπεγράμμισεν ἀκόμη ὅτι βασικὴ πηγὴ διὰ τὴν διερεύνησιν τῶν σχέσεων αὐτῶν Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας παραμένει, μέχρι καὶ σήμερον τὸ ἔργον τοῦ Κ. Οικονόμου «Τριακονταετηρίς».

Ἰδιαιτέρως ἀνεφέρθη ὁ κ. Μανίκας εἰς τὸ Γ' Μέρος αὐτοῦ τοῦ ἔργου τοῦ Κ. Οικονόμου, ὅπου ἡ ἀναίρεσις τῆς ἐπιχειρηματολογίας τῶν Μάουερ - Φαρμακίδου.

Ἀφοῦ, τέλος, ὑπεγράμμισε τὰς θέσεις τοῦ Κ. Οικονόμου ὡς πρὸς τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας, ἐτόνισεν ὅτι ὁ Κ. Οικονόμος καὶ μαζί του αἱ παραδοσιακαὶ δυνάμεις ἐκέρδισαν μὲν τὴν μάχην τοῦ Αὐτοκεφάλου, ἠττήθησαν ὅμως εἰς τὸ μέτωπον τοῦ ζητήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Μακροχρονίως ὅμως ἀπεδείχθη ὁ οὐσιαστικὸς νικητὴς ἐπειδὴ κατώρθωσε νὰ ἀνασκευάσῃ μόνος αὐτὸς μὲ ἀπόλυτον ἐπιτυχίαν καὶ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν θεωρητικὴν βᾶσιν τοῦ ὄλου πολιτικοκρατικοῦ συστήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Διὰ τοῦτο ἡ ἀξία τοῦ ἔργου του ἔχει διαχρονικὸν χαρακτῆρα, ἀφοῦ καὶ σήμερον δύναται νὰ θεωρηθῇ σταθερὸν σημεῖον ἀναφορᾶς καὶ ἀστείρευτος πηγὴ ἐπιχειρημάτων δι' ὅσους θέλουν νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν βελτίωσιν τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ τελευταία εἰσήγησις τῆς Α' Συνεδρίας ἦτο τοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου - Δικηγόρου κ. Νικολάου Ἀντωνοπούλου, τῆς ὁποίας τὸ θέμα ἦτο «Ὁ ὄρκος τῶν Κληρικῶν καὶ ὁ Κ. Οικονόμος».

Εἰς τὴν εἰσήγησίν του αὐτὴν ὁ κ. Καθηγητὴς ἀνεφέρθη εἰς τὸ γεγονὸς τοῦ 1848 ὅτε ἐναγόμενος ὁ Κ. Οικονόμος ἤρνήθη νὰ ὀρκισθῇ καὶ ἠξίωσε νὰ βεβαιώσῃ εἰς τὴν ἱερωσύνην του τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων.

Ἀκολούθως ἔκαμε λόγον διὰ τὰς σχετικὰς ἐγκυκλίους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1840, ἢ ὅποια ἀπηγόρευεν εἰς τοὺς κληρικούς νὰ ὀρκίζονται, καὶ εἰς τὴν ἐγκύκλιον τοῦ 1848, ἢ ὅποια ὠρίζεν ὅτι ὁ ὄρκος δὲν εἶναι ἐνάντιος εἰς τὴν ἱερὰν θρησκείαν, δι' ὃ καὶ δὲν τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τοῦ κ. **ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΜΠΟΥΓΑΤΣΟΥ**

Γεν. Γραμμ. «Ἰδρύματος Νεοελληνικῶν Σπουδῶν»

ταίωσιν τῆς ἀντικανονικῆς ἀποσπάσεως τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον.

Ἐν τέλει ἡ δ. Δημακοπούλου ὑπεγράμμισεν ὅτι τὰς θέσεις τοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ δογματικῆς καὶ κανονικῆς ἀπόψεως ἀνέλαβε νὰ ὑποστηρίξῃ ὁ Κ. Οικονόμος. Ἡ προσωπικότης δὲ τοῦ Κ. Οικονόμου δὲν ἐπιτρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἐκινήθη ὑπὲρ τρίτων ὡς ἠθέλησαν οἱ ἀντίπαλοί του νὰ παρουσιάσουν. Ἐβλεπε τὰ πράγματα ἀπὸ θεολογικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς σκοπιᾶς καὶ ὄχι ἀπὸ διπλωματικῆς. Αἱ προσπάθειαι του δὲ ἐτελεσφόρησαν μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου τοῦ 1850.

Τρίτη εἰσήγησις τῆς Α' συνεδρίας τοῦ Συνεδρίου ἦτο τοῦ κ. Κωνσταντίνου Μανίκα, ἐπιστημονικοῦ Συνεργάτου τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, τὸ θέμα τῆς ὁποίας ἦτο «ὁ Κ. Οικονόμος καὶ ἡ διαμόρφωσις τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας στὴν ἐποχὴ του».

Εἰς τὴν εἰσήγησίν του αὐτὴν ὁ κ. Μανίκας ἐτόνισε, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι, ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Κ. Οικονόμος, τὸ ὄλον ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα εἶχε περιέλθει εἰς τὴν χειροτέραν καμπήν, τὸ δὲ Αὐτοκέφαλον συνεδιάσθη μὲ τὴν παράλληλον θεσμοθέτησιν ἐνὸς νέου συστήματος σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας.

Ἀκολούθως ἀνεφέρθη ὁ Εἰσηγητὴς εἰς ἄρθρα τῆς διακηρύξεως τοῦ 1833, ὅπου διαπιστώνεται τὸ πλέον ἄκρατον πολιτικοκρατικὸν καθεστῶς τὸ ὅποῖον εἶχε γνωρίσει μέχρι τότε ἡ Ὁρ-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 660 τοῦ ὑπ' ἀρ. 14 τεύχους.

Προσέτι ἀνεφέρθη εἰς σχετικὰς ἀντιδράσεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου, ἀλλὰ καὶ ἄλλων κατὰ τοῦ Οἰκονόμου, εἰς τὴν πλουσίαν σχετικὴν συγγραφικὴν παραγωγὴν ὑπὸ τῶν Οἰκονόμου - Φαρμακίδου - Εὐθυβούλη καὶ ὑπὸ μεταγενεστέρων ὡς τοῦ Ἀντωνιάδου, Ἀνδρούτσου καὶ τοῦ Ράμμου τὸ 1948. Δὲν παρέλειψε δὲ ὁ κ. Ἀντωνόπουλος νὰ ἀναφερθῆ καὶ εἰς προηγούμενον γεγονός σχετικὸν μὲ τὸν ὄρκον τῶν Κληρικῶν, εἰς τὴν ἀναφορὰν δηλ. δύο κληρικῶν πρὸς τὸν προϊστάμενον αὐτῶν, τὸν Ἐλέας Παῖσιον, οἱ ὅποιοι ἀνέφερον ὅτι ἐξηναγκάσθησαν ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τοῦ Δικαστηρίου νὰ ὀρκισθοῦν, καθὼς καὶ εἰς σχετικὰς γνωμοδοτήσεις τοῦ Ἰωάννου Γεννατὰ καὶ Χρυσογέλου.

Κατέληξε δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ θέμα τοῦ ὄρκου γενικῶς καὶ εἰδικώτερον τῶν Κληρικῶν, ὡς τὸ ἔθεσεν ὁ Ἰωάννης Γεννατὰς καὶ ὁ Κ. Οἰκονόμος ἀργότερον, εὔρεν τὴν λύσιν του καὶ εἰς τὴν σύγχρονον Νομοθεσίαν καὶ τὸ Σύνταγμα καὶ ἀντιμετωπίσθη ὡς πρόβλημα ἐλευθερίας θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

* * *

Μετὰ σχετικὸν διάλειμμα ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς Β' Συνεδρίας τοῦ Συνεδρίου, μὲ Πρόεδρον τὸν κ. Ἰωάννην Παναγόπουλον, Πρόεδρον τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν.

Πρώτη εἰσήγησις ἦτο τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἐμμανουὴλ Κωνσταντινίδου, μὲ θέμα «Τὸ Σχέδιον Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας διὰ τοὺς Ἑλληνας» τοῦ Κ. Οἰκονόμου πρὸς τὸν Ἰ. Καποδίστριαν.

Ὁ κ. Καθηγητὴς ἀφοῦ ἐτόνισεν ὅτι πρόκειται περὶ πραγματείας ἐπιστημονικῆς, ἀνέφερεν ὅτι τὸ Σχέδιον αὐτὸ περὶ ἰδρύσεως ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας ἢ Σχολείου πρὸς μὀρφωσιν τοῦ Κλήρου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγράφη τὸ 1827, κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰ. Καποδίστρια, πρὸς τὸν ὅποιον ὁ Κ. Οἰκονόμος τὸ ἀπέστειλε τὸ 1828. Τὸ Σχέδιον αὐτὸ διέγραφε πλῆρες σύστημα ἱερατικῆς καὶ θεολογικῆς παιδεύσεως καὶ μορφώσεως, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Ρωσικῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν.

Ἡ ἴδρυσις τοῦ πρώτου ἐκκλησιαστικοῦ Σχολείου, ὑπεγράμμισεν ὁ κ. Κωνσταντινίδης, ἀπὸ τὸν Ἰ. Καποδίστριαν εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς εἰς τὸν Πόρον, ἐστηρίχθη, ὡς

πρὸς τὸν τρόπον λειτουργίας του, εἰς τὸ Σχέδιον αὐτὸ τοῦ Κ. Οἰκονόμου.

Ἀκολουθῶς ὁ Εἰσηγητὴς ἀνεφέρθη εἰς τὰ ἐπι μέρους κεφάλαια τοῦ Σχεδίου. Εἰδικώτερον, ὡς πρὸς τὰ προσόντα τῶν ὑποψηφίων πρὸς φοίτησιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἀνέφερεν ὅτι πρέπει αὐτοὶ νὰ ἔχουν «καρδίαν χρηστὴν καὶ διάθεσιν ἐκ φύσεως ἐπιρρεπὴ πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ πρὸς θεοσέβειαν εὐθετον καὶ ἀκλινῆ».

Ἀνεφέρθη ἐπίσης εἰς τὸ Β' καὶ Γ' κεφ. τοῦ Σχεδίου, ὅπου γίνεται λόγος ἀντιστοίχως περὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς Σχολείοις «παιδομαθείας» καὶ περὶ τῆς ἐν τοῖς Γυμνασίοις «παιδομαθείας» τῶν μελλόντων νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ ἰδίως περὶ Γυμνασίου Ἐκκλησιαστικοῦ.

Τέλος, ἀφοῦ ὑπεγράμμισε τὰ ὅσα ὁ Κ. Οἰκονόμος περιλαμβάνει εἰς τὸ Σχέδιον αὐτὸ περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας, περὶ τοῦ τόπου καὶ τρόπου κατασκευῆς τοῦ σχετικοῦ κτιρίου, περὶ τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς τῶν μαθητῶν, περὶ τῶν διδασκομένων μαθημάτων, δι' ἕκαστον ἔτος σπουδῶν, περὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Ἀκαδημίας, ἰδιαίτερος ἀνεφέρθη εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ Κυβερνήτου, τοῦ Ἀρχηγοῦ δηλ. τῆς Ἀκαδημίας, τοῦ Πνευματικοῦ καθὼς καὶ τοῦ Οἰκονόμου, εἰς τὴν ἰκανότητα τῶν ὁποίων ἐστηρίζετο ἡ καλὴ λειτουργία τῆς Ἀκαδημίας.

Δευτέρα εἰσήγησις τῆς Β' Συνεδρίας τοῦ Συνεδρίου ἦτο τοῦ Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Πρωτοπρεσβυτέρου Γεωργίου Μεταλληνοῦ, τῆς ὁποίας τὸ θέμα ἦτο «Ὁ Κ. Οἰκονόμος ἐναντι τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ».

Ὁ π. Γεώργιος Μεταλληνὸς εἰς τὴν εἰσήγησίν του ἀνέφερεν ὅτι ὁ Κ. Οἰκονόμος καὶ ὁ Κοραῆς δὲν συνητήθησαν ποτέ. Ὅμως, τῆ συστάσει τοῦ Κοραῆ, ὁ Κ. Οἰκονόμος διωρίσθη Διδάσκαλος εἰς τὸ Φιλολογικὸν Γυμνάσιον τῆς Σμύρνης, σχολεῖον τὸ ὅποιον ἐξέφραζε τὰς ἀπόψεις τοῦ Κοραῆ. Κατόπιν ὑπεγράμμισε τὴν ἀρνητικὴν συμπεριφορὰν τοῦ Κοραῆ καὶ τῶν ὀπαδῶν του ἐναντι τοῦ Κ. Οἰκονόμου.

Τὸ ἀντικοραϊκὸν πνεῦμα τοῦ Κ. Οἰκονόμου ἐμφανίζεται τὸ πρῶτον εἰς τὸ ἔργον του «Περὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν τῆς Ἐκκλησίας βαθμῶν», τὸ 1835, ὅπου χαρακτηρίζει τὸν Κοραῆ «περικλεῆ ἱατρὸν» καὶ ὄχι ἱατροφιλόσοφον, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἀργότερον εἰς ἄλλον του ἔργον «Σωνίτης προσκυνητῆς» τὸ 1850.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

«Ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸν Χριστιανισμόν»

Εἰς τὰς πρώτας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» δημοσιεύεται Διακήρυξις τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν τῇ ὁποίᾳ τονίζονται εὐσυνόπτως τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὴν τακτικὴν Συνέλευσιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας (1-4 Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.) γενομένου καὶ πάλιν λόγου περὶ τῶν ἀνευθύνων ἰσχυρισμῶν, ὅτι δῆθεν τινὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποτελοῦν μέλη τῆς Μασσωνίας,

Ἄσυντονα καὶ ἐνυπογράφως διακηρύσσομεν:

α) ἐνστερνιζόμεθα καὶ ἐπιβεβαιούμεν τὰς κατὰ τῆς Μασσωνίας, ὡς παγανιστικῆς θρησκείας, ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῶν ἐτῶν 1933 καὶ 1972, κατ' ἀκολουθίαν δὲ

β) οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἔχει οἰανδήποτε σχέσιν μὲ τὸν Μασσωνισμόν, τὸν ὁποῖον ἀνεπιφυλάκτως καὶ πάλιν καταδικάζομεν ὡς ἀντίχριστον σύστημα».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἰσχύουν καὶ σήμερον αἱ ἐν τῇ σχετικῇ «Πράξει» τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τοῦ 1933 διατυπωθεῖσαι παραινέσεις, καθ' ἃς «οἱ τυχόν ἐμπλακέντες εἰς τὴν μύησιν τῶν μασσωνικῶν μυστηρίων δέον τοῦ λοιποῦ ν' ἀπόσχωσι πάσης ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς μασσωνικὰς στοὰς καὶ ἐργασίας, βέβαιοι ὄντες, ὅτι οὕτω ἀνανεοῦσιν ἀσφαλῶς τοὺς πρὸς τὸν ἕνα Κύριον καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, ἐξ ἀγνοίας καὶ κακῆς τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως, ὑποχალασθέντας δεσμούς. Τοῦτο ἰδίως ἀπεκδέχεται μετὰ πολλῆς τῆς στοργῆς ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος παρὰ τῶν μυστῶν τῶν στοῶν, πεποικηθῆναι ὅτι οἱ πλείστοι αὐτῶν ἐδέξαντο τὴν τεκτονικὴν μύησιν οὐχὶ ἐν ἐπιγνώσει ὅτι δι' αὐτῆς μεθίστανται εἰς ἄλλην θρησκείαν, ἀλλ' ὅλως τούναντίον, ἐξ ἀγνοίας, νομίζοντες, ὅτι οὐδὲν τὸ ἀντιπῆλον εἰς τὴν Θρησκείαν τῶν πατέρων αὐτῶν συνετέλουν». Ἐξ ἄλλου τὰ πιστὰ τέκνα τῆς Ἐκκλησίας προσκαλοῦνται, ἵνα «ἐν χριστιανι-

κῇ ἀγάπῃ καὶ ἀπὸ καρδίας εὐχωνται, ὅπως ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, “ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ” (Ἰωάν. δ', 6) φωτίσῃ καὶ ἐπιστρέψῃ τοὺς ἐξ ἀγνοίας πλανηθέντας».

«Ὁ κατ' ἐξοχὴν φρουρὸς καὶ φύλαξ τῆς Ἀποστολοπαραδότου πίστεως»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, κατὰ τὸν βαρυσήμαντον χαιρετισμόν, τὸν ὁποῖον ἀπηύθυνε τὴν 15ην Σεπτεμβρίου ἐ.ἔ. πρὸς τοὺς ἐπισκεψαμένους αὐτὸν ἐκπροσώπους τῶν «Lions» (Λαίονες) Ἑλλάδος καὶ Κύπρου, ἐτόνισε λίαν εὐγλώττως, μετὰ παρησιᾶς καὶ πατρικῆς ἀγάπης, τὰ ἑξῆς: «Δεχόμεθα εἰς τὸν φιλόξενον τοῦτον τόπον πάντα ἄνθρωπον ὁποθενδήποτε ἐρχόμενον μετ' ἀγάπης· μετ' ἀγάπης Χριστοῦ· πρόθυμοι, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ ὑπακοὴν εἰς Χριστὸν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ νύψωμεν.

»Τοῦτο ὅμως οὐδόλως σημαίνει, ὅτι ἀποδεχόμεθα καὶ τὰ φρονήματα καὶ πιστεύματα παντὸς ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ὑποδεχόμεθα ἐν τῇ πρὸς πάντας ὀφειλομένῃ ἀγάπῃ καὶ τιμῇ.

»Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν φρουρὸς καὶ φύλαξ τῆς Ἀποστολοπαραδότου πίστεως. Ἀνεκαθεν ἐδιαφοροποιεῖτο καὶ διαφοροποιεῖται ὀξέως πρὸς τὰς κάθε εἴδους ψευδωνίμους “διαφωτιστικὰς” ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι ὑποβιβάζουν συγκρητιστικῶς τὸν Κύριον τῆς δόξης Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἕνα ἐκ τῶν πολλῶν διδασκάλων τοῦ κόσμου, μὴ ὁμολογοῦσαι αὐτὸν μόνον Ἅγιον, μόνον Κύριον, μόνον Θεὸν καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου, μόνον Καθηγητὴν καὶ Διδάσκαλον τῆς ὑγιοῦς θεογνωσίας.

»Ἀκούομεν περὶ ὑμῶν, ὡς συλλόγου, ὅτι ἐμφορεῖσθε ἀπὸ θρησκευτικῶς συγκρητιστικῶς ἀρχῆς, θεωροῦντες καὶ ὑμεῖς ὡς καὶ ἄλλαι συγγενεῖς τῇ ὑμετέρᾳ Ἐνώσει καὶ Ὁμάδῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐχὶ Κύριον τῆς δόξης, ἀλλὰ ἴσον καὶ ἀνάλογόν τι πρὸς τοὺς φημιζομένους ὡς τάχα μεγάλους ἠθικοθρησκευτικούς διδασκάλους τῶν διαφόρων ἐθνῶν.

»Ὅμως... θὰ ἀποκαθάρητε ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸν οἶκον τῆς ὀργανώσεως ὑμῶν ἀπὸ τῶν ἀποδιδομένων εἰς ὑμᾶς ὀθνεῖων ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων, προτιμῶντες ἐν παντὶ τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν εἰς Χριστὸν Ὁρθόδοξον πίστιν.

«Ἐνώπιον πολλῶν προβλημάτων»

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου (10.9.1996), ὡς ἔχων ἐν αὐτῇ τὰ πρεσβεῖα τῆς Ἀρχιερωσύνης, ἐν τῇ δημοσιευομένῃ εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» ἀντιφωνήσει του, ἐτόνισε μετὰ τῆς διακρινοῦσης τὸν λόγον του σαφηνείας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἐξῆς:

«Ἡ Ἱερά ἡμῶν Σύνοδος, εἶναι γνωστὸν ὅτι εὐρίσκειται ἐνώπιον πολλῶν προβλημάτων, οἱ δὲ σημερινοὶ καιροὶ εἶναι χαλεποί, καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς διοικήσεως Ἐκκλησίας προεκτείνεται καὶ εἰς ἄλλους τομεῖς, πέραν τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἱεροῦ ποιμαντικοῦ καὶ τοῦ διοικητικοῦ ἔργου αὐτῆς, ἐν μέσῳ ποικίλων καὶ πρωτοφανῶν καὶ ἐνίοτε περιέργων κοινωνικῶν ἀνακατατάξεων καὶ διεθνῶν κρατικῶν συσχετισμῶν. Ὅμως, τὸ πλῆθος καὶ ἡ ποικιλία τῶν περικυκλούντων σήμερον τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος προβλημάτων δὲν εἶναι σύγχρονόν τι καὶ τοπικὸν φαινόμενον, δεδομένου ὅτι ἀδιάλειπτα ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν τὰ ἐν τῇ καθόλου Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ προβλήματα ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ Ἰδρυτοῦ συστάσεως αὐτῆς μέχρι σήμερον, ἐπὶ δύο χιλιάδας ἔτη. Ἡ Ἀρχαία, ἡ Μέση καὶ ἡ Νέα Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία εἶναι μάρτυρες ἀψευδεῖς τοῦ ἱστορικοῦ τούτου φαινομένου. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν καὶ ἐπιγραμματικὸν τὸ συμπέρασμα τοῦ συγχρόνου Ἐκκλησιαστικοῦ ἱστορικοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείου Φιλαρέτου Βαφείδου, ὁ ὁποῖος, εἰς τὸ τέλος τῆς πολυσελίδου «Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας (του) ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων», παρατηρεῖ, μεταξὺ ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς ἀντολεξεί: «Τὰς ἡττας — ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ — διαδέχονται νίκαι, τοὺς κλύδωνας γαλήνη, τὴν ἀμάθειαν ἐπιστήμη, τὴν ἀπιστίαν πίστις, τὴν ἠθικὴν κατάπτωσιν ἠθικὴ ἀνύψωσις καὶ τανάπαλιν' ἄλλ' ἐν τῇ ἀκατα-

σχέτῳ ταύτῃ μεταβολῇ ἐν μόνον δὲν διαφεύγει τὸ ὄμμα τοῦ προσεκτικοῦ καὶ εὐσεβοῦς παρατηρητοῦ, ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐπιβλέπουσα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ διὰ τῶν ποικίλων ἀντιθέσεων καὶ ἐναντιοτήτων καθοδηγοῦσα αὐτὴν ἡρέμα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς».

«Ἐχομε μαζί μας τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἱστορίαν»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος, ἐν μακροῖς συνεντεύξει του, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν ἐφημερίδα «Τὸ Βῆμα» (6.10.1996), ἐρωτηθεὶς ἐὰν φοβῆται ἐκ τοῦ ὅτι ὀγκοῦται τὸ πλῆθος τῶν ἰσλαμιστῶν περὶ αὐτοῦ, ἀπήτησεν:

«Ὁχι. Τὸ Πατριαρχεῖον ὄντως ἐλκύει πολὺ συχνὰ τὰς ἀστραπὰς καὶ τὰς βροντὰς ἐπάνω του. Δὲν φοβούμεθα ὅμως. Ἐχομε μαζί μας τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἱστορίαν. Ἐδῶ πού εὐρισκόμεθα εἶναι ὁ τόπος μας, ἔχομε ἱστορικὰ δικαιώματα. Τὸ Πατριαρχεῖον καὶ ἡ ὁμογένεια εἶναι ἐδῶ 17 αἰῶνας, ἐπομένως δὲν ἔχομε λόγον νὰ φύγωμε καὶ νὰ πᾶμε κάπου ἄλλου, πράγμα πού λέγεται καὶ γράφεται πολλὰς φορὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Αὐτὸ δὲν τὸ συζητοῦμε, δὲν τὸ σκεπτόμεθα. Παρὰ τὰ ὅποια προβλήματα, εἴμεθα ἀποφασισμένοι νὰ μείνωμε ἐδῶ. Τὸ Πατριαρχεῖον, σὺν τοῖς ἄλλοις, εἶναι καὶ ἓνας πολιτισμικὸς θεσμός, ὁ ὁποῖος προσέφερεν ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ. Μὲ τὴν ἱεραποστολήν, τὴν ὁποίαν ἠσκησεν εἰς τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν, ἐξεχρηστίανισε τὰ σλαβικὰ φύλα. Ἐπομένως ἐὰν ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ ἡ Εὐρώπη γενικώτερον εἶναι σήμερον χριστιανικὴ, τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Καὶ σήμερον αἱ Ἱεραποστολαὶ ἀνὰ τὸν κόσμον δὲν κάνουν μόνον θησκευτικὸν ἢ ἐκκλησιαστικὸν ἔργον ἀλλὰ δίδουν καὶ μαρτυρίαν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ γένους μας.»

«Ὁ σκοπὸς τῆς εἶναι καὶ παραμένει πάντοτε ὁ ἴδιος»

Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Σπυρίδων, κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον αὐτοῦ ἐν τῷ Ἱ. Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀγίας Τριάδος

Νέας Ὑόρκης (21.9.1996), ἐτόνισεν ἐναργῶς τὰ ἐξῆς: «Ἦδη ἡ Ἑλληνική Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀμερικῆς ξεκινᾷ καὶ πάλιν, μ' ἐπικεφαλῆς τὸν νέο της ποιμένα καὶ μὲ πλήρεις καὶ ἀκμαῖες τὶς δυνάμεις της, τὸ ἔργο πού τῆς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεὸς καὶ πού εἶναι ἀπαράλλακτα τὸ ἴδιο μ' ἐκεῖνο τοῦ Χριστοῦ: τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἐποχὲς καὶ οἱ καιροὶ ἀλλάζουν, οἱ ποιμενάρχες διαδέχονται ἀλλήλους, καὶ μαζί τους ἀλλάζουν ἴσως καὶ οἱ μέθοδοι, οἱ τρόποι καὶ τὰ μέσα πού μετέρχεται ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἐπιτέλεση τοῦ θείου ἔργου της, ὅμως ὁ σκοπὸς της εἶναι καὶ παραμένει, σταθερὰ καὶ ἀμετακίνητα διὰ τῶν αἰώνων, πάντοτε ὁ ἴδιος: ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐξασφάλιση δηλαδὴ καὶ παροχὴ τῆς δυνατότητας νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ ὡς γεγονός κοινωνίας καὶ σχέσεως μὲ τὸ Θεό, καὶ ὄχι νὰ πραγματοποιηθεῖ ἀπὸ μόνη της, καθ' ἑαυτήν, ἀντλώντας ὑπαρκτικὲς δυνάμεις ἀπὸ τὸν ἑαυτό της, ἀπὸ τὴν κτιστὴ της φύση καὶ μόνο βραχυλογίς ἢ δυνατότητα τῆς πραγματοποίησης τῆς ζωῆς ὡς ἀγάπης καὶ κοινωνίας.

»Τὸ συγκεκριμένο πρόγραμμα, ἐπομένως, πού κατὰ τὸ προσεχὲς μέλλον θὰ ἐφαρμόσει ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ μας γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ της, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἄλλο παρ' ἐκεῖνο πού κατὰ τὸ πολυετὲς παρελθὸν ἐφάρμοσαν οἱ μεγάλοι προκατόχοί μου, διότι γιὰ τοὺς ποιμένες πού διαδέχονται ἀλλήλους ἔνα καὶ μόνο πρόγραμμα ὑπάρχει, τὸ αἰώνιο πρόγραμμα τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου...»

Καταδίκη τῆς εὐθανασίας

Συμφώνως πρὸς Ἀνακοινωθὲν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ Σύνοδος αὕτη, κατὰ τὴν ἐν τῷ τρέχοντι μηνί Ὀκτωβρίῳ τακτικὴν συνεδρίαν αὐτῆς, «μεταξὺ ἐτέρων θεμάτων ἐπελήφθη τοῦ προβλήματος τῆς εὐθανασίας, τὸ ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων συζητεῖται εὐρέως. Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν ἡ Δ.Ι.Σ. ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὴν προσπάθειαν ἐπιστημόνων - πιστῶν μελῶν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὑπερημύνθησαν τῶν θέσεων τῆς Ἐκ-

κλησίας. Ἐξ ἀφορμῆς τούτου ἡ Ἱ. Σύνοδος καταδικάζει διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν ὄλην περὶ εὐθανασίας διαλεκτικὴν, καθ' ὅσον ἡ ζωὴ εἶναι δῶρον Θεοῦ καὶ ὁ ἀνθρώπος δημιουργήματα Θεοῦ “κατ' εἰκόνα” Αὐτοῦ».

Εἶναι ἀληθῶς ἄξιον ἐπιβραβεύσεως τὸ πρὸς πάντας τοὺς ἀρμοδίους σταλὲν κείμενον, ὅπερ ὑπογραφόμενον ὑπὸ ἐπτακοσίων Πανεπιστημιακῶν καὶ Νοσοκομειακῶν ἰατρῶν, τονίζει ὅτι οἰαδήποτε διακοπὴ τῆς ζωῆς εἶναι εἴτε ἐγκλημα εἴτε αὐτοκτονία, «ἀποτελεῖ ὀδυνηρὴ φυγὴ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα», «συνιστᾷ πράξη ἐξανδραποδισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου». Τὸ κείμενον αὐτὸ προσθέτει ἀξιεπαίνως τὰ ἐξῆς: «Ἐὰν ἡ Πολιτεία ἀποφασίσει νὰ προσβάλλει τὸ σύνολο τῆς Παράδοσός μας μὲ τὴν νομιμοποίηση τῆς “εὐθανασίας”, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζει ὅτι οἱ ὑπογράφοντες θὰ ἐναντιωθοῦν ἔμπρακτα στὴ διάπραξη νομιμοποιημένων ἀνθρωποκτονιῶν.

»Οἱ ὑπογράφοντες, σεβόμενοι τὴν Ὀρθόδοξον Πνευματικότητα καὶ τὶς αἰώνιες ἀξίες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀρνούμεθα τὸν μιμητισμὸ καταστρεπτικῶν προτύπων ἐνὸς ἀνυπόστατου “ἀνθρωπισμοῦ”. ...Συγχρόνως δηλώνουμε ὅτι μὲ ὅλες τὶς ψυχικὲς δυνάμεις ἀγωνιζόμεστε ἐξ ὀρισμοῦ γιὰ τὴν ἀπάλυνση τοῦ ἀνθρώπινου πόνου καί, μὲ τὴν χρησιμοποίησιν κάθε ἐπιστημονικῆς δυνατότητας, προσπαθοῦμε νὰ διατηροῦμε τὴν σωματικὴ καὶ ψυχικὴ ὑγεία τῶν ἀσθενῶν μας καὶ νὰ διαφυλάττουμε τὴν ἀξιοπρέπειά μας».

Προμηθευθεῖτε ἐγκαίρως

τὸν ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗ ΤΟΙΧΟΥ 1997

καὶ τὴν

ΕΠΕΤΗΡΙΔΑ 1997 (τσέπης)

ἐκδόσεως Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Ζητήστε τὰ ἀπὸ τὰ κεντρικὰ μας Γραφεῖα, τὰ Βιβλιοπωλεῖα μας καὶ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων καὶ τῶν Ναοῦ. Περιέχουν ἐκλεκτὰ ἐποικοδομητικὰ σύντομα κείμενα καὶ τὰ ἀπαραίτητα ἀγιολογικά, ἀγιογραφικά καὶ ἡμερολογιακά στοιχεῖα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

(1-4 Ὀκτωβρίου 1996)

Ἀπὸ 1ης ἕως 4ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. συνήλθεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τακτικὴν Συνεδρίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὴν ἡμερησίαν Διάταξιν τὴν πρώτην ἡμέραν ἐπλήρωσε τὰς χηρηνούσας Ἱεράς Μητροπόλεις Καστοριάς, Φθιώτιδος καὶ Γυθείου - Οἰτύλου, ἐκλέξασα ἀντιστοίχως τοὺς πανσο. Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώσταν, Νικόλαον Πρωτοπαπᾶν καὶ Χρυσόστομον Κορακίτην, κληρικούς τῆς Ἱεράς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Τὰς ἐπομένους ἡμέρας τὴν Ι.Σ.Ι. ἀπησχόλησαν τὸ δημογραφικὸν πρόβλημα, ἡ λατρευτικὴ εὐταξία καὶ ἡ καταδίχη τῆς μασσωνίας. (Βλέπε Ἀνακοινωθέντα Ι.Σ.Ι. 1, 3, 4 Ὀκτωβρίου 1996).

Ἀνακοινωθέν

τῆς Τρίτης 1ης Ὀκτωβρίου 1996.

Συνήλθε σήμερον εἰς τακτικὴν Συνεδρίαν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ καὶ συμμετέσχον αὐτῆς 74 Σεβ. Μητροπολίται. Ἀπουσίασαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Κοζάνης κ. Διονύσιος, Κορίνθου κ. Παντελεήμων καὶ Φλωρίνης κ. Αὐγουστίνος.

Τὴν πρωίαν ἐτελέσθη Θεία Λειτουργία εἰς τὸ Καθολικὸν τῆς Ἱεράς Μονῆς Πετράκη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἰκαρίας κ. Εὐσεβίου, ὡς νεωτέρου τῆ τάξει.

Ἐν ἀρχῇ τῆς Συνεδρίας καὶ μετὰ τὴν γενομένην προσευχὴν ὁ Μακ. Πρόεδρος προσεφώνησε τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας, ἀναφερθεὶς εἰς τοὺς σκοποὺς τῆς συγκλήσεως αὐτῆς. Ἀπήντησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος, ὡς ἔχων τὰ πρεσβεία τῆς Ἀρχιερωσύνης, ὁ ὁποῖος ἐποίησατο εἰσαγωγὴν εἰς τὸν θεσμὸν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀναφορὰν εἰς τὰ ὑπὸ συζήτησιν θέματα τῆς Ἱεραρχίας καὶ ἐξ ὀνόματος Αὐτῆς ἠνυχήθη εὐδόωσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς.

Ἀκολούθως ἡ Ἱεραρχία εἰσηλθε εἰς τὰ θέματα τῆς ἡμερησίας Διατάξεως ἐκ τῶν ὁποίων πρώτον ἦτο ἡ πλήρωσις τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν Καστοριάς, Φθιώτιδος καὶ Γυθείου.

Τὰ ἀποτελέσματα ἔχουν ὡς ἀκολούθως, ἀφ' οὗ πρώτον ἀπεφασίσθη ἡ δι' ἐκλογῆς πλήρωσις αὐτῶν:

1. Διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Καστοριάς ἔλαβον διὰ τὸ Τριπρόσωπον: Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστας 52, Ἀρχιμ. Νικόδημος Κορακίτης 43, Ἀρχιμ. Κοσμάς Περχανίδης 18. Διὰ τὸ Μονοπρόσωπον: Ἀρχιμ. Σεραφεῖμ Παπακώστας 43, Ἀρχιμ. Νικόδημος Κορακίτης 26, Ἀρχιμ. Κοσμάς Περχανίδης 1.

2. Διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Φθιώτιδος ἔλαβον διὰ τὸ Τριπρόσωπον: Ἀρχιμ. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς 49, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γιακαλῆς 33, Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος 23. Διὰ τὸ Μονοπρόσωπον: Ἀρχιμ. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς 51, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γιακαλῆς 11, Ἀρχιμ. Διονύσιος Μάνταλος 1.

3. Διὰ τὴν Ἱερὰν Μητρόπολιν Γυθείου καὶ Οἰτύλου ἔλαβον διὰ τὸ Τριπρόσωπον: Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορακίτης 53, Ἀρχιμ. Κύριλλος Χριστάκης 36, Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κουτουλάκης 26. Διὰ τὸ Μονοπρόσωπον: Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κορακίτης 56, Ἀρχιμ. Κύριλλος Χριστάκης 15, Ἀρχιμ. Χρυσόστομος Κουτουλάκης 1.

Τὸ καθερωμένον Μικρὸν καὶ Μεγάλον Μήνυμα θὰ τελεσθῶν αὐριον τὸ πρωί.

Ἀνακοινωθέν

τῆς Πέμπτης 3ης Ὀκτωβρίου 1996

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν σημερινὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, συνέχισε τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ Δημογραφικοῦ προβλήματος τῆς χώρας μας, τὸ ὁποῖον εἶχε τεθῆ ἀπὸ χθὲς διὰ τῆς εἰσηγήσεως τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νεαπόλεως κ. Διονυσίου. Ὑπὸ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν διευτυώθησαν πολλὰ ἀπόψεις καὶ ἐτονίσθη ὁ τεράστιος ἐθνικὸς κίνδυνος διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς συνεχοῦς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπεφάσισε νὰ ἀπευθυνθῆ πρὸς τὴν Πολιτείαν δι' εἰδικοῦ Ὑπομνήματος διὰ νὰ ἀναληφθοῦν ὑπ' αὐτῆς αἱ προσήκουσαι εὐθύναι ἐπὶ τοῦ προβλήματος, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία ἀναλαμβάνει τὴν ἰδικὴν τῆς ποιμαντικῆς εὐθύνῃν διὰ τὴν διαφώτισιν τοῦ χριστοπαισίου πληρώματος καὶ διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν οικονομικὴν ἐνίσχυσιν τῶν πολυτέκνων οἰκογενειῶν καὶ τὴν ἀμέριστον ἠθικὴν συμπαράστασιν πρὸς αὐτάς. Ὡσαύτως ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀπευθυνθῆ δι' εἰδικῆς Ἐγκυκλίου πρὸς τὸν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὸν Λαὸν διὰ νὰ τονίσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκτήσεως πολλῶν τέκνων ὑπὸ τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εὐλογημένων οἰκογενειῶν, ἀφοῦ πρὸ πάντων, αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πατροπαράδοτος διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Παραεμπιπτόντως ἐξητάσθησαν καὶ τινὰ ἄλλα θέματα.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνεδριάζουσα κατ' αὐτὰς ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ ἀποίχου τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος τῆς εἰς βάρος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τρομοκρατικῆς ἐνεργείας τῶν φανατικῶν Ἰσλαμιστῶν, ἀφ' ἐνός ἀποδοκιμάζει τὸ συγκεκριμένον γεγονός ὡς καὶ κάθε πρᾶξιν ἢ ὁποῖα εἶναι ἀπόρροια φανατισμοῦ καὶ ἀνελευθερίας, ἀφ' ἑτέρου ἐκφράζει τὴν ἀμέριστον καὶ ὀλοπρόθυμον συμπαράστασιν Αὐτῆς καὶ τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Μη-

τέρα Ἐκκλησίαν καὶ ἐν ταυτῷ Οἰκουμενικῶν Κέντρων τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἀνακοινωθέν

τῆς Παρασκευῆς 4ης Ὀκτωβρίου 1996

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἀκροτελεύτιον Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς τακτικῆς συνελεύσεως τῆς ἀπὸ 1ης ἕως 4ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., γενομένου καὶ πάλιν λόγου περὶ τῶν ἀνευθύνων ἰσχυρισμῶν, ὅτι δῆθ' ἐν τινὰ τῶν μελῶν τῆς ἀποτελοῦν μέλη τῆς Μασσωνίας, ὁμοφώνως καὶ ἐνυπογράφως διακηρύσσει ὅτι: α) ἐστερνίζεται καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὰς κατὰ τῆς Μασσωνίας, ὡς παγανιστικῆς θρησκείας, ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ἀποφάσεις τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῶν ἐτῶν 1933 καὶ 1972 καὶ β) δηλώνει ἀνεπιφυλάκτως ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἔχει οἰανδήποτε σχέσιν μὲ τὸν Μασσωνισμόν, τὸν ὁποῖον ἀνεπιφυλάκτως καὶ πάλιν καταδικάζει ὡς ἀντίχριστον σύστημα.

Ἐν συνεχείᾳ καὶ εἰς τὸν ἀπόηχον τῶν ἐν Κύπρῳ προσφάτων θλιβερῶν γεγονότων εἰς βάρος τῶν Ἑλληνοκυπρίων ἐκ μέρους τῶν στρατευμάτων κατοχῆς ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας καταδικάζει διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν βίαν καὶ τὰς πράξεις ἀνελευθερίας τὰς ὁποίας ἐνεργεῖ μέχρι τῆς σήμερον ὁ τουρκικὸς ἐπεκτατισμὸς καὶ ἐκφράζει τὴν ἀμέριστον συμπαράταξίν τῆς πρὸς τὸν ἀγωνιζόμενον κυπριακὸν λαόν.

Εἶτα, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἐχώρησεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος λειτουργικῆς καὶ λατρευτικῆς εὐταξίας ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἰσηγήθη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θήρας κ. Παντελεήμων. Ἡ Ἱεραρχία μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν συνεζήτησε τὸ πρόβλημα τῆς παρατηρουμένης ἀνομοιομορφίας ὡς πρὸς τὴν τέλεσιν τῶν Ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς παραδόσεως καὶ ἀπεφάσισε ὡς ἂν Δ.Ι.Σ. διὰ Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου ὑπομνήσῃ εἰς τὸν ἱερὸν κλήρον τὰ προσήκοντα.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

(7-9 Ὀκτωβρίου 1996)

Ἐπὶ τὴν προεδρίαν τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφείμ, συνήλθεν ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἀπὸ 7ης ἕως 9ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ. ἐπιληφθεῖσα ὑπηρεσιακῶν θεμάτων. (Βλέπε σχετικῶν Ἀνακοινωθέν).

Ἀνακοινωθέν

τῆς Τετάρτης 9ης Ὀκτωβρίου 1996

Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, συνελθούσα τὴν 7ην, 8ην καὶ 9ην εἰς τὰς τακτικὰς συνεδριάσεις τοῦ τρέχοντος μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ., μεταξὺ ἐτέρων θεμάτων ἐπελήφθη τοῦ προβλήματος τῆς εὐθανασίας, τὸ ὁποῖον ἐπ' ἐσχάτων συζητεῖται εὐρέως. Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν ἡ Δ.Ι.Σ. ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὴν προσπάθειαν ἐπιστημόνων - πιστῶν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ὑπερημύνθησαν τῶν θέσεων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξ ἀφορμῆς τούτου ἡ Ἱερά Σύνοδος καταδικάζει

διὰ μίαν εἰσέτι φορὰν τὴν ὅλην περὶ εὐθανασίας διαλεκτικὴν, καθ' ὅσον ἡ ζωὴ εἶναι δῶρον Θεοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος δημιουργημα Θεοῦ «κατ' εἰκόνα» Αὐτοῦ.

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Μεγάλη ἀπώλεια γιὰ τὴν τοπικὴ Ἐκκλησία ἀλλὰ καὶ γενικότερα ἀποτελεῖ ἡ αἰφνίδια ἐκδημία τοῦ Πρωτοσυκέλλου τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Αἰτωλοακαρνανίας π. Θεοδώρου Εὐαγγελάτου. Ἡ Ἐκκλησία θρήνησε ἕναν ἐκλεκτὸν καὶ ἀκάματον ἐργάτην τῆς.

Ἀπόδειξις τὸ γεγονός ὅτι πλήθος χριστιανῶν καὶ κληρικῶν ἀπ' ὅλα τὰ χωριά καὶ τίς πόλεις συγκεντρώθηκαν στὸν Ἱ. Ν. Ἀγίου Νικολάου Ἀστακοῦ γιὰ νὰ ἀποδώσουν τὸν τελευταῖο χαιρετισμὸ στὸν κληρικὸ πού ἀγάπησε τὸ λαὸ καὶ ἀγαπήθηκε ἀπ' αὐτόν. Ἡ Ἐκκλησία στερήθηκε τῶν ὑπηρεσιῶν ἐνὸς ἀξίου τέκνου τῆς.

Ἱερά Μητρόπολις Ἀλεξανδρουπόλεως

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθιμος ἀνεκοίνωσε κατὰ τὴν ἐορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου στίς 15 Αὐγούστου τὸ ἀπόγευμα στὸν πανηγυρικὸ ἐσπερινὸ πού τελέσθηκε στὸν Ἱ. Ναὸ τῆς Παναγίας Φερρῶν τὴν ἴδρυση «Παγκοσμίου Ἰδρύματος Θρακῶν Παναγία ἡ Κοσμοσώτῃρα», ὃ δὲ Δήμαρχος Φερρῶν παρουσίασε τίς προοπτικὰς τοῦ ἰδρύματος. Στὸν ἑορτασμὸ συμμετείχαν καὶ τὰ μέλη τοῦ Γ' Πανθρακικοῦ Συνεδρίου.

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.

Ἐπέστρεψεν ἐκ Σερβίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀμβρόσιος. Κατὰ τὴν ἐκεῖ παραμονὴν τοῦ ἐγένετο δεκτὸς ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Σερβίας κ. Παῦλον. Παρέστη στίς ἐργασίες τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἀπενεμήθησαν ἐπισήμως εὐχαριστίαι γιὰ τὴν προσφορὰ τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Ἑπαρχίας μας στὸν δοκιμαζόμενο Ὀρθόδοξο Σερβικὸ λαό.

Ἀπὸ 24-27 Σεπτεμβρίου ἦτο φιλοξενούμενος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δαμπροβόσνιας κ. Νικολάου, πού ἡ ἔδρα του εὐρίσκεται στὸ Σοκόλατς - Βοσνίας. Κατὰ τὴν ἐκεῖ παραμονὴν τοῦ ἐπεσκέφθη τὸ Σαράγιεβο, τὸν ἱστορικὸ παλιὸ Ναὸ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ τὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸ καὶ διεπίστωσε τὴν βαρβαρότητα τῶν Μουσουλμάνων καὶ τὰ δεινὰ πού ὑφίσταται ὁ δοκιμαζόμενος Σερβικὸς Λαὸς τῆς Βοσνίας.

Στὴ συνέχεια, μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου κ. Νικολάου ἐπεσκέφθη τὴν Ἑλληνικὴ Στρατιωτικὴ Εἰρηνευτικὴ Ὀμάδα, στὴν περιοχὴ Βισόκο - Βοσνίας, ἐπεκοινώνησε μὲ τὸν Διοικητή. Ἐκεῖ ἐτέλεσε Ἀγιασμό, προσέφερε δῶρα καὶ παρεκάθησε στὴν τράπεζα τῆς Μονάδος, συνωμίλησε μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς Μονάδος, τοὺς συνεχάρη διὰ τὸ ἀγωνιστικὸ - πατριωτικὸ φρόνημα καὶ τοὺς ἐνεψύχωσε στὴν δύσκολη ἀποστολὴ τους.

Ἀκολούθως ἐπεσκέφθη τὴν Ἀνωτέρα Ἐκκλησιαστικὴ Ἀκαδημία Ἀγίου Βασιλείου τῆς Βοσνίας, ἐπεκοινώ-

νησε με τους ιεροσπουδαστές, παρηκολούθησε τον Έσπερινό της παραμονής του Τιμίου Σταυρού, την δε κυριώνυμο ημέρα (με το παλαιό ημερολόγιο) προέστη της θείας Λειτουργίας όπου και ώμλησε καταλλήλως. Στη συνέχεια ἐγένετο ανταλλαγή δώρων και προσεφέρθη στον Σεβασμιώτατο ένα σετ αρχιερατικών άμφίων.

Άπό 28ης - 29ης Σεπτεμβρίου ἐπεσεφέθη τον Θεοφιλέστατον Έπίσκοπον Σουμαδίας κ. Σάββαν, ἐδέχθη ευχαριστίας του Θεοφιλεστάτου δια την φιλοξενία παιδιών της Έπισκοπής του στο Αίγιο, προέστη Θείας Λειτουργίας και ώμλησε καταλλήλως στους Χριστιανούς της Έπαρχίας.

Ο Σεβασμιώτατος ἐπέστρεψε ικανοποιημένος από τις ἐκδηλώσεις των Όμοδόξων Σέρβων αδελφών μας, οι οποίοι προσβλέπουν με εμπιστοσύνη στη βοήθεια και συμπαράσταση της πατρίδος μας.

(Έκ της Ίερās Μητροπόλεως)

Ίερὰ Μητρόπολις Κασσανδρείας

«Ο διάλογος της Όρθοδοξου Έκκλησίας με τους ἐτεροδόξους» προβλήματα και προοπτικές» ήταν το θέμα όμιλης που όργανωσε την Κυριακή 28 Ιουλίου στην αίθουσα της Ί. Μονής του Όσιου Άρσενίου του Καππαδόκου Βατοπεδίου Χαλκιδικής ή πρωτοβουλία Γονέων Βορείου Ελλάδος ή οποία δραστηριοποιείται με έδρα τον Πολύγυρο και σκοπό την αντιμετώπιση των αιρέσεων.

Όμιλητής ήταν ο καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Πρωτ. π. Θεόδωρος Ζήσης.

Ίερὰ Μητρόπολις Κορίνθου

Με ιδιαίτερη έπιτυχία πραγματοποιήθηκε την 17ην και 18ην Αύγουστου προσκυνηματική εκδρομή νέων στην Βόρειο Ελλάδα, την οποία διοργάνωσε το Κεντρικό Γραφείο Νεότητος της Ίερās Μητροπόλεως Κορίνθου, υπό την πατρική εύλογία και αγάπη για τα νιάτα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου κ. Παντελεήμονος.

Βασικοί σταθμοί της εκδρομής ήταν το Ίερό Προσκύνημα της Παναγίας Σουμελά, όπου ή βυζαντινή χορωδία του Κέντρου Νεότητος έψαλε κατά τη Θεία Λειτουργία, καθώς και οι όμορφες πόλεις της Β. Ελλάδος Βέροια, Έδεσσα, Νάουσα και Θεσσαλονίκη.

Ίερὰ Μητρόπολις Λευκάδος

Με ξεχωριστή έπιτυχία πραγματοποιήθηκε από το Ένοριακό Πνευματικό Κέντρο του Ίερού Ναού Ευαγγελιστορίας Λευκάδος μεγάλη έορταστική εκδήλωση, ή «1η Γιορτή Νεολαίας» στις αρχές του καλοκαιριού.

Η γιορτή αυτή που συγκέντρωσε αρκετές εκατοντάδες Λευκαδίτες έδωσε τη γνήσια εικόνα της Ένορίας σαν κοινωνία αγάπης και ελπίδας στους παρευρισκομένους. Το πρόγραμμα περιελάμβανε όμιλία και δημοτικούς χορούς από τέσσερα συγκροτήματα.

Ίερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας και Κομοτηνής

Το Γ' Συνέδριο του Θρακικού έλληνισμού ή των ά-

πανταχού της Γής Θρακών συνήλθε στην Κομοτηνή από 16-19 Αύγουστου 1996.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο έξεπροσώπησε στο Συνέδριο ο Σεβ. Μητροπολίτης Ήλιουπόλεως κ. Άθανάσιος, ο όποιος ανέγνωσε το μήνυμα του Πατριάρχου. Συμμετείχον οι Σεβ. Μητροπολίται Μαρωνείας κ. Δαμασκηός, Άλεξανδρουπόλεως κ. Άνθιμος και Ξάνθης κ. Παντελεήμων, οι όποιοι και προσεφώνησαν τους συνέδρους. Συμμετείχον επίσης ο ύφυπουργός Γεωργίας κ. Άπόστολος Φωτιάδης ως εκπρόσωπος της Κυβερνήσεως, ο Περιφερειάρχης, οι Βουλευταί, οι Νομάρχαι, οι Πρόεδροι Θρακικών όμοσπονδιών και συλλόγων. Έγιναν πολλές και ενδιαφέρουσες όμιλίες και ακολούθησαν γόνιμες συζητήσεις για τα προβλήματα και το μέλλον της Θράκης.

Ίερὰ Μητρόπολις Παροναξίας

Κατά το διάστημα από 15 έως 19 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην Πάρο έπιστημονικό Συνέδριο με θέμα «Η Έκατονταυλιανή και ή χριστιανική Πάρος». Και το Συνέδριο αυτό εντάσσεται στις εκδηλώσεις για τους 17 αιώνες Έκατονταυλιανής και τελούσε υπό την αιγίδα του Οίκουμ. Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου.

Ο μεγάλος αριθμός διακεκριμένων καθηγητών των άνωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας, έρευνητών και έπιστημόνων που έλαβαν μέρος με εισηγήσεις τους στο συνέδριο και το ευρύ φάσμα των θεμάτων που παρουσιάστηκαν και που αποτέλεσαν αντικείμενο συζητήσεων, το ανέδειξαν στην μεγαλύτερη και σημαντικότερη ίσως συγκέντρωση έπιστημόνων στο νησί, γεγονός που αποτελεί ιδιαίτερη τιμή για το ιερό προσκύνημα και για την Πάρο γενικότερα.

Κατά την διάρκεια του ως άνω Συνεδρίου έγινε ή θεμελίωση του Ί. Ναού του Άγίου Άθανασίου του Παρίου στην Κοινότητα Κώστου που ήταν και ή γενέτειρά του. Παρέστησαν πέντε Μητροπολίτες και 60 καθηγητές Πανεπιστημίου.

Ο ιερέας του Κώστου ο 90χρονος Νικόλαος Άρχιάς είχε αγωνιστεί για πολλά χρόνια για να έπιτευχθεί ή ανακήρυξη ως άγιου του Άθανασίου του Παρίου ο όποιος γεννήθηκε στο Κώστω το 1722 και κοιμήθηκε στη Χίο το 1813.

Άρχιμ. Μ.Φ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Χαιρετισμός της Α. Θ. Παναγιώτητος, του οίκουμενικού πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου προς τους έπισκεψαμένους αυτόν εκπροσώπους των Lions Ελλάδος και Κύπρου (15 Σεπτεμβρίου 1996)

Άξιότιμοι κύριοι

Ός ευ παρέστητε εις τον ιερόν τούτον χώρον της Μητρος Άγίας του Χριστού Μεγάλης Έκκλησίας.

Ο άρχηγός και τελειωτής της πίστewς ήμων Ίησους Χριστός, όμιλών περι Έαυτού και περι των Έαυτού, είπε: «Τόν έχρόμενον προς με ου μη εκβάλω έξω» (Ίωάν. 6,37).

Και ήμεις πιστοί εις τον ζωοποιόν λόγον Έκείνου

δεχόμεθα εἰς τὸν φιλόξενον τοῦτον τόπον πάντα ἄνθρωπον, ὁποθενδήποτε ἐρχόμενον μετ' ἀγάπης μετ' ἀγάπης Χριστοῦ προθύμοι, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ κατὰ ὑπακοὴν εἰς Χριστὸν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ νύψωμεν.

Τοῦτο ὅμως οὐδόλως σημαίνει, ὅτι ἀποδεχόμεθα καὶ τὰ φρονήματα καὶ πιστεύματα παντὸς ἀνθρώπου, τὸν ὁποῖον ὑποδεχόμεθα ἐν τῇ πρὸς πάντας ὀφειλομένη ἀγάπῃ καὶ τιμῇ.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν φρουρὸς καὶ φύλαξ τῆς Ἀποστολοπαράδοτου πίστεως. Ἀνέκαθεν ἐδιαφοροποιεῖτο καὶ διαφοροποιεῖται ὀξέως πρὸς τὰς κάθε εἰδους ψευδωνύμους «διαφωτιστικὰς» ἀντιλήψεις, αἱ ὁποῖαι ὑποβιβάζουν συγκρητιστικῶς τὸν Κύριον τῆς δόξης Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς ἓνα ἐκ τῶν πολλῶν διδασκάλων τοῦ κόσμου, μὴ ὁμολογοῦσαι αὐτὸν μόνον Ἅγιον, μόνον Κύριον, μόνον Θεὸν καὶ Σωτῆρα τοῦ κόσμου, μόνον Καθηγητὴν καὶ Διδάσκαλον τῆς ὑγιούς θεογνωσίας.

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ὡς ὁ προκαθήμενος τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, εἶναι ὑπεύθυνος καὶ ὑπόχρεως νουθετεῖν πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκειν πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ ἵνα παραστήσῃ πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ (Κολ. 1,28).

Ἐν τῷ πνεύματι τούτῳ καὶ ἡμεῖς ἐλάχιστος τηρητῆς καὶ συνεχιστῆς τῆς παραδόσεως καὶ τῆς πίστεως τοῦ Χριστοῦ ἐδέχθημεν καὶ τὰς Ἐντιμότητας ὑμῶν, ἐκλεκτοὶ ἐπισκέπται καὶ προσκωνηταί, μετὰ ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ μετ' εἰλικρινείας.

Ἀκούομεν περὶ ὑμῶν, ὡς συλλόγου, ὅτι ἐμφορεῖσθε ἀπὸ θρησκευτικῆς συγκρητιστικῆς ἀρχῆς, θεωροῦντες καὶ ὑμεῖς ὡς καὶ ἄλλαι συγγενεῖς τῇ ὑμετέρᾳ Ἐνώσει καὶ Ὁμάδῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὐχὶ Κύριον τῆς δόξης, ἀλλὰ ἴσον καὶ ἀνάλογόν τι πρὸς τοὺς φημιζόμενους ὡς τάχα μεγάλους ἠθικοθρησκευτικὸς διδασκάλους τῶν διαφόρων ἐθνῶν.

Ὅμως διανοούμενοι περὶ ὑμῶν τὰ κρεῖττονα καὶ ἐχόμενα τῆς σωτηρίας, καὶ ταῦτα ἐκ ἀγάπης λέγοντες, εὐελπιστοῦμεν ὅτι ὑμεῖς, ὡς τέκνα τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τῶν Ὁρθοδόξων, ἐν ἧ ἐγεννήθητε, «οὐ μομητὰ» (Δευτ. 32,5), θὰ τείνητε εὐήκοον τὸ οὖς ὑμῶν εἰς τὴν ταπεινὴν καὶ παρὰ ἀνθρώπους ἐξουθενημένην φωνὴν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος, ἐλαχίστου Πατριάρχου τῆς Μεγάλης ταύτης Ἐκκλησίας, καὶ θὰ ἀποκαθάρητε ὑμᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὸν οἶκον τῆς ὀργανώσεως ὑμῶν ἀπὸ τῶν ἀποδιδόμενων εἰς ὑμᾶς ὀθνεῖων ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων, προτιμώντες ἐν παντὶ τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν εἰς Χριστὸν Ὁρθόδοξον πίστιν. Διὸ καὶ μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγάπης χαίρετιζομεν καὶ αὐτὴς ὑμᾶς διὰ τοῦ «ὡς εὖ παρέστητε» εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς διὰ Χριστὸν καὶ διὰ τὴν ὁμολογίαν Αὐτοῦ καθημαγμένης Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐπευλογοῦμεν τὴν τε ἀγαθὴν ὑμῶν ταύτην πρόθεσιν καὶ ὑμᾶς πατρικῶς.

Τὸ δὲ Φῶς τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός, ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἢ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, εἶθε νὰ φρουρῇ ὑμᾶς τε καὶ τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ.

Τῷ Ἐντιμωτάτῳ κυρίῳ Παναγιώτῃ Ράπτῃ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ «Ὁρθοδόξοις Νεοημερολογίταις Χριστιανοῖς».

Εἰς Φιλιππιάδα

Ἐλήφθη ἡ ἀπὸ τῆς 3ης Ἰουλίου ἐ.ἐ. πολυσέλιδος ἐπιστολὴ ὑμῶν πρὸς τὴν Α.Θ.Παναγιότητα, τὸν Οἰκουμενικὸν ἡμῶν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον, δι' ἧς ὑποβάλλετε ὅτι ἀνήκετε εἰς τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τῶν νεοημερολογιτῶν, καὶ ὅτι ἀναγνωρίζετε ὅτι ὁ Πατριάρχης ἡμῶν ἴσταται εἰς τύπον καὶ θέσιν Χριστοῦ, «ἀσπάξεσθε δὲ υἱικῶς τὴν δεξιὰ Αὐτοῦ».

Βεβαίως ἐὰν εἶχατε ὀρθῶς ἀξιολογήσει καὶ μελετήσει τί σημαίνει ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης εἶναι «τύπος Χριστοῦ καὶ ἴσταται εἰς τὴν θέσιν τοῦ Χριστοῦ» οὐδὲν θὰ ἀνεφέρετε ἐκ τῶν ἐκπιθεμένων, ἀλλὰ θὰ ἐξηγεῖτε ἀπλῶς διδασκὴν καὶ εὐλογίαν.

Ἦμεῖς ὅμως, μετὰ λύπης διαπιστοῦται, ὅτι ἐγκαταλείπετε τὸν «τύπον τοῦ Χριστοῦ» καὶ ἀκολουθεῖτε ἐτέρους ἀνευθύνους, ἀναρμοδίους, ὑποδίκους εἰς τὸ αἰώνιον κρίμα. Ἄντι νὰ ἔχετε διδάσκαλον τὸν καθήμενον εἰς τύπον καὶ εἰς θέσιν Χριστοῦ Διδάσκαλον, προσπαθεῖτε νὰ διδάξετε Αὐτόν, καὶ ἀντὶ νὰ δέχεσθε μετὰ ταπεινώσεως τὴν νουθεσίαν καὶ ὑπόδειξιν Αὐτοῦ ἐπιχειρεῖτε νὰ νουθετήσητε, ἢ μᾶλλον νὰ δυσφημήσητε αὐτόν, διότι, τί ἄλλο σημαίνει ἢ ἐνέργεια ὑμῶν, ὅτι κοινοποιεῖται ἢ ἀναφορὰ ὑμῶν μόνον εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας, αἱ ὁποῖα ὑβρίζουν καὶ δυσφημίζουν αὐτόν.

Ἐρωτᾶται ἐὰν ἔχετε τὸ δίκαιον μετ' ὑμῶν ὑβρίζοντες καὶ συκοφαντοῦντες τὸν Πατριάρχην καὶ Πατέρα ὑμῶν καὶ ὅλων τῶν Ὁρθοδόξων. Ὑπομνήσκω ἀπλῶς τὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς «ἐκγονον κακόν, δίκαιον ἑαυτὸν κρίνει» (Παροιμ. 24,35) καὶ «ἐπικατάρατος ὁ ἀτιμάζων πατέρα αὐτοῦ» (Δευτερ. 27,16).

Πρὸς ἐξάλειψιν, λοιπόν, τῆς ἀράς ταύτης συνιστῶ ὁπως προσφύγητε εἰς ἄξιον πνευματικὸν πατέρα, ἐξομολογηθῆτε, καὶ δεχθῆτε μετὰ ταπεινώσεως τὸ δέον αὐστηρὸν ἐπιτίμιον, ἵνα συγχωρηθῇ ἡ μεγάλη ὑμῶν ἁμαρτία αὕτη.

Ἡ Α.Θ.Παναγιότης, ὁ Πατριάρχης ἡμῶν, ἐπειδὴ στόχος Αὐτοῦ εἶναι ἡ οἰκοδομὴ πάντων τῶν εὐσεβῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν δηλοῖ, ἐν πάσῃ συγκαταβάσει, τὰ ἐξῆς:

α) Οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μετ' οὐδεμιᾶς ἀντιχριστιανικῆς ὀργανώσεως καὶ πρὸ παντὸς οὐδεμιᾶν σχέσιν μετὰ τῆς Μασονίας, καὶ τῶν συνακολούθων αὐτῆς.

β) Δέχεται καὶ ἀσπάζεται ὁ Πατριάρχης ἡμῶν ἀπαντα τὰ δόγματα καὶ τοὺς θεῖους καὶ ἱερὸς κανόνας τῶν ἑπτὰ Ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

γ) Διακηρύσσει ὅτι ἀπασαι αἱ προσπάθειαι Αὐτοῦ κατατείνουσι εἰς ἓν καὶ μόνον: εἰς τὸ καλὸν τῆς Ἁγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ αὐτῆς.

δ) Πιστεύει μόνον εἰς Πατέρα, Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ θὰ ἦτο εὐτυχῆς ἐὰν ἤξιοτο ἵνα καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ αἷμα Αὐτοῦ ἐκχύσῃ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς

ὁποίας ἡ χάρις τοῦ Κυρίου κατέστησεν Αὐτὸν πρῶτον Ἱεράρχην.

ε) Τὸ Πασχάλιον οὔτε ἀλλάξέ ποτε, οὔτε ἐνδεχόμενον ὑπάρχει νὰ μεταβληθῆ, οὔτε ἐγίνετο ποτὲ τοιαύτη σκέψις ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἡμῶν. Εἰς ἀνταπόκρισιν περὶ καθορισμοῦ ἡμέρας τινὸς κοινου ἑορτασμοῦ ὑπὸ πάντων τῶν Χριστιανῶν τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἀπηρθύνθη, Συνοδικὴ ἀποφάσει, ἡ γνωστὴ Ἑγκύκλιος τῆς Ἀρχιεραρχίας πρὸς μόνους τοὺς ἐν τῷ ἔξωτερικῷ Ἱεράρχας τοῦ Θρόνου. Τοῦτο βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει ὅτι ἀπεφάνθη καὶ μετέβαλε τὸ Πασχάλιον τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἐπὶ πλέον, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ Αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης ἡμῶν ὅπως βοηθήσῃ ὑμᾶς ἵνα κατανοήσῃτε εἰς πόσον ὀλέθρια λάθη ἔχετε ὑποπέσει ὑπὸ κακοβούλων διαδόσεων καὶ σπερμολογημάτων σχισματικῶν («Γ.Ο.Χ.» καὶ ἄλλων, οἱ ὅποιοι ἀμαρτάνουν ὄντες αὐτοκατάκριτοι, τὴν σιγὴν καθ' ἣν διαστρέφουν τὴν ἀλήθειαν, κατακρίνουν περισσότερο τοῦ Φαρισαίου τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὑβρίζουν πνευματικούς πατέρας), συνιστῶ ὑμῖν ὅπως ἔχητε ἐπὶ τῶν θεμάτων τὰ ὅποια ἀπαριθμεῖτε διάλογον μετὰ τῶν ἐπιτοπιῶν πνευματικῶν ὑμῶν πατέρων. Τέλος, δηλώ ὑμῖν ὅτι πρῶτον καὶ κύριον μέλημα τοῦ Πατριάρχου εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποίου ἐτάχθη καὶ εἶναι Πατὴρ καὶ φρουρός.

Ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι θὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν τὰ ἀνωτέρω ἐκτιθέμενα, διαβιβάζω ὑμῖν τὰς ἀγίας εὐχὰς καὶ εὐλογίας τοῦ Παναγιωτάτου Πατριάρχου ἡμῶν καὶ διατελώ μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ εὐχῶν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῆ 23ῆς Αὐγούστου 1996

† Ὁ Φιλαδελφείας Μελίτων

Ἀρχιεραρχατεῶν τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐξ ἀφορμῆς τόσοσιν τῆς χιλιετηρίδος τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Οὐγγαρία περιφήμου μοναστικοῦ κέντρου τῶν βενεδικτίνων Rannohalma, ὅσον καὶ τῆς 1100ετηρίδος τῆς συστάσεως τῆς Οὐγγαρίας, ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' μετέσχε σχετικῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων ἐν Οὐγγαρίᾳ. Ὁμιλῶν, ἅμα τῇ ἀφίξει του, εἰς τὸ ἀεροδρόμιον «Ferihegy», ἐτόνισεν ὅτι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ 21ου αἰῶνος πρέπει νὰ ρίψωμεν τὸ βλέμμα εἰς τὸ παρελθόν, διὰ νὰ προσανατολισθῶμεν ἐν σχέσει πρὸς τὰ καθήκοντα ἡμῶν κατὰ τὸ παρὸν καὶ διὰ τὸν σχεδιασμὸν τοῦ μέλλοντος. Αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖον, «ὅταν ἐξετάσῃ τις τὰς κοινωνικὰς συνθήκας, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκονται οἱ λαοὶ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Οὗτοι ἐπανέκτησαν ἐπὶ τέλους τὴν ἐλευθερίαν των ἐκ τῆς μακρᾶς φάσεως τῆς σκληρᾶς κομμουνιστικῆς δικτατορίας. Σήμερον ἀντιμετωπίζουν πολλὰ προβλήματα καὶ διέρχονται δύσκολα ἔτη. Ἡ αισιοδοξία, ἣτις συνεδέθη μετὰ τῆς ἱστορικῆς καταρρεύσεως τῶν ἰδεολογιῶν, ἦτο δυστυχῶς μικρᾶς διαρκείας...».

— Ὁ Πάπας Ἰωάννης - Παῦλος Β' ἀπὸ 19ης μέχρι 22ας Σεπτεμβρίου ἐ.ε. ἐπεσκέψατο τὰς ἐν Γαλλία περιοχὰς Tours, Sainte-Anne d' Aury καὶ Reims. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπισκέψεων τούτων συνητήθη μετὰ τὸν

κυρίου Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας Jacques Chirac.

— Εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου ἰδρυθὲν μοναστικὸν κέντρον ἐν Montecassino οἱ βενεδικτῖνοι μοναχοὶ ὠργάνωσαν μεγάλην ἔκθεσιν μεσαιωνικῶν χειρογράφων πρὸς προβολὴν τοῦ Βιογυλίου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται ὅτι, ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ «στερματικοῦ λόγου» προεφήτευσεν τὸν νέον αἰῶνα τῆς ἀληθοῦς πνευματικῆς εἰρήνης, τὸν ὁποῖον ἔφερον ὁ Χριστός.

— Ἐν Ρώμῃ γίνονται πυρετώδεις προετοιμασίαι πρὸς ἑορτασμὸν τοῦ «ἁγίου ἰωβηλαίου ἔτους 2000» καὶ πρὸς ὑποδοχὴν πολλῶν ἑκατομμυρίων προσκυνητῶν. Ἄλλ' ὡς ἀναφέρεται ἐν ἄρθρῳ τοῦ Ρωμαιοκαθολικοῦ Δελτίου Πληροφοριῶν ΚΝΑ (= Katholische Nachrichten Agentur) ὑπάρχει πολὺς σκεπτικισμὸς, ἐὰν ἡ Ρώμη θὰ εἶναι καθ' ὅλα ἐτοιμὴ πρὸς ἱκανοποιητικὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου. Ὑπάρχει λ.χ. ἀμφιβολία ἐὰν ἕως τότε θὰ ἔχη τεθῆ ἐν λειτουργίᾳ ἡ σχεδιαζομένη νέα γραμμὴ τοῦ «Metro» ἐκ τοῦ Λατερανοῦ μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἂν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφευχθῆ κυκλοφορικῶν χάος.

Ε. Θ.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀπὸ 10ης μέχρι 24ης Αὐγούστου 1996 συνήλθεν ἐν Moshi τῆς Τανζανίας ἡ Ὀλομέλεια τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις» (Faith and Order) τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐκθέσεις Πειραγμένων παρουσιάσθησαν ὑπὸ τῆς Προέδρου Δρος Μαρίας Tanner καὶ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἐπιτροπῆς πάστορος Alan Falconer. Εἰς τὰς ἐκθέσεις ταύτας ἀνεφέρθη ἡ πορεία τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν κειμένων α) «Βάπτισμα - Εὐχαριστία - Λειτουργημα» (BEM) καὶ β) «Ὁμολογεῖν τὴν Ἀποστολικὴν Πίστιν σήμερον». Ἐν Moshi ἡ Ὀλομέλεια ἠσχολήθη ἰδιαίτερος περὶ τὰ θέματα: «Ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινωνία» καὶ «Ἐκκλησιολογία καὶ Ἠθική». Ἐπίσης συνεζητήθη τὸ ἀκανθῶδες θέμα τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐρμηνευτικῆς.

— Ἡ 150μελὴς Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε., ἣτις συνήλθεν ἐν Γενεύῃ ἀπὸ 12ης μέχρι 20ῆς Σεπτεμβρίου ἐ.ε., ἤρξισε τὰς ἐργασίας τῆς με εἰδικὴν λατρευτικὴν σύναξιν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας ἐψάλη Τρισάγιον εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Παρθενίου Γ'. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἠσχολήθη περὶ θέματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν προπαρασκευὴν τῆς προσεχοῦς Ἡ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. (Χαράρι 1998), περὶ τὰς οικονομικὰς δυσκολίας αὐτοῦ, περὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς μελλοντικῆς φυσιογνωμίας τοῦ οἰκουμενικοῦ του ρόλου καὶ περὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐκδηλώσεως ἀλληλεγγύης πρὸς τοὺς πρόσφυγας. Τέλος ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Π.Σ.Ε. ἐπανεξέλεξε διὰ δευτέραν πενταετίαν ὡς Γενικὸν Γραμματέα αὐτοῦ τὸν πρῶτον Καθηγητὴν τῆς Συστηματικῆς καὶ Οἰκουμενικῆς Θεολογίας ἐν Bochum κ. Konrad Raiser. Ἡ πρώτη πενταετία λήγει τὴν 31.12.1997, ἐνῶ ἡ δευτέρα θὰ λήξῃ τὸ ἔτος 2002. Ὁ Καθηγητὴς Raiser εἶναι διακεκριμένος ἐκπρόσωπος τῆς «Εὐαγγελικῆς Θεολογίας».

Ε. Θ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Νικηφόρου Καρχομάνη, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΡΙΖΑΡΕΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ, (Ἐκδόσεις ΙΣΤ', ΙΖ', ΙΗ' αἰ. — 1523-1800), Ἀθήνα 1994, σελίδες 371.

Ὁ κ. Νικηφόρος Καρχομάνης, ἐγκρατῆς περὶ τὸν «Ἕλληνα λόγον», φιλόλογος, ὑπηρετήσε μὲ πίστη καὶ ἀποτελεσματικότητα 47 χρόνια στὴν Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευση, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα στὴ Ριζαρεῖο, παραδίδοντας στὴν πατρίδα καὶ στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία φωτισμένους Δασκάλους καὶ φλογισμένους Κληρικούς. Μετὰ δὲ τὴν «ἀποστρατία του» δὲν ἔπαυσε νὰ παρέχει τὶς υπηρεσίες του στὴν Ἐκπαίδευση καὶ τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα ἀπὸ τὴ θέση τοῦ ἄμισθου Ἐπιμελητῆ - Βιβλιοφύλακα τῆς περιφέρειας, πλούσιας, μοναδικῆς, θὰ λέγαμε στὴν ἐπικράτεια, Βιβλιοθήκης τῆς πότνιας, τῆς γεραρᾶς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς, τῆς «ὁμορφῆς, πλούσιας καὶ ἀπαρτῆς καὶ σεβαστῆς καὶ ἁγίας» γιὰ νὰ θυμηθοῦμε καὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε τὸ λησμονημένο Σολωμικὸ στίχο. Στὶς μέρες μας, χειμάζονται οἱ θεσμοί, βάλονται, λειδωροῦνται, περιφρονοῦνται, λησμονοῦνται. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὶς ιδέες, τὶς ἀξίες, τὰ ἰδανικά, τὰ ὁποῖα ἐξανεμιζόνται στὴ δίνη τοῦ συρμοῦ, τοῦ καταναλωτισμοῦ καὶ πολλῶν -ισμῶν «ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς».

Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 150 χρόνων τῆς λειτουργίας τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς (1844-1994) ὁ τ. Λυκειαρχῆς Φιλόλογος Καρχομάνης ἐξέδωσε ὀγκώδη τόμο μὲ τὸν τίτλο: Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ ὑπότιτλο: Ἐκδόσεις ΙΣΤ', ΙΖ', ΙΗ' αἰώνων (1523-1800).

Ὁ συντάκτης τοῦ ἐμπεριστατωμένου πονήματος ὀρθῶς παρατηρεῖ στὴν α' παράγραφο τῆς εἰσαγωγῆς του, ὅτι «Ἡ Ἱστορία τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς διαγράφει τὴν ἴδια πορεία μὲ ἐκείνη τῆς Σχολῆς. Ἡ Βιβλιοθήκη καὶ ἡ Σχολὴ συμπορεύονται, συνυφαίνονται καὶ συναποτελοῦν ἐνότητα σὲ σχέση ἀμοιβαιότητας».

Ὁ ἀναγνώστης ἢ χρήστης τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ ἔργου πληροφορεῖται ὅτι «ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς κατέχει μέχρι στιγμῆς 12.126 βιβλία καὶ περιοδικὰ (σύνολο τίτλων) μὲ συνολικὸ ἀριθμὸ τῶν 20.693» καὶ ὅτι «ἐκείνου πού καταξιώνει τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς εἶναι οἱ παλαιᾶς ἐκδόσεις, βιβλία τῶν ΙΣΤ', ΙΖ', καὶ ΙΗ' αἰώνων, μὲ

τὴν παρουσίαση τῶν ὁποίων καταγίνεται ἢ παρουσιαζεται ἐργασία».

Στὴ συνέχεια ἀναφέρεται στὸ ποικίλο περιεχόμενο τῶν βιβλίων ἤτοι σὲ κείμενα κλασικά, πατερνικά, θεολογικά συγγράμματα, λεξικά ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσας, γραμματικὲς καὶ σχόλια στὰ κείμενα, καθὼς καὶ ἀντιπροσωπευτικὰ ἔργα Ἱστορίας, Ἀρχαιολογίας, Παιδαγωγικῆς, Φιλοσοφίας, Λογοτεχνίας, Τέχνης καὶ Αἰσθητικῆς, Φυσικῆς, Μαθηματικῶν, Γεωγραφίας καὶ πολλὰ ἄλλα. Χαρακτηριστικὰ δὲ ἐπισημαίνει: «Ἡ ἀξία τῶν βιβλίων αὐτῶν πού τὸ καθένα ἔχει τὴν ἰδιαιτερότητά του, τὴν ταυτότητα καὶ τὴν Ἱστορία του, δὲν εἶναι μόνον ἱστορικὴ καὶ μνημειακὴ, ἀλλὰ καὶ παλαιολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ. Παρουσιάζουν μεγάλο ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, ἀλλὰ καὶ γενικότερα ὡς πρὸς τὴν ἐκτύπωση, τὴ βιβλιοδεσία, τὴν εἰκονογράφηση, τὴν πλούσια καλλιτεχνικὴ διακόσμηση καὶ τὴν ὄλη ἐμφάνιση».

Σημειώνει ἰδιαίτερη ἀναφορὰ στὰ σπάνια ἐξ ἀπόψεως περιεχομένου, ἐξ ἀπόψεως ἐκδόσεως καὶ ἐξ ἀπόψεως ἰδιοσήμων βιβλίων καὶ στὰ ἰδιαίτερος σπάνια μὲ σημειώσεις στὰ περιθώρια, ὑπογραμμίσεις λέξεων τοῦ κειμένου, σημειώσεις καὶ σχόλια τοῦ κατόχου ἢ τῶν ἀναγνωστῶν, ἀφιερώσεις, σφραγίδες, καθὼς καὶ στὰ συσταχωμένα βιβλία, τὰ ὁποῖα περιγράφονται κανονικῶς στὴ χρονολογικὴ τάξη (σειρᾶ) μὲ ἀναφορὰ στὸν τόμο, μὲ τὸν ὁποῖο εἶναι συσταχωμένα καὶ ἔχουν τὸν ἴδιο ἀριθμὸ εἰσαγωγῆς. Καὶ ὑπάρχει ἰκανὸς ἀριθμὸς συσταχωμένων βιβλίων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται καὶ ἔτσι ἐμπλουτίζεται ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς μὲ κείμενα ἀξιόλογα, τὰ ὁποῖα θὰ παρέμεναν ἄγνωστα, διότι δὲν ἀναγράφονται στὸ Βιβλίο Εἰσαγωγῆς.

Τὰ σπάνια βιβλία τὰ κατατάσσει κατὰ αἰῶνες καὶ κατὰ χρονολογικὴ τάξη καὶ γενικὸ (κοινὸ καὶ γιὰ τοὺς 3 αἰῶνες) αὔξοντα ἀριθμὸ. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἐπίσης, ἤτοι κατὰ αἰῶνες, ἐπιλεκτικὰ, παρουσιάζει καὶ περιορισμένο ἀριθμὸ πινάκων στὸ τέλος τῆς παρουσίας τῶν τίτλων καὶ τῆς σύντομης περιγραφῆς τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν ἰδιαιτεροτήτων καὶ μάλιστα πρὶν προχωρήσει στὴν παρουσίαση τῶν βιβλίων τοῦ ἐπομένου αἰῶνα.

Ὁ 16ος αἰῶνας ἀρχίζει μὲ τὸ βιβλίο τοῦ Erasmi Roterobami Proverbiorum πού ἐκδόθηκε στὴ Βασιλεία, τύποις Ἰωάννου Φρομπενίου (In Aedibus Ioannis Frobenii). Ἀπὸ τὸ βιβλίο αὐτὸ παρα-

θέτει στοὺς πίνακες τὴν τελευταία σελίδα μὲ τὸ τυπογραφικὸ σῆμα τοῦ ἐκδότη. Στὸν ἴδιο αἰώνα παρελαύνουν ἐπιλεκτικὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μας: Ὁ Πλάτων (Ἄπαντα, μεθ' ὑπομνημάτων Πρόκλου εἰς τὸν Τίμαιον καὶ τὰ Πολιτικά, θησαυροῦ τῆς παλαιᾶς Φιλοσοφίας μεγίστου, Βασιλεία 1524). Ὁ Ὅμηρος (Ὀδύσεια καὶ Βατραχομομαχία, Βενετία 1537). Ὁ Αἴσωπος, ποὺ ἔχει συσταχωμένα τέσσερα (4) παλαιότυπα κείμενα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἐπιτάφιον εἰς Ὅμηρον, εἰς Μουσαῖον Ἀντίπατρον τοῦ Σιδωνίου καὶ Μάρκου Μουσούρου τοῦ Κρητῶς (Βενετία 1549).

Ἄξιο μνείας εἶναι καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 35, τὸ ἐκδοθὲν στὴ Λειψία τὸ 1590 μὲ τίτλο «Εὐαγγέλια καὶ Ἐπιστολαὶ τῶν Κυριακῶν καὶ ἑορταστικῶν ἡμερῶν στίχοις Ἑλληνικοῖς παραπεφρασμένα ὑπὸ Ἰωάννου Ποσσηλίου», δεδομένου ὅτι ἀποδεικνύει πῶς στὴ μακρινὴ ἐκείνη ἐποχὴ εἶχε τεθεῖ θέμα μετὰφρασης τοῦ Εὐαγγελίου στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Ὁ 17ος αἰώνας ἀντιπροσωπεύεται μὲ 141 βιβλία στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Ὁ Λιβάνιος ὁ σοφιστῆς, ὁ Ἰούλιος Καίσαρας, ὁ Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης, ὁ Πλούταρχος, ὁ Κικέρωνας, ὁ Ἴπποκράτης ποὺ ὀνομάζεται πάντων τῶν ἰατρῶν κορυφαῖος, ὁ Μ. Ἀθανάσιος, ὁ Βασίλειος, ὁ Βλάβιος Ἰώσηπος (Ἰουδαῖος ἱστορικὸς) εἶναι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς τυχεροὺς συγγραφεῖς τῆς θύραθεν καὶ ἐκκλησιαστικῆς παιδείας ποὺ διασώζονται καὶ μποροῦν νὰ γίνουν ἀντικείμενο μελέτης ἀπὸ τοὺς νέους Ἱεροσπουδαστές, τοὺς διδάσκοντες στὴ Σχολῇ καὶ ἀπὸ κάθε ζηλωτῆ τῆς σοφίας τους. Ἰδιαίτερης μνείας πρέπει νὰ τύχουν τὰ ὑπ' ἀριθ. 54, 56, 59, 76, 78 βιβλία.

Ἀπὸ τὸ 18ον αἰώνα διασώζονται 828 σπάνια καὶ δυσεῦρετα πολῦτιμα βιβλία στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς. Καὶ εἶναι φυσικὸ καὶ ἀναμενόμενο κάτι τέτοιο. Γιατὶ εἶναι, τουλάχιστον κατὰ τὸ β' ἡμισὺ του, ὁ αἰώνας τοῦ διαφωτισμοῦ κατὰ τὸν ὅποιον τὸ βιβλίον ἐκδίδεται καὶ κυκλοφορεῖ εὐρύτατα, μπαίνει στὰ σπίτια, διαβάζεται, συνεπαίρνει, ἀφυπνίζει, προετοιμάζει γιὰ τίς κοσμογονικὲς ἀλλαγὲς ὄχι μόνο σὲ πνευματικὰ ζητήματα, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε τομέα τῆς ἀνθρώπινης δραστηριότητος. Ἡ παραγωγή καὶ κυκλοφορία τοῦ βιβλίου γίνεται μὲ ὑπέρτερους ὄρους ἀπ' ὅτι κατὰ τοὺς προηγούμενους αἰῶνες. Οἱ μεγάλοι τοῦ πνεύματος τῶν κρατῶν καὶ τῶν ἐθνῶν παράγουν, τυπώνουν, θέτουν σὲ κυκλοφορία ἀλλὰ καὶ παρακινοῦν, ἔντονα προτρέπουν γιὰ σπουδῆ, γιὰ οἰκείωση καὶ κατάρκτηση τῆς γνώσης καὶ τῆς ἀλήθειας.

Μετὰ ἀπὸ τὸν πολῦτιμο καὶ ἀπέραντο αὐτὸ θησαυρὸ τῆς γνώσης καὶ τῆς πνευματικῆς ὁμορφιάς καὶ ἀλήθειας δυσκολεύεται ὁ ἀνθολογῶν τί νὰ

διαλέξει, τί πρῶτο καὶ ὕστατον νὰ ἀναφέρει τώρα, ποὺ βρίσκεται στὸ περιβόλι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς τὸ μοσχομυρισμένο, ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ Σολωμός.

Μνημονεύω εὖοσμα ἄνθη αὐτοῦ τοῦ περιβολιοῦ. Τὸ περὶ παίδων ἀγωγῆς τοῦ Πλουτάρχου (ὑπ' ἀριθ. 185 καὶ ἔτος ἐκδοσης τὸ 1702) ἅπαντα τὰ ἔργα τοῦ Ἰσοκράτους ἑλληνιστῶν καὶ λατινιστῶν 674-1782 τὴν Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν, ἤτοι Χριστιανικὴν Θεολογίαν ἐν ἐπιτομῇ εἰς χρῆσιν τῆς καισαρικῆς Ὑψηλότητος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς καὶ Αὐτοκρατορικοῦ Διαδόχου πασῶν τῶν Ρωσιῶν Παύλου Πέτροβιτς 1678-1782 τῆ ρητορικῆ πραγματεία τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου (1799) τὸ Πηδάλιον τῆς νοητῆς νηὸς τῆς μιᾶς Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας (Λειψία τῆς Σαξωνίας 1800).

Πλούσια ἡ γενικὴ βιβλιογραφία φυσικῶν καὶ νομικῶν προσώπων. Μνημονεύουμε τὴν Ἐκδοτικὴ Ἀθηνῶν: Οἱ θησαυροὶ τῆς μονῆς Πάτμου, Οἱ θησαυροὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, Εἰκονογραφημένα χειρόγραφα, Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, ἀρχέτυπα καὶ ἐκδόσεις ΙΕ' καὶ ΙΣΤ' αἰώνα καὶ ἄλλα.

Ἡ μακρὰ περιήγησή μου στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς ἦταν γιὰ μένα ἓνα πνευματικὸ ἀναβάπτισμα, μιὰ πνευματικὴ μυσταγωγία καὶ πνευματικὴ πανδαισία. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πιὸ εὐχάριστο καὶ ὠφέλιμο γιὰ τὸ Φιλῶλογο, τὸ Θεολόγο, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀναστροφὴ μὲ τοὺς μεγάλους νεκροὺς μας, ποὺ ἔσαεὶ ζῶντες καὶ οἴονεϊ παρόντες ἐμπνέουν καὶ καθοδηγοῦν καὶ διδάσκουν.

Ἀνάγλυφες δὲ καὶ ὀλοζώντανες προβάλλουν καὶ οἱ μορφῆς τῶν χορηγῶν γιὰ τὴν ἐκδοσὴ τῶν βιβλίων, τῶν δωρητῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὁποίων ἀξιοματούχων, κοινοτικῶν ἀρχόντων στὶς κοινότητες τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ, οἱ ὅποιοι ἐνθάρρυναν τὴν ἐκδοτικὴ προσπάθεια καὶ προετοίμαζαν τὴν πνευματικὴ ἀναγέννηση καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀποκατάσταση τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὅλους μαζί τοὺς περικλείει ἓνα σάβανο, μιὰ λάμψη, μιὰ αἰωνιότητα, Ἑλληνες καὶ Φιλέλληνες, κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς, φωτισμένους καὶ ἀπλοὺς ἀνθρώπους τοῦ μόχθου.

Καὶ μεγαλύτερη τιμὴ τοὺς πρέπει ἀπὸ τὸ λαό, ἀπὸ τὰ σχολεῖα, ἀπὸ τὸ Κράτος, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, ἀπὸ ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἀλλοτριωμένους, τοὺς περὶ πολλὰ τυρβάζοντες, ἐνῶ «βασικῶν τιῶν ἐστὶ χρεία». Ἡ τηλεόραση, ὁ συρμός, ἡ μόδα, τὸ σύγχρονο πνεῦμα τῆς ζωῆς ἐπιτελοῦν καθημερινὰ τὸ ὀλέθριο ἔργο τους καὶ ἐμεῖς δειλοὶ, μοιραῖοι, κι ἄβουλοι ἀντάμα, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Βάρναλης,

προσμένουμε ἴσως κάποιο θαῦμα. Ἀντίθετα, τὰ βιβλία ἐφυσυχάζουν στίς Βιβλιοθήκες καὶ καίγονται τὰ δωρεὰν χορηγούμενα βιβλία καὶ συγγράμματα στὰ σχολεῖα καὶ στὰ Πανεπιστήμια. Ἔτσι, ἡ δωρεὰν παιδεία καταπνέει δωρεὰν ἀμάθεια, ὅπως χαρακτηριστικὰ εἰπώθηκε.

Κατόπιν ὄλων αὐτῶν ὀφείλει κανεὶς νὰ ἀποδώσει τιμὴ στὸ συγγραφέα, καθὼς καὶ ἀναγνώριση, ἔστω ἡθικὴ ἀμοιβή, διότι δὲν ἐφείσθη κόπων καὶ μόχθων, δὲν ὑπολόγισε τίς ἀτέλειωτες ὥρες ποὺ χροιάζονταν γιὰ νὰ μελετήσει, νὰ κατατάξει, νὰ συστηματοποιήσει καὶ νὰ φέρει στὸ φῶς αὐτὸν τὸν πολύτιμο κατάλογο καὶ ὁδηγὸ γιὰ τίς πολυτίμες ἐκδόσεις τῶν ΙΣΤ', ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰώνων, ποὺ κοσμοῦν τὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς καὶ αὐτόχρονα ἀποτελοῦν ἐθνικὸ ἀπόκτημα καὶ καύχημα. Θὰ ὑπάρξει ἄρα γε ἐκ μέρους τῆς πολιτείας, τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας καμιὰ ἡθικὴ ἀμοιβή - διάκριση γιὰ τὸν κ. Καχομιάνη; Ὁ ἴδιος δὲν τὴν ἔχει ἀνάγκη. Ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔχουν ἀνάγκη καὶ πρέπει νὰ κάνουν κάτι τέτοιο γιὰ τὸ φρονηματισμὸ τῶν νέων, σύμφωνα μὲ μία ρῆση ἀρχαίου σοφοῦ: «Δύο ἐστὶ τὰ παιδεύοντα τοὺς νέους: Ἡ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν τιμὴ καὶ ἡ τῶν κακῶν τιμωρία», ἀλλὰ σύμφωνα κατ' ἐμὴν ῥῆσιν τοῦ Περικλέους κατὰ τὸν ὁποῖον «Ἄθλα γὰρ οἷς κείται ἀρετῆς μέγιστα τοῖσδε καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολυτεύουσι».

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ριζαρείου Σχολῆς δίνει στίγμα πλεύσεως, χαρίζει μηνύματα, φῶς καὶ ἀλήθεια, μηνύματα δυνατὰ λαοσωστικὰ καὶ ψυχοσωστικά, ἀνοίγει δρόμους, καθοδηγεῖ στὴ ζωὴ, ἀπομακρύνοντας ἀπὸ τὴ χαμοζωὴ τῆς εὐτέλειας, ὀπλίζει τὸν ἄνθρωπο μὲ τίς αἰώνιες ἀξίες, τὸν καταξιώνει, τὸν ἐξανθρωπίζει, ὡς φωτόπλασμα τῆς θείας δημιουργίας, εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ... γιὰ μιὰ ζωὴ ἄξια, ἀνθρώπινη ποὺ ὁδηγεῖ στὴν πραγμάτωση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης.

Τέλος, ἀπὸ αὐτὴ τὴ θέση θὰ ἤθελα νὰ συγχαρῶ καὶ νὰ εὐχαριστήσω ὀλόθερμα τὸ συγγραφέα ποὺ ὄχι μόνον εἶχε τὴν ἰδέα τῆς συγγραφῆς αὐτῆς τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ παρακολούθησε ἀποτελεσματικὰ αὐτὴν τὴν προσπάθεια σὲ ὅλα τῆς τὰ στάδια. Ἰδιαίτερα συγχαρητήρια πρέπει στὴ Διοίκηση τῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία ἀνέλαβε πολὺ πρόθυμα τὴ δαπάνη αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως, ποὺ συμβάλλει ἀποτελεσματικὰ στὴν ἱστορικὴ καὶ πνευματικὴ μας αὐτογνωσία.

Ἀρχιμ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ ΧΡ. ΝΤΖΑΘΑΣ
Δ/ντῆς τῆς Ρ.Ε. Σχολῆς

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, πρῆρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυσιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῶν θέσεων τακτικῶν Ἐφημερίων ἐν τοῖς Ἱεροῖς Ναοῖς:

α) Ἀγ. Αἰκατερίνης Πετραλώνων, καὶ β) Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυπριάδου

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὰς Ἐφημεριακὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 34/1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περατιέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 37 τοῦ Νόμου 590/1977 καὶ τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου Ἀνιάδας - Εὐρυτανίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ὡς ἄνω θέσεως.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 30ῃ Σεπτεμβρίου 1996

† Ὁ Καρπενησίῳ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 6006/5-7-80 Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 161/15-7-80) «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρπενησίου» καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Γενεσίου τῆς Θεοτόκου («Παναγίας») Καρπενησίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περατιέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Καρπενησίῳ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 38 παρὰ-

γρ. 2 «Περί Καταστατικού χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος» και τὰ άρθρα 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου περὶ ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ ἐφημερίων, προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς Ὄργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων 1) Ἁγίου Οἰκουμένου Χαϊδεμένης Ἁγίου 2) Ἁγίου Ἀθανασίου Μεγαλοχωρίου 3) Ἁγίων Ἀναργύρων Λιλή 4) Ἁγίων Ἀποστόλων Προδρόμου, 5) Κοιμ. Θεοτόκου Μεσοχώρας 6) Ἁγίας Παρασκευῆς Ἄετοῦ 7) Ἁγίας Παρασκευῆς Γκολφαρίου, καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τής δημοσιεύσεως ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά πρὸς κάλυψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Τρικάλοις τῆ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ άρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικῆς Χάρτου τής Ἐκκλησίας τής Ελλάδος» καὶ τῶν άρθρων 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τής Ἱεράς Συνόδου «Περί ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶν ἐφημερίων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Μυρίνης καλούμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τής δημοσιεύσεως τής παρούσης ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τής ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Μυρίνῃ τῆ 11ῃ Ὀκτωβρίου 1996

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τής Ἐκκλησίας τής Ελλάδος διοργανώνει «Ἱερατικὸ Σεμινάριο» μὲ σκοπὸ:

- Τὴν συνεχῆ καὶ ἄμεση ἐνημέρωση τῶν ἐνδιαφερομένων γιὰ τὰ θέματα τής ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.
- Τὴν γνωριμία μὲ τοὺς ἐργαζομένους στὸ χῶρο τής ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς καὶ τὴν ἀξιοποίηση τής μέχρι τοῦδε ἐμπειρίας τους.
- Τὴ μελέτη τῶν θρησκευτικῶν, πολιτιστικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν δεδομένων τῶν χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου.

Τὸ Σεμινάριο θὰ λειτουργεῖ ἀνὰ δεκαπενθήμερο, Δευτέρα ἀπόγευμα κατὰ τὶς ὥρες 19:00-21:00 μ.μ. Ἡ ἐναρξὴ τής λειτουργίας τοῦ Σεμιναρίου θὰ γίνῃ τὴν 4ῃ Νοεμβρίου 1996, στίς 19:00.

Γιὰ ἐγγραφὰς καὶ πληροφορίες μπορεῖτε νὰ ἀπευθύνεσθε στὸ Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τής Ἀποστ. Διακονίας, Ἰασίου 1 (Γραφεῖο 9) τηλ. 7238103, 7212112.

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. καὶ Fax 72.18.308

ΕΠΟΙΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΣΕΡΑΦΕΙΜ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Ναυπάκτου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Ὁμότ. Καθηγ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄρχων Διδάσκαλος τοῦ Ἐυαγγελίου τής Μ.Χ.Ε.

Τακτικὸν Μέλος τής «Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Διακήρυξις ἀπάντων τῶν Ἀρχιερέων τής Ἐκκλησίας τής Ελλάδος.

Ἐυαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Σχεδιάσμα - Μνημόνιον ἐπισημάνσεων καὶ παραινήσεων πρὸς φοιτητάς.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἀντιφάνησις κατὰ τὴν ἐναρξὴν τῶν ἐργασιῶν τής Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου (10.9.1996).

Μητροπ. Δράμας Διονυσίου, Ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ φυσιογνωμία τής Μεταπολεμικῆς Ελλάδος.

Μητροπ. Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως Διονυσίου, Τὸ δημογραφικὸ, μέγιστο ἐθνικὸ καὶ ἐκκλησιαστικὸ πρόβλημα.

Μητροπ. Καρπενησίου Νικολάου, Ἡ ἰατρικὴ, λειτουργὸς τής υγείας τοῦ καθόλου ἀνθρώπου.

Μητροπ. Θήρας Παντελεήμονος, Θέματα Λειτουργικῆς εὐταξίας.

Μητροπ. Ν. Ἰωνίας καὶ Φιλαδελφείας Κωνσταντίνου, Ὑπόμνημα εἰς τὸν Κανόνα τής ἐορτῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμ. Σταυροῦ.

Μητροπ. Νικαίας Ἀλεξίου, Ὀμιλία ἐπὶ τῇ ἐορτῇ τοῦ Ἁγίου Διονυσίου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν Ἀθηνῶν (3.10.1996).

Ἀρχιμ. Τιμοθέου Ρομανά, Τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐν τῇ κοινότητι Νίκου Μπελογιάννη Οὔγγαρινας.

Γρ. Θ. Στάθη (ἐπιμέλεια), «Ἀμφοῖν τὴν τιμὴν (ἀναγόρευση σὲ ἐπίτ. διδάκτορες τῶν Σ. Καρὰ καὶ Σπ. Περιστέρη).

Ἱεράς Συνόδου, Ἐγκύκλια σημειώματα.

Ἰωάννου Μπουγάτσου, Κωνσταντίνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων (χρονικὸν Συνεδρίου).

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.